

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂRE nr. _____

din _____
Chișinău

Cu privire la aprobarea Programului de promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova pentru perioada 2024 – 2028

În temeiul art. 4 lit i), art. 5 lit. a) și art. 6 lit. h) din Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 252, art. 412) și art. 3 și 4 din Hotărârea Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2020, nr.153-158, art.509), cu modificările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Programul de promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova pentru perioada 2024 – 2028 (se anexează).

2. Autoritățile și instituțiile publice responsabile de implementarea prevederilor Programului vor prezenta, anual, până la data de 1 martie, Ministerului Mediului informația privind progresul înregistrat la executarea indicatorilor prevăzuți în Program;

3. Ministerul Mediului va prezenta Guvernului:

- 1) raportul de evaluare intermediară privind implementarea Programului semestrul I al anului 2027;
- 2) raportul de evaluare finală privind implementarea Strategiei în semestrul I al anului 2029.

4. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Ministerului Mediului.

PRIM-MINISTRU

Dorin RECEAN

Contrasemnează:

Ministrul mediului

Iordanca-Rodica IORDANOV

Ministrul finanțelor

Petru ROTARU

Aprobată

Programul de promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova pentru perioada 2024 – 2028

Capitolul I. INTRODUCERE

Secțiunea 1. Contextul elaborării programului

1. Programul de Promovare a economiei verzi și circulare pentru perioada 2024-2028 (denumit în continuare – Program) analizează provocările majore generate de economie asupra mediului și propune un plan de acțiuni (prezentat în anexa 2) orientat către obiective, acțiuni, indicatori de monitorizare, termeni și costuri estimate pentru implementare. Acest plan implică responsabilități bine definite pentru instituțiile implicate și are scopul de a avansa tranziția Republicii Moldova către o economie verde și circulară. Programul este aliniat cu prioritățile și angajamentele ce decurg din statutul de țară-candidat pentru aderarea la Uniunea Europeană, din Agenda pentru Dezvoltare Durabilă 2030 și din alte acorduri internaționale ce promovează o economie de protecție a mediului și contribuie la îmbunătățirea stării de sănătate a planetei.

2. În sensul prezentului Program se definesc următoarele **noțiuni** principale:

Economia verde – reprezintă un model economic orientat către îmbunătățirea bunăstării oamenilor și promovarea echității sociale, simultan cu minimizarea riscurilor și impactului asupra mediului. Această abordare se distinge prin caracteristicile sale definitorii, incluzând emisii reduse de carbon, eficiență în utilizarea resurselor și accent pe incluziune socială.

Economia circulară – reprezintă un model economic inovator care are ca obiectiv eliminarea deșeurilor și poluării încă din faza de proiectare, orientându-se spre promovarea circulației continue a produselor și materialelor la cel mai înalt nivel de valoare. Acest concept presupune nu doar reducerea la minim a deșeurilor, ci și regenerarea resurselor naturale, într-un ciclu sustenabil și eficient. Într-un sistem circular, produsele sunt concepute să fie durabile, ușor de reparat, reutilizabile și reciclabile, facilitând astfel menținerea valorii lor pe termen lung și minimizarea impactului asupra mediului.

Eficientizarea resurselor și producerea mai pură (RECP) – reprezintă aplicarea continuă a strategiilor de prevenire a impactului asupra mediului la nivelul proceselor, produselor și serviciilor, cu scopul de a crește eficiența și de a reduce riscurile asupra oamenilor și mediului.

Decarbonizarea – reprezintă procesul de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră, prin reducerea intensității carbonului și a cantității de emisii provenite din arderea combustibililor fosili.

Tranziția către o economie verde și circulară – reprezintă trecerea de la un model economic poluant, bazat pe consumul intensiv de combustibili fosili și alte resurse naturale neregenerabile, la o economie nepoluantă, care utilizează resursele naturale într-un mod durabil și circular. Acest proces implică dezvoltarea tehnologiilor și practicilor orientate spre reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, promovarea surselor de energie regenerabilă, sporirea eficienței energetice și utilizarea eficientă a resurselor, inclusiv prin diminuarea și valorificarea deșeurilor.

Importanța economiei verzi și circulare rezidă în contribuția lor semnificativă la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și a altor forme de poluare, ceea ce conduce la protejarea mediului înconjurător și la asigurarea unui viitor durabil pentru generațiile viitoare. De asemenea, economia verde și circulară vizează reducerea sărăciei și a șomajului, generând noi oportunități de ocupare a

forței de muncă în sectoare precum energia regenerabilă, reciclarea deșeurilor și dezvoltarea altor servicii esențiale în zonele rurale.

3. Aceste abordări contribuie la îmbunătățirea rezilienței economiei naționale și la creșterea securității energetice prin reducerea dependenței de sursele de energie fosilă și promovarea utilizării surselor de energie regenerabilă. Mai mult decât atât, economia circulară poate reduce dependența de resursele naturale limitate și poate contribui la reducerea costurilor de producție prin utilizarea mai eficientă a materiilor și a resurselor.

4. **Contextul global și regional** din ultimele decenii a fost marcat de provocări semnificative, atât la nivel global, cât și la nivel regional. Aceste provocări includ schimbările climatice, reducerea alarmantă a biodiversității, gestionarea resurselor naturale, inegalitățile crescânde, tensiunile politice și instabilitatea financiară. Cu perspectivele creșterii populației mondiale și a nivelului de trai, aceste provocări se preconizează că vor persista și se pot amplifica dacă nu se iau măsuri adecvate.

5. Majoritatea economiilor naționale încurajează consumerismul, afectând mediul și epuizând resursele naturale. Procesele de extracție, prelucrare și eliminare a materialelor au un impact semnificativ asupra mediului, inclusiv creșterea emisiilor de gaze cu efect de seră, punând în pericol obiectivele de mediu. Pentru a rezolva aceste probleme, este necesară o tranziție către modele de afaceri circulare care să reducă consumul de resurse și să minimizeze impactul asupra mediului. În această direcție, dezvoltarea durabilă a devenit un pilon central atât pentru Uniunea Europeană, cât și pentru cooperarea internațională la nivel regional și național.

6. **Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD)** reprezintă un cadru pentru îmbunătățirea calității vieții, în armonie cu mediul înconjurător și un viitor durabil. Dezvoltarea durabilă vizează decuplarea creșterii economice de degradarea mediului și reducerea inegalităților sociale. În promovarea economiei verzi și circulare, ODD-urile relevante pentru țara noastră sunt:

ODD 3: Sănătate și bunăstare. Economia verde contribuie la un mediu curat și sănătos, reducând riscurile pentru sănătate asociate poluării și schimbărilor climatice, și generând locuri de muncă în sectoarele energiei regenerabile și a protecției mediului.

ODD 7: Energie Curată și Accesibilă. Economia verde promovează tranziția către surse regenerabile de energie, contribuind la furnizarea de energie curată și reducând emisiile de gaze cu efect de seră.

ODD 8: Muncă Decentă și Creștere Economică: Economia circulară generează locuri de muncă în domeniile reciclării și reutilizării, susținând creșterea economică durabilă și incluziunea socială.

ODD 9: Industrie, Inovare și Infrastructură. Economia circulară încurajează inovația în procesele de producție și infrastructură durabilă.

ODD 11: Orașe și Comunități Durabile. Economia verde și circulară contribuie la dezvoltarea urbană sustenabilă prin promovarea transportului public ecologic și a eficienței energetice în clădiri.

ODD 12: Consum și Producție Durabilă. Economia circulară promovează modele de producție și consum sustenabil, minimizând deșeurile și promovând reciclarea.

ODD 13: Acțiune Climatică. Economia verde contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră prin utilizarea surselor regenerabile de energie și promovarea practicilor agricole sustenabile.

ODD 14: Viața Sub Apă și ODD 15: Viața Pe Uscat: Economia circulară și dezvoltarea durabilă a activităților agricole contribuie la conservarea biodiversității și a ecosistemelor marine și terestre.

ODD 16: Pace, justiție și instituții puternice. O economie verde necesită instituții interdisciplinare pentru implementarea cu succes, încorporând știința, economia și cunoștințele locale.

ODD 17: Parteneriate Pentru Implementarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă.
Implementarea economiei verzi și circulare necesită colaborare între guverne, sectorul privat și societatea civilă.

7. **Acordul de la Paris** semnat în 2015 în cadrul Convenției Cadru a Națiunilor Unite privind Schimbările Climatice, are ca scop să limiteze creșterea temperaturii globale sub 2 grade Celsius față de nivelurile preindustriale și să încurajeze eforturile pentru limitarea la 1,5 grade Celsius. Începând cu 2020, țările Parteneriatului Estic și-au revizuit Contribuțiile Naționale Determinate (NDC-uri) pentru a alinia obiectivele lor la agendele globale, inclusiv la angajamentele stabilite în Acordul de la Paris. Cu sprijin extern, mai multe țări au elaborat aceste obiective (cum ar fi prin programele EU4Climate sau agențiile ONU). Cu toate acestea, unele critici au apărut, sugerând că rezultatele COP26 nu au reflectat în totalitate potențialul Parteneriatului Estic și al țărilor din Europa de Est în abordarea problemelor climatice. În această privință, țările mai puțin dezvoltate ar putea fi nevoite să ajusteze creșterea industrială pentru eficiența resurselor și reducerea emisiilor, în special în sectorul energetic, caracterizat de dependența de aprovizionare din Rusia și utilizarea predominantă a surselor cu emisii mari, cum ar fi cărbunele, petrolul și gazele. Tranziția către o economie verde și modele de gestionare a resurselor mai eficiente reprezintă provocări semnificative, necesitând investiții semnificative și putând să nu aducă beneficii imediate.

8. **Statutul de țară candidat pentru aderarea la Uniunea Europeană** a Republicii Moldova obținut în iunie 2022 a deschis noi oportunități, inclusiv accesul la piețe internaționale pentru producătorii locali, sprijin pentru reformele cheie, atragerea investițiilor străine directe și participarea la programe europene. În această ordine de idei, este esențial să se elaboreze politici publice care să fie în acord cu Pactul Verde European, Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030 și Inițiativa Go Green, luând în considerare angajamentele anterioare ale Republicii Moldova în domeniul economiei verzi.

9. **Pactul Verde European**, publicat în decembrie 2019 de Comisia Europeană, reprezintă un set amplu de inițiative și politici menite să ghideze Uniunea Europeană către o economie modernă, competitivă și durabilă. Structurat în jurul a opt elemente cheie, Pactul Verde European subliniază importanța relațiilor dintre sectoare și implicațiile acestora asupra mediului, stabilind totodată obiectivul atingerii neutralității climatice până în anul 2050. Acesta include planuri pentru:

- a. Creșterea ambiției UE în materie de climă pentru 2030 și 2050;
- b. Furnizarea de energie curată, accesibilă și sigură;
- c. Mobilizarea industriei pentru o economie curată și circulară;
- d. Construire și renovare într-un mod eficient din punct de vedere energetic;
- e. Accelerarea trecerii la mobilitatea durabilă și inteligentă;
- f. De la „Fermă la furculiță”: un sistem alimentar corect, sănătos și prietenos cu mediul;
- g. Conservarea și restaurarea ecosistemelor și a biodiversității;
- h. Ambiițe de poluare zero pentru un mediu fără toxine.

10. Pactul Verde European a devenit astfel o abordare centrală pentru proiectarea și implementarea inițiativelor de dezvoltare durabilă, asigurând că obiectivele de mediu sunt întotdeauna luate în considerare, indiferent de sectorul vizat. Adoptarea acestui cadru poate reprezenta un moment de cotitură pentru Republica Moldova, către o dezvoltare mai durabilă și un viitor prosper, în acord cu valorile și angajamentele Uniunii Europene și ale comunității internaționale. Aceasta va servi drept o contribuție decisivă în atingerea obiectivelor neutralității climatice 2050 și decuplarea creșterii economice de la utilizarea resurselor.

11. Pentru atingerea obiectivelor date, în perioada anilor 2020-2023 Comisia Europeană a adoptat un șir de documente de politici de bază, precum:

- a. **Planul de acțiune pentru economia circulară**, care vizează instituirea unui cadru de politică datorită căruia produsele, serviciile și modelele de afaceri sustenabile vor deveni normă, iar modelele de consum se vor transforma definitiv, astfel încât să se evite de la bun început generarea de deșeuri. Decuplarea creșterii economice de utilizarea resurselor și trecerea la sisteme circulare în ceea ce privește producția și consumul sunt esențiale pentru realizarea neutralității climatice a UE până în 2050. Planul de acțiune prevede peste 30 de puncte de acțiune privind proiectarea de produse sustenabile, circularitatea în procesele de producție și încurajarea consumatorilor și a achizitorilor publici. Acesta vizează sectoare precum produsele electronice și TIC, bateriile, ambalajele, materialele plastice, produsele textile, construcțiile, clădirile și produsele alimentare;
- b. **Planul de acțiune al UE „Către reducerea la zero a poluării aerului, apei și solului”**, vizează să reevalueze modul în care sunt concepute, produse, livrate, executate și/sau utilizate și eliminate produsele și serviciile. Acest demers implică, în primul rând, prevenirea poluării de la sursă. În situația în care prevenirea completă a poluării de la bun început nu este posibilă (încă), se impune reducerea la minimum a poluării. În cele din urmă, atunci când poluarea a avut loc, se propune remedierea acesteia, urmată de compensarea daunelor asociate.
- c. **Strategia Industrială pentru Europa**, care vine să asigure tranziția către o economie mai sustenabilă, digitală, rezilientă și competitivă la nivel mondial. Obiectivul strategiei industriale a UE este de a sprijini industria în rolul său de accelerator și catalizator al schimbării, inovării și creșterii economice în tranziția către neutralitatea climatică;
- d. **Strategia „De la fermă la consumator”** urmărește să contribuie la realizarea de către UE a neutralității climatice până în 2050, prin reorientarea actualului sistem alimentar al UE către un model durabil. În plus față de securitatea și siguranța alimentară, strategia are următoarele obiective principale: asigurarea unei oferte de produse alimentare suficiente, accesibile ca preț și nutritive în limitele planetare; sprijinirea unei producții alimentare durabile; promovarea unui consum alimentar mai durabil și a unor diete mai sănătoase;
- e. **Strategia UE privind biodiversitatea pentru 2030** are ca obiectiv contribuirea la refacerea biodiversității Europei până în 2030, cu beneficii notabile pentru oameni, climă și planetă. Printre acțiunile planificate în cadrul acestei strategii se enumeră extinderea zonelor maritime și terestre protejate în Europa, refacerea ecosistemelor afectate prin reducerea utilizării produselor fitosanitare și a îngrășămintelor de sinteză chimică, intensificarea finanțării pentru astfel de acțiuni și implementarea unei monitorizări mai eficiente a progreselor;
- f. **Strategia UE privind adaptarea la schimbările climatice**, prezintă o viziune pe termen lung pentru transformarea UE până în anul 2050 într-o societate rezilientă la schimbările climatice și complet adaptată la efectele inevitabile ale acestora. Printre măsurile propuse în cadrul strategiei se regăsesc o îmbunătățire a colectării, partajării și schimbul de informații și date privind impactul schimbărilor climatice, cunoștințe privind adoptarea de soluții bazate pe natură pentru consolidarea rezilienței la schimbările climatice și protejarea ecosistemelor, precum și integrarea adaptării la schimbările climatice în politicile macro-bugetare.
- g. Regulamentul privind **Legea europeană a climei** transformă ambiția politică de a atinge neutralitatea climatică până în 2050 într-o obligație juridică pentru UE. Prin adoptarea acestuia, UE și statele membre s-au angajat să reducă emisiile nete de gaze cu efect de seră în UE cu cel puțin 55% până în 2030, comparativ cu nivelurile din 1990. Principalele acțiuni cuprinse în regulament includ cartografierea ritmului de reducere a emisiilor până în 2050 pentru a oferi previzibilitate întreprinderilor, părților interesate și cetățenilor; dezvoltarea unui sistem de monitorizare și raportare a progreselor înregistrate în vederea atingerii obiectivului propus; asigurarea unei tranziții verzi eficiente din punct de vedere al costurilor și echitabile din punct de vedere social.

Secțiunea 2. Scopul, viziunea și alinierea programului la obiectivele SND

12. Elaborarea acestui program derivă din necesitatea esențială de a aborda provocările menționate anterior, de a asigura coerența acțiunilor deja întreprinse și de a dezvolta un document de planificare la nivel național pe termen mediu în domeniul economiei verzi și circulare.

13. Astfel, **scopul** acestui Program este crearea unui mediu propice dezvoltării durabile în armonie cu dezvoltarea economică și bunăstarea socială, generând prosperitate economică, îmbunătățind calitatea vieții cetățenilor și asigurând conservarea mediului înconjurător pentru generațiile viitoare, prin promovarea și implementarea principiilor economiei verzi și adoptarea conceptelor economiei circulare în Republica Moldova.

14. **Viziunea** Programului constă în abordarea consecventă a provocărilor mediului înconjurător, cu accent pe promovarea politicii proactive de adaptare la schimbările climatice și reducerea impactului activităților economice și umane asupra ecosistemelor fragile, în conformitate cu obiectivele Pactului Verde European, prioritățile stabilite de Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova Europeană 2030" pe termen mediu și lung, cu obiectivele Strategiei de Mediu pentru perioada 2023-2030 ș.a. Aceasta implică integrarea capacităților Republicii Moldova în adoptarea principiilor economiei verzi și circulare, pentru a facilita o tranziție economică spre o dezvoltare durabilă, caracterizată prin creștere economică sustenabilă, dezvoltare socială echitabilă, generare de noi locuri de muncă, sporirea securității energetice, reducerea costurilor de producție și responsabilitate față de mediul înconjurător.

15. Programul și planul de acțiuni la prezentul program vor contribui la dezvoltarea și implementarea unor modele noi de dezvoltare economică și la asigurarea unui mediu sănătos și sigur prin tranziția activă către o economie verde și circulară, așa cum este reflectat în documentul de bază al cadrului național de dezvoltare strategică - Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova Europeană 2030" (în continuare - SND), în special va contribui direct la atingerea **obiectivului general 10. Asigurarea unui mediu sănătos și sigur**, ce include:

Obiectivul specific 10.1. Îmbunătățirea calității apei, aerului și a solurilor

Obiectivul specific 10.2. Creșterea durabilă a suprafeței pădurilor și ariilor protejate

Obiectivul specific 10.3. Asigurarea unui consum responsabil al resurselor naturale

Obiectivul specific 10.4. Tranziția activă spre economia verde și circulară

16. Sub aspect general, Programul va contribui la atingerea următoarelor ținte strategice:

- 1) asigurarea rezilienței la schimbările climatice prin reducerea riscurilor legate de schimbările climatice (ODD 13.1);
- 2) reducerea poluării apelor, inclusiv prin activități terestre (ODD 14.1);
- 3) combaterea degradării solurilor (ODD 15.3);
- 4) integrarea valorilor biodiversității în politici (ODD 15.9);
- 5) implementarea managementului durabil al pădurilor și creșterea împăduririi și reîmpăduririlor (ODD 15.2).
- 6) energie curată și accesibilă (ODD 7);
- 7) muncă decentă și creștere economică (ODD 8);
- 8) orașe și comunități durabile (ODD 11);
- 9) consum și producție durabilă (ODD 12).

17. Obiectivul de îmbunătățire tangibilă a calității componentelor mediului va fi atins prin promovarea activă a principiului „poluatorul plătește” și prin impunerea internalizării efectelor negative ale activităților economice, inclusiv printr-o taxare și impozitare corectă, dar și prin subvenționarea practicilor prietenoase mediului. Integrarea măsurilor și a principiilor economiei

circulare în procesele de producție din ramurile economiei naționale va contribui la îmbunătățirea calității mediului și, respectiv, a nivelului de trai al populației Republicii Moldova. Vor fi susținute ideile, soluțiile și proiectele inovative de gestionare integrată a deșeurilor. Aceasta va permite o reală decuplare a creșterii economice de degradarea mediului. Totodată, va fi promovată încurajarea și implicarea activă în eforturile de colaborare dintre Guvern și organizațiile angajatorilor și ale angajaților, cu sprijinul organizațiilor internaționale, pentru a încorpora în mod eficient politici care să permită o tranziție către un mediu durabil.

18. Indirect Programul va contribui și la atingerea următoarelor obiective:

Obiectivul general 1. Creșterea veniturilor din surse durabile și atenuarea inegalităților

Obiectivul specific 1.1. Creșterea accelerată a productivității muncii

Obiectivul specific 1.2. Dezvoltarea oportunităților pentru inovații și antreprenoriat

Obiectivul specific 1.3. Ameliorarea condițiilor de muncă și reducerea ocupării informale

- stimularea creșterii productivității prin diversificare, modernizare tehnologică și inovație (ODD 8.2);
- promovarea locurilor de muncă verzi ca o modalitate eficientă de a combina dezvoltarea socială și de mediu, precum și de a îmbunătăți competențele și practicile de afaceri pentru o creștere durabilă și favorabilă incluziunii (ODD 8.4);

Obiectivul general 3. Garantarea educației corespunzătoare și de calitate pentru toți pe tot parcursul vieții

- toți elevii/studenții vor obține cunoștințe în domeniul educației ecologice, în vederea formării abilităților și competențelor necesare pentru promovarea dezvoltării durabile, a stilurilor de viață durabile, protecției mediului și a resurselor naturale, modului sănătos de viață etc. (ODD 4.7).

Obiectivul general 4. Ridicarea nivelului de cultură și de dezvoltare personală

- elaborarea și implementarea politicilor de promovare a turismului durabil (ODD 8.9).

Obiectivul general 5. Îmbunătățirea stării de sănătate fizică și mentală a populației prin popularizarea unui mod sănătos de viață prin intermediul informării/comunicării și educației și pentru a diminua influența factorilor de risc, precum poluarea mediului, produsele alimentare nesănătoase, condițiile precare de muncă etc.

Obiectivul general 6. Un sistem de protecție socială solid și incluziv

- crearea rezilienței persoanelor sărace și a celor în situații vulnerabile și reducerea expunerii și vulnerabilității acestora la evenimente extreme legate de climă, inclusiv la secetă și inundații (ODD 1.5);
- asigurarea unui cadru național de politici adecvat, bazat pe strategii sensibile la dimensiunile de sărăcie și de gen și pe respectarea drepturilor omului, ce ar susține investițiile în eradicarea sărăciei (ODD 1.b).

19. Direcțiile și intervențiile prioritare din cadrul SND nu doar contribuie la atingerea obiectivelor stabilite, dar și se aliniază cu angajamentele din Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, inclusiv măsurile pregătitoare pentru aderarea la UE.

20. **Părțile implicate** în elaborarea Programului sunt instituțiile membre a Grupului de lucru interministerial creat prin ordinul comun al Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării și Ministerului Mediului nr. 94/117 din 10 iulie 2023, pentru promovarea economiei verzi și circulare.

Capitolul II. ANALIZA SITUAȚIEI

Secțiunea 1. Cadrul legal și strategic în domeniu

21. Programul de Promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova pentru perioada 2024 - 2028 a fost elaborat în baza cadrului de politici la nivel național, în mod special în baza SND, ținând cont de aspectele legale și strategice în domeniul mediului, dezvoltării antreprenoriale, infrastructurii și dezvoltării regionale, cuprinzând prevederi ce se înscriu inclusiv în:

- 1) Legea nr. 1515/1993 privind protecția mediului înconjurător;
- 2) Legea nr.179/2016 cu privire la întreprinderile mici și mijlocii;
- 3) Legea nr.10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile;
- 4) Legea nr.209/2016 privind deșeurile;
- 5) Legea nr. 277/2018 privind substanțele chimice;
- 6) Legea nr. 227/2022 privind emisiile industriale;
- 7) Legea nr.139/2018 cu privire la eficiența energetică;
- 8) Legea nr. 306/2023 privind etichetarea produselor cu impact energetic;
- 9) Legea nr. 151/2014 privind cerințele în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic.

22. Programul asigură sinergia cu strategiile sectoriale existente sau în curs de elaborare, inclusiv:

- 1) Proiectul Strategiei de mediu 2023-2030;
- 2) Strategia de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027;
- 3) Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030;
- 4) Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală pentru anii 2023 – 2030;
- 5) Strategia de dezvoltare „Educația - 2030”;
- 6) Strategia Națională de Dezvoltare Regională a Republicii Moldova pentru anii 2022 – 2028;
- 7) Strategia Națională de Dezvoltare Economică 2030.

23. În același timp, Programul își propune să extindă și să înglobeze obiectivele stabilite în cadrul altor programe naționale, sprijinind tranziția către o economie verde și circulară. Acestea includ:

- 1) Programul de ecologizare a întreprinderilor mici și mijlocii;
- 2) Programul de re tehnologizare și eficiență energetică a întreprinderilor mici și mijlocii;
- 3) Programul de dezvoltare cu emisii reduse 2030;
- 4) Programul național de adaptare la schimbările climatice până în anul 2030;
- 5) Programul național de extindere și reabilitare a pădurilor pentru perioada 2023-2032;
- 6) Programului pentru gestionarea deșeurilor pentru anii 2023-2027;
- 7) Programul național pentru implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2025;
- 8) Programului Național pentru Promovarea Antreprenoriatului și Creșterea Competitivității pentru perioada 2023-2027;
- 9) Programul național de dezvoltare industrială pentru perioada 2024-2028.

24. Prin integrarea și armonizarea cu aceste programe, Programul de Promovare a economiei verzi și circulare urmărește să maximizeze sinergia dintre diferitele inițiative și să creeze un cadru coerent pentru dezvoltarea durabilă și transformarea într-o economie verde și circulară.

Secțiunea 2. Realizările și lecțiile învățate în promovarea economiei verzi

25. Deși în ultimul deceniu au fost înregistrate anumite progrese în ceea ce privește îndeplinirea obiectivelor naționale pentru o economie verde, Republica Moldova se află încă într-o etapă

incipientă a tranziției de la modele economice liniare la modele economice circulare. Dificultățile politice și tehnice continuă să reprezinte obstacole, iar tensiunile și conflictele din regiune au un impact semnificativ asupra evoluțiilor economice, politice și instituționale, complicând procesul de elaborare a politicilor și încetinind ritmul progresului realizat. De asemenea, nivelul scăzut de conștientizare publică cu privire la schimbările climatice rămâne o provocare, necesitând eforturi continue în acest sens.

26. Un pas semnificativ în această direcție a fost făcut în anul 2018, odată cu aprobarea **Programului de promovare a economiei "verzi" în Republica Moldova pentru perioada 2018-2020** - primul document de politici care a susținut implementarea principiilor economiei verzi în țară. Ca urmare a punerii în aplicare a acestui program, s-au înregistrat o serie de realizări notabile, printre care:

- 1) menținerea unui mecanism interministerial de coordonare și a unui organism de coordonare pentru promovarea economiei verzi;
- 2) promovarea și implementarea principiului responsabilității extinse a producătorului în cadrul legal național;
- 3) dezvoltarea și promovarea reglementărilor pentru eliminarea treptată a pungilor de plastic;
- 4) aprobarea și implementarea cu succes a programului de ecologizare pentru întreprinderile mici și mijlocii (H.G. nr. 592/2019);
- 5) susținerea întreprinderilor prin programe de finanțate (Programul EU4Business) în direcția utilizării tehnologiilor verzi;
- 6) aprobarea și implementarea eficientă a programului de modernizare și eficiență energetică pentru întreprinderile mici și mijlocii (H.G. nr. 515/2022) și a programului de sprijinire a inovațiilor digitale și a start-up-urilor tehnologice (H.G. nr. 243/2022);
- 7) creșterea suprafețelor agricole dedicate producției ecologice și a numărului de fermieri implicați în practici ecologice, inclusiv realizarea unui atlas al agriculturii ecologice; și
- 8) dezvoltarea programelor de formare în domeniul economiei verzi și agriculturii ecologice în cadrul instituțiilor de învățământ, inclusiv realizarea proiectelor de cercetare pentru organizații din domeniile cercetării și inovării.

27. Cu toate acestea, Raportul de evaluare finală a implementării Programului în perioada anilor 2018-2020 a scos la iveală câteva provocări semnificative în funcționarea sistemului instituțional, managerial și de implementare în domeniul promovării economiei "verzi", care sunt menționate în Programul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 160/2018 și rămân încă relevante:

- 1) coordonarea și schimbul de informații între autoritățile publice la nivel național și local în domeniul economiei "verzi" prezintă deficiențe;
- 2) documentele strategice sectoriale nu includ prevederi cu privire la economia "verde" iar acțiunile pe termen scurt cu indicatori clari și surse financiare prevăzute sunt limitate;
- 3) ministerelor le lipsește structura responsabilă de gestionarea economiei "verzi", iar capacitățile umane și financiare sunt limitate pentru a răspunde cerințelor și provocărilor actuale în acest domeniu;
- 4) repartizarea atribuțiilor pentru elaborarea, implementarea și monitorizarea politicilor economiei "verzi" între instituții de stat nu este suficient de clar definită;
- 5) impactul emisiilor din transport asupra mediului și sănătății populației continuă să crească;
- 6) beneficiile economice ale utilizării eficiente a resurselor și energiei nu sunt încă pe deplin conștientizate și aplicate, în special în rândul întreprinderilor mici și mijlocii;
- 7) principiile economiei "verzi" sunt înțelese și susținute doar de o parte minoritară a populației și a organizațiilor neguvernamentale cu preocupări legate de mediu.

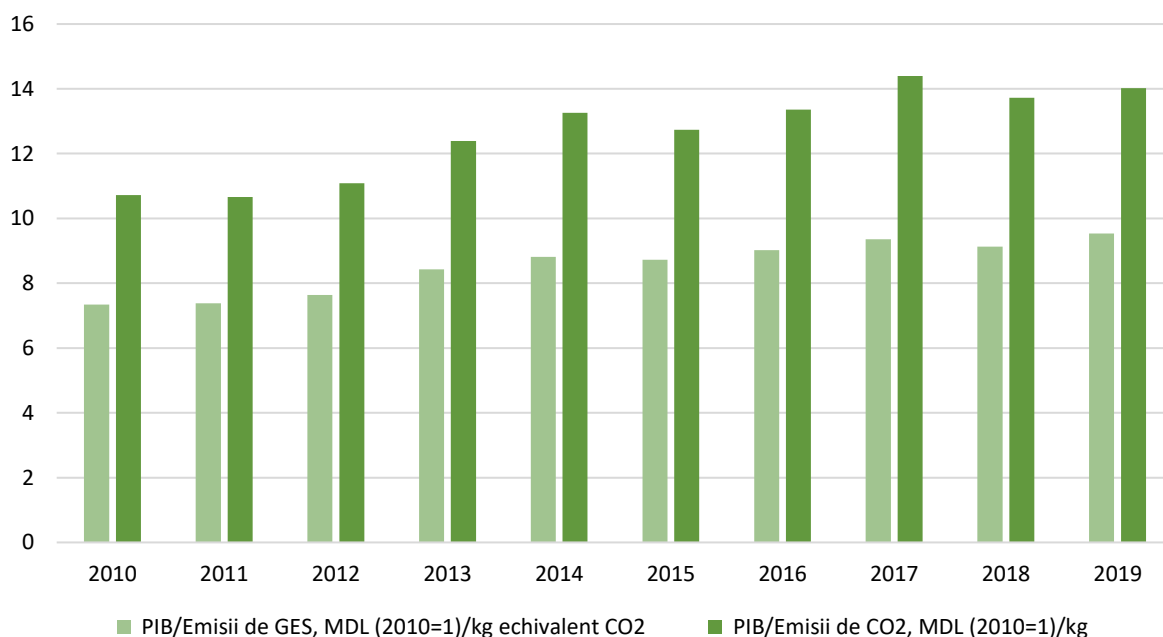
Secțiunea 3. Indicatori de creștere verde

28. Resursele naturale reprezintă fundamentul vital al dezvoltării și creșterii economice. Pentru o dezvoltare durabilă, ce își propune să satisfacă nevoile actuale fără a compromite resursele pentru generațiile viitoare, se conturează o economie circulară și verde. Această abordare vizează minimizarea și gestionarea responsabilă a impactului negativ asupra mediului, optimizând utilizarea resurselor și reducând risipa la nivel global. Conceptul de creștere verde devine realitate atunci când economia își depășește dependența de resursele naturale, generând o creștere economică sustenabilă și consum redus de resurse pentru fiecare unitate de creștere. Acest lucru conduce la scăderea poluării și la îmbunătățirea calității mediului.

29. Bazându-ne pe publicația "Spre o transformare verde a Republicii Moldova: Analiza situației din 2021. Monitorizarea progresului în baza indicatorilor creșterii verzi ai OCDE" elaborată în conformitate cu cadrul indicatorilor de creștere verde propus de OCDE și Ghidul pentru țările Parteneriatului Estic, putem evidenția următoarele constatări:

- a) Indicatorii ce relevă productivitatea resurselor au avut în general o dinamică pozitivă. Astfel productivitatea CO₂, cea energetică sau a apei au fost în creștere, atestându-se majorarea productivității CO₂ de la 7,3 la 9,5 MDL/kg. Totodată, și raportul dintre PIB și emisiile de gaze cu efect de seră s-a majorat de la 10,7 la 14 MDL/kg echivalent CO₂. Datorită acestor evoluții, s-a produs o decuplare parțială a creșterii economice de emisiile de CO₂, utilizarea energiei sau apei. În fond, acest lucru semnifică faptul că economia Republicii Moldova crește mai rapid în raport cu utilizarea resurselor naturale.

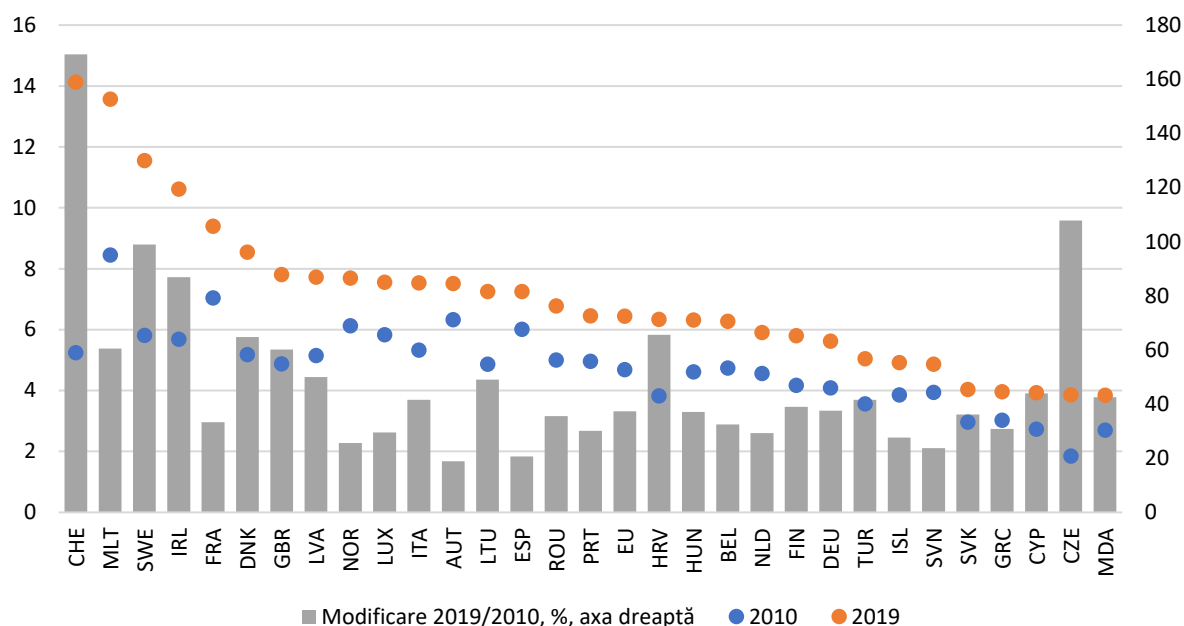
Figura 1. Productivitatea GES și CO₂ în Republica Moldova

Sursele de date: BNS, *Resursele naturale și mediul în Republica Moldova, 2021, 2022*, https://statistica.gov.md/files/files/publicatii_electronice/Mediu/Resursele_naturale_editia_2022.pdf
BNS, *Indicatori cheie, Energetica, 2022* https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/14
Ministerul Mediului, *Spre o transformare verde a Republicii Moldova, 2021*: <https://mediu.gov.md/indicatori/index.html>
AEE, *Energia din surse regenerabile, 2021*: <https://www.aee.md/ro/page/surse-de-energie-regenerabila>

Totuși, în pofida acestor progrese, nivelul productivității resurselor mediului din Republica Moldova este cu mult mai mic față de valoarea indicatorului similar înregistrat în statele europene. Astfel, analiza comparativă cu alte state din Europa indică asupra faptului că în Republica Moldova intensitatea utilizării resurselor de mediu e relativ înaltă, fapt ce pune presiuni asupra capitalului natural și a durabilității dezvoltării economice.

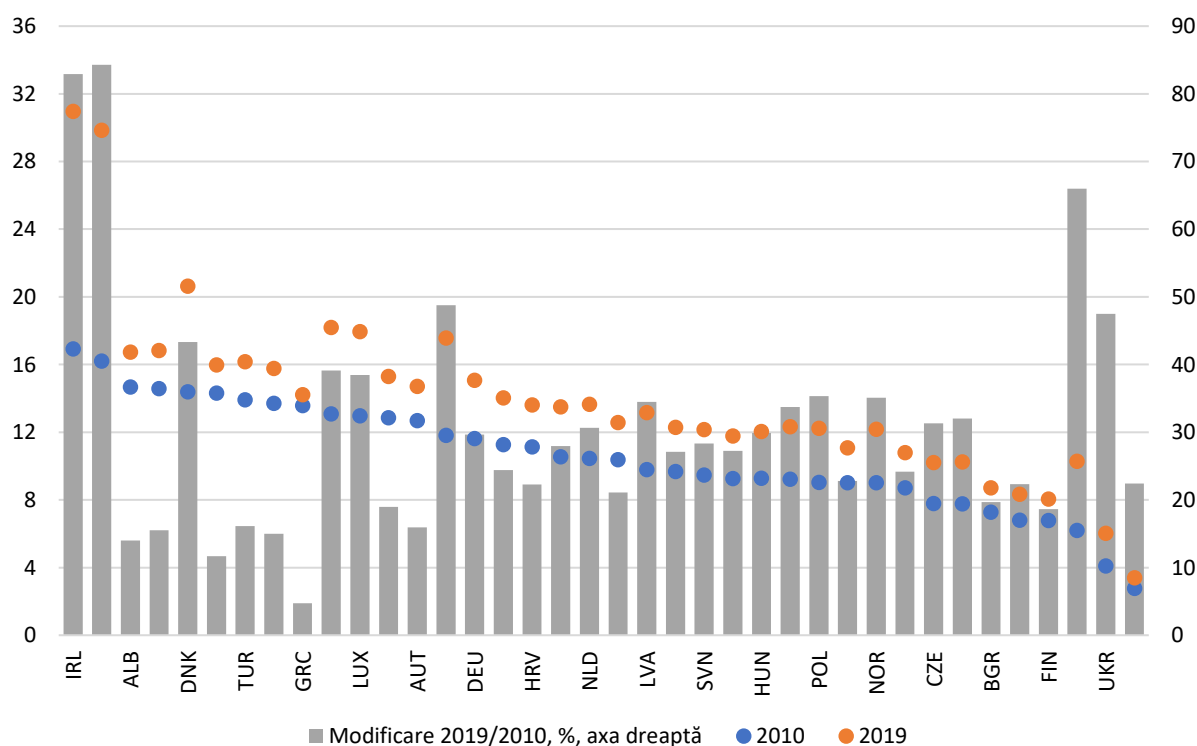
Figura 2. Productivitatea CO₂, USD PPC (2017=1)/kg

Sursa: EUROSTAT, Banca Mondială, <http://clima.md/libview.php?l=ro&idc=264&id=5024>, BNS, calculele autorilor

- b) Începând cu 2010 oferta de energie primară și consumul final de energie au crescut. Majorarea ofertei de energie a fost mai mică decât ascensiunea PIB-ului. În consecință a avut loc creșterea productivității energetice, mult mai rapid în raport cu alte state europene. De exemplu, între 2010 și 2019, în UE creșterea productivității a reprezentat 24,4% și a fost cu 2,7 p.p. mai mică decât ascensiunea înregistrată în Republica Moldova. În pofida acestui progres, nivelul productivității din Republica Moldova rămâne scăzut comparativ cu valoarea indicatorului atestată în alte state europene.

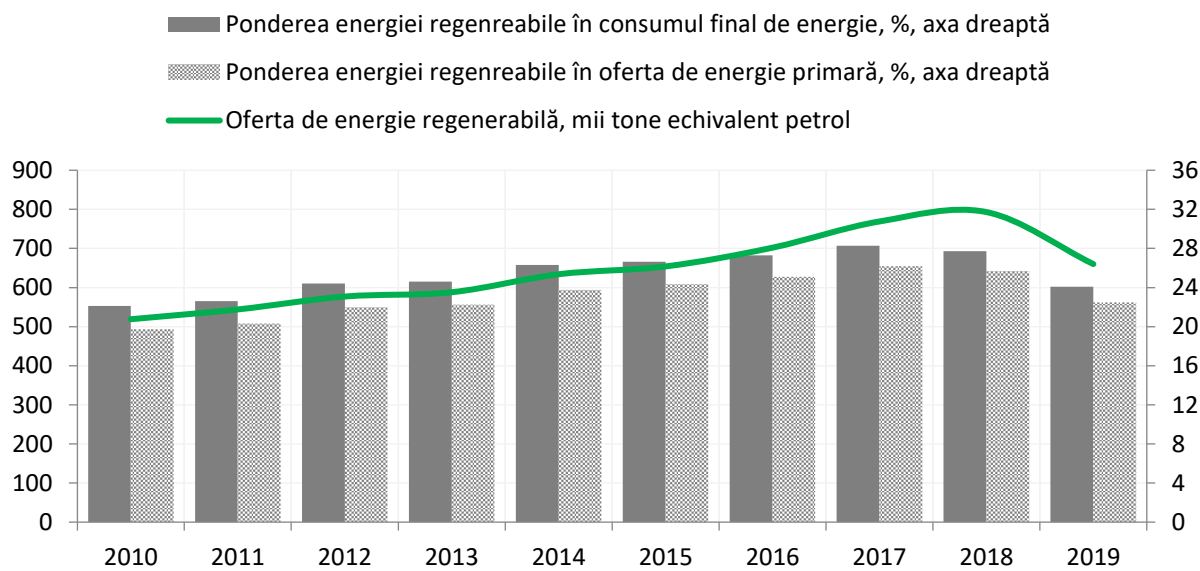
Figura 3. Productivitatea energetică, USD PPC (2017=1)/g echivalent petrol

Sursa: EUROSTAT, Banca Mondială, Biroul Național de Statistică

- c) Începând cu 2010, consumul de energie din surse regenerabile a crescut. În consecință, s-a majorat și ponderea energiei regenerabile în oferta de energie primară și în consumul final de energie. Totuși, în Republica Moldova, oferta de energie regenerabilă, practic, este reprezentată integral de biocombustibili și deșeuri. Acestea reprezintă 98-99% din oferta primară de energie regenerabilă. La rândul său, peste 80% din biocombustibili și deșeuri îl constituie lemnele de foc. Acest fapt indică asupra fazei embrionare de dezvoltare a unui sector modern de generare a energiei regenerabile.

Figura 4. Consumul de energie din surse regenerabile în tone echivalent petrol, și ponderea energiei regenerabile în oferta de energie primară și în consumul final de energie, %

Sursele de date: BNS, Resursele naturale și mediul în Republica Moldova, 2021, 2022,

https://statistica.gov.md/files/files/publicatii_electronice/Mediu/Resursele_naturale_editia_2022.pdf

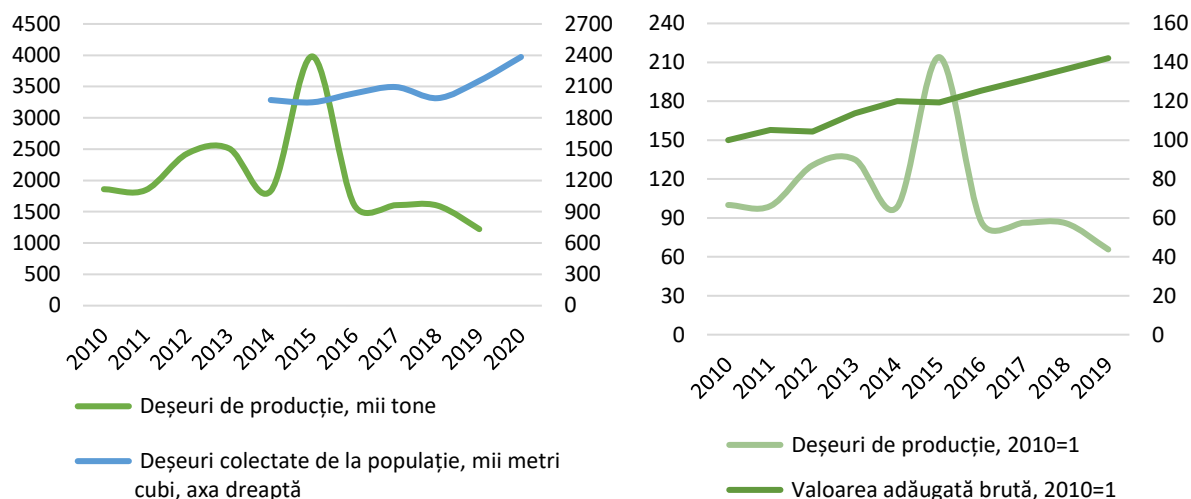
BNS, Indicatori cheie, Energetica, 2022 https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/14

Ministerul Mediului, Spre o transformare verde a Republicii Moldova, 2021: <https://mediu.gov.md/indicatori/index.html>

AEE, Energia din surse regenerabile, 2021: <https://www.aee.md/ro/page/surse-de-energie-regenerabila>

- d) Gestionarea deșeurilor poate afecta în mod semnificativ mediul și sănătatea umană, iar limitarea generării deșeurilor în era creșterii producției și a consumului este o condiție importantă de reducere a efectelor acestuia. Recuperarea deșeurilor prin depozitarea deșeurilor este un exemplu de gestionare inefficientă a resurselor, generând emisii poluante în aer, pământ și apă, dar și la irosirea terenurilor pe depozitele de deșeuri sau la deteriorarea frumuseții naturale a peisajului. În schimb, reutilizarea deșeurilor, recuperarea sau reciclarea acestora fac posibilă transformarea lor într-o resursă, ce poate contribui la reducerea utilizării materiilor prime pentru producția de bunuri și la o gestionare mai eficientă a resurselor. Din 2015 se atestă o tendință clară de reducere a deșeurilor de producție. Între 2010 și 2019, cantitatea deșeurilor de producție generate s-a redus cu 34,3%. În aceeași perioadă, VAB – indicator care reflectă procesul de producție, a crescut cu 42,1%. În acest context se atestă decuplarea procesului de producție de generarea deșeurilor. Însă, în cazul deșeurilor de la gospodărie și o altă situație. Deșeurile colectate de la populație și consumul gospodăriilor au avut o dinamică similară între 2014 și 2017, și o traiectorie diferită după 2018. În rezultatul acestor evoluții, deșeurile colectate de la populație au crescut mai rapid comparativ cu consumul gospodăriilor. Între 2014 și 2020, deșeurile formate la gospodărie s-au majorat cu 20,9%, iar consumul gospodăriilor s-a mărit doar cu 5,4%. Astfel, actualul model de consum al populației continuă să favorizeze formarea accelerată a deșeurilor. Ca urmare, una din sarcinile cele mai importante în gestionarea deșeurilor municipale, țin nu doar de reducerea la minimum a producției de deșeuri, dar și de maximizarea gestionării acestora, precum și de reducerea depozitării în mediu.

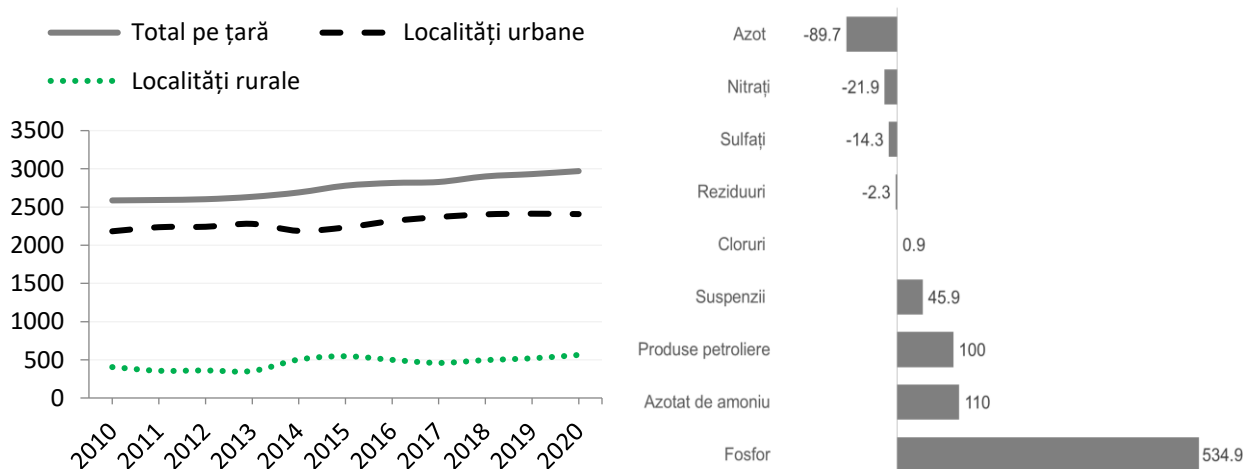
Figura 5. Deșeuri de producție (mii tone), deșeuri colectate de la populație (mii m³), VAB

Sursa: BNS, Spre o transformare verde a Republicii Moldova, 2021: <https://mediu.gov.md/indicatori/index.html>

- e) Tratarea apelor uzate, în special a celor industriale, reprezintă o condiție esențială pentru reducerea impactului poluării asupra apelor de suprafață și subterane. Evoluția gradului de conectare a populației la sistemele de colectare și epurare a apelor uzate reflectă o creștere modestă a numărului de beneficiari ai serviciilor de canalizare.

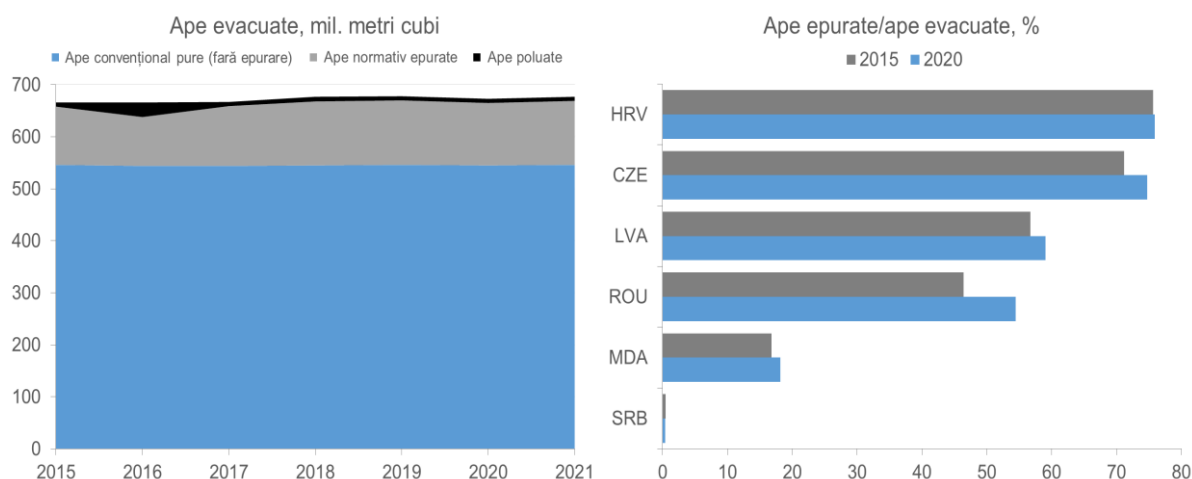
Figura 6-7. Lungimea rețelelor publice de canalizare (km), și Evacuarea unor substanțe poluante cu apele reziduale în obiectivele acvatice, modificare 2019-2021 față de 2014-2016, %

Sursa: Biroul Național de Statistică

Volumul apelor uzate epurate rămâne în mare parte constant, cu o ușoară creștere în anii 2017-2018. În schimb, în ceea ce privește numărul de stații de tratare a apelor uzate, această tendință este invers proporțională. Numărul de stații de epurare a apelor uzate a scăzut aproximativ de două ori, înregistrând în anul 2018 doar 83 de unități, în comparație cu cele 156 existente în anul 2002. Această situație alarmantă se traduce printr-o creștere a presiunii asupra stațiilor de epurare a apelor uzate, care nu au fost modernizate tehnologic de mai mulți ani. Stațiile de epurare a apelor reziduale trebuie să se conformeze unor standarde minime în desfășurarea operațiunilor, inclusiv norme de mediu pentru tratarea apei. În timp ce pentru țările dezvoltate procesul tehnologic implică trei etape de tratare, inclusiv epurarea terțiară (avansată), care elimină eficient materiile organice, compușii de fosfor și azot, în țara noastră acest proces se limitează la tratarea mecanică și biologică.

Figura 8. Ape evacuate, mil. m3

Sursa: BNS, EUROSTAT, calculele autorului

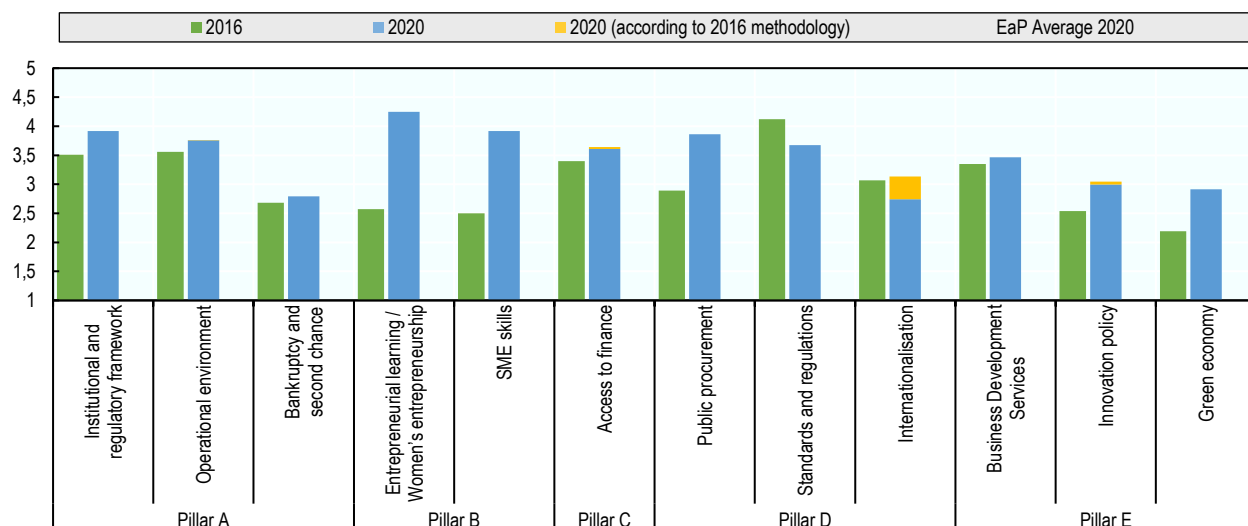
Secțiunea 4. Sectoare de intervenție prioritare creșterii economice verzi și circulare

30. **Industria.** Examinarea mai multor studii și evoluția politicilor publice a evidențiat necesitatea unor acțiuni suplimentare pentru a încuraja dezvoltarea industrială prin crearea de parcuri eco-industriale și a infrastructurii de sprijin, precum și încurajarea întreprinderilor mici și mijlocii (denumite în continuare IMM-uri) care reprezintă peste 98 % din totalul întreprinderilor, să adopte practicile de afaceri mai prietenoase cu mediul. Analizele statistice internaționale au arătat că IMM-urile generează aproximativ 64% din poluarea industrială, în timp ce doar 16% dintre ele se angajează în acțiuni de mediu. Astfel, o serie de instrumente și bune practici pentru promovarea ecologizării IMM-urilor, implementate de statele membre ale Uniunii Europene, pot fi adaptate și diseminate între IMM-urile din Republica Moldova pentru a stimula dezvoltarea durabilă și competitivitatea economică internațională.

31. Înverzirea **IMM-urilor** va oferi Moldovei numeroase oportunități pentru a beneficia pe deplin de Acordul de Asociere și de Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (DCFTA), precum și pentru a atinge obiectivele de mediu ale Agendei 2030 adoptate de Organizația Națiunilor Unite în 2015. Cu toate acestea, aceste oportunități nu au fost încă exploatate în totalitate, deoarece viziunea dezvoltării economice verzi a fost conturată recent la nivelul guvernului, prin integrarea principiilor economiei verzi în Strategia de Mediu pentru 2014-2023 (Hotărârea Guvernului nr. 301/2014), iar în 2016, Strategia pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii pentru 2012-2020 (Hotărârea Guvernului nr. 685/2012) a introdus capitolul "Dezvoltarea Economiei Verzi pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii".

32. Întrucât sectoarele economice precum turismul (HoReCa), industria textilă și construcțiile reprezintă componente semnificative ale lanțurilor valorice globale și, în același timp, generează cantități semnificative de deșeuri, tranziția acestora de la un model economic liniar la unul circular poate conduce la realizarea unor economii mai durabile și eficiente, reflectate într-un consum mai eficient al resurselor, reducerea impactului asupra mediului și promovarea afacerilor sustenabile. Însă aceste tranziții urmează să se realizeze printr-o "tranziție justă" astfel încât cei implicați în aceste domenii să nu fie afectați negativ de schimbare, aducând totuși multiple beneficii, inclusiv creșterea economiilor locale, conservarea patrimoniului natural și cultural, îmbunătățirea calității vieții pentru comunitățile locale și reducerea impactului asupra mediului, precum și îmbunătățirea achizițiilor. Astfel, cele mai bune practici în economia verde și circulară pot ajuta aceste sectoare economice mari să treacă la un consum și o producție durabilă, promovând astfel sustenabilitatea și contribuind la realizarea ODD-urilor.

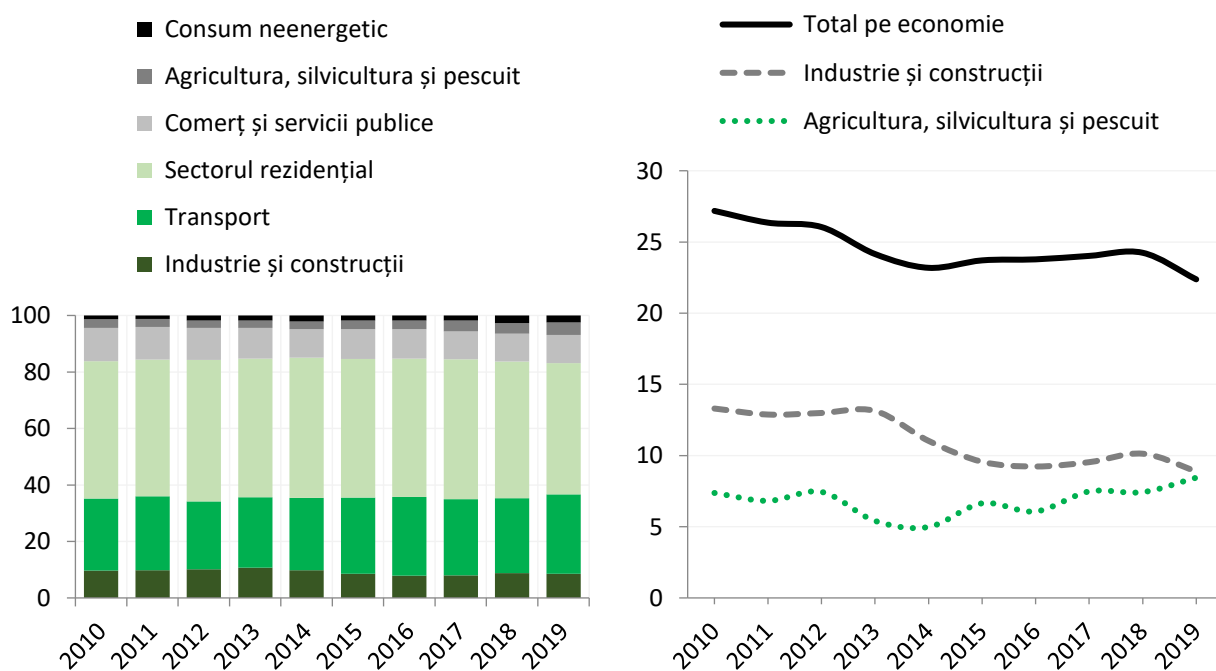
Figura 12. Scorul indicilor IMM în Republica Moldova, scorul 2020 vs. 2016

Sursa: [Republic of Moldova: Small Business Act country profile](#) | [SME Policy Index: Eastern Partner Countries 2020 : Assessing the Implementation of the Small Business Act for Europe](#) | [OECD iLibrary \(oecd-ilibrary.org\)](#)

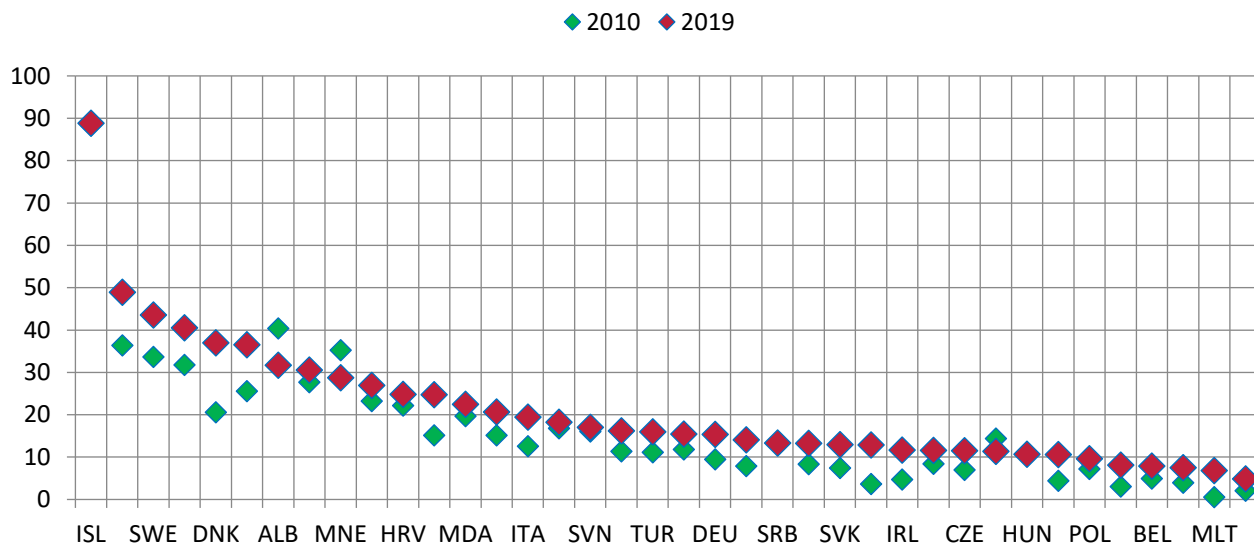
33. Energie. Productivitatea carbonului și a energiei a continuat să crească în regiunea Parteneriatului estic, ceea ce înseamnă că creșterea economică a țărilor s-a decuplat parțial de emisiile de dioxid de carbon (CO₂) și de utilizarea energiei. Totodată, sectorul reprezintă cea mai importantă sursă a emisiilor totale naționale de gaze cu efect de seră direct, ponderea acestuia variind pe parcursul perioadei 1990-2015 între 79.8% și 68.1%. Cu toate că progresul înregistrat este încurajator, există loc pentru îmbunătățiri, deoarece productivitatea CO₂ și a energiei în țările regiunii este mult mai mică decât media țărilor UE. În același timp, Moldova a depășit obiectivul general pentru 2020 de 17%, atingând 25,06% energie regenerabilă în 2020. Cu toate acestea, contribuțiile energiei regenerabile la electricitate și transport sunt încă foarte mici. Procedurile de autorizare trebuie simplificate și eficientizate pentru a permite o implementare mai rapidă a surselor regenerabile.

Figura 13-14. Structura consumului final de energie, %, și Intensitatea energetică, MDL (2010=1)/g echivalent petrol

Sursa: Biroul Național de Statistică

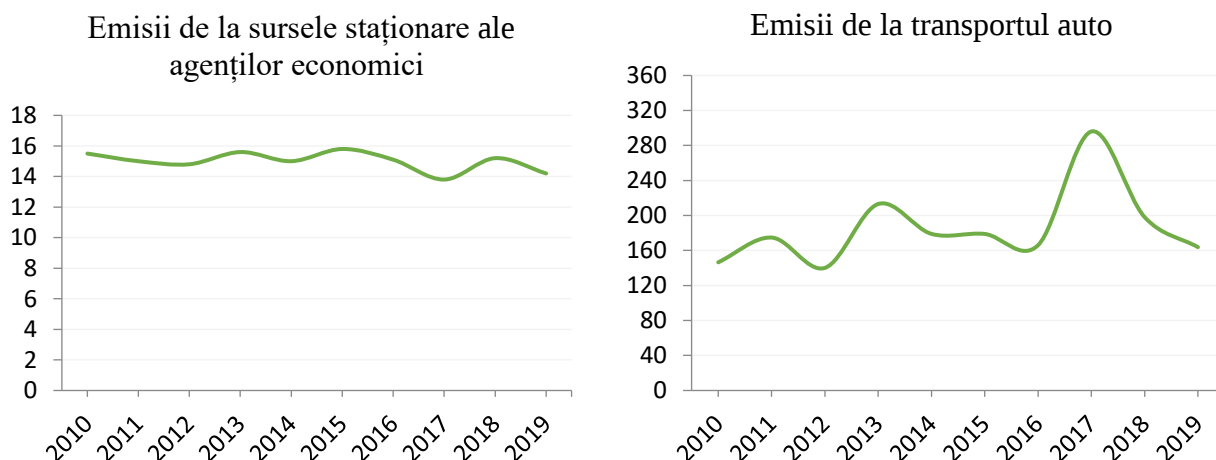
Figura 15. Ponderea energiei regenerabile în oferta de energie primară în statele europene, %

Sursa: EUROSTAT, Biroul Național de Statistică

34. Transport. Transportul aduce o contribuție mică la produsul intern brut în Moldova, mai puțin de 5%. Cu toate acestea, sectorul este responsabil pentru 22% din emisiile de gaze cu efect de seră - al doi-lea cel mai mare contribuabil după sectorul energetic. Sectorul transporturilor este principala sursă de poluare a aerului, în special în zonele urbane, reprezentând cel puțin 86 procente din emisiile totale. În 2020, emisiile auto au fost de 10 ori mai mari decât cele staționare. Creșterea accelerată a numărului de mașini (27,9% între 2015 și 2020) pune presiune pe mediu, inclusiv datorită faptului că majoritatea mașinilor importate sunt vechi. Conform datelor Organizației Mondiale a Sănătății, în Moldova, numărul de decese cauzate de poluarea aerului s-a triplat față de numărul în casele la înregistrate în ultimii 15 ani. Municipiul Chișinău în special se confruntă cu o creștere substanțială a bolilor legate de poluarea aerului. Cu toate că au fost făcute investiții semnificative în rețeaua rutieră în ultimii ani, rețelele de transport de proastă calitate, inclusiv sistemele de drumuri și căi ferate învechite, precum și numeroasele bariere regulatorii și politice în calea fluxurilor transfrontaliere, restricționează creșterea economică și comerțul. Investițiile sporite în infrastructura de transport sunt esențiale pentru facilitarea integrării în lanțurile de valoare globale și pentru a profita de poziția strategică a regiunii în cadrul unor inițiative de coridor de transport emergente.

Figura 16-17. Emisiile de substanțe poluante, mii tone

Sursa:

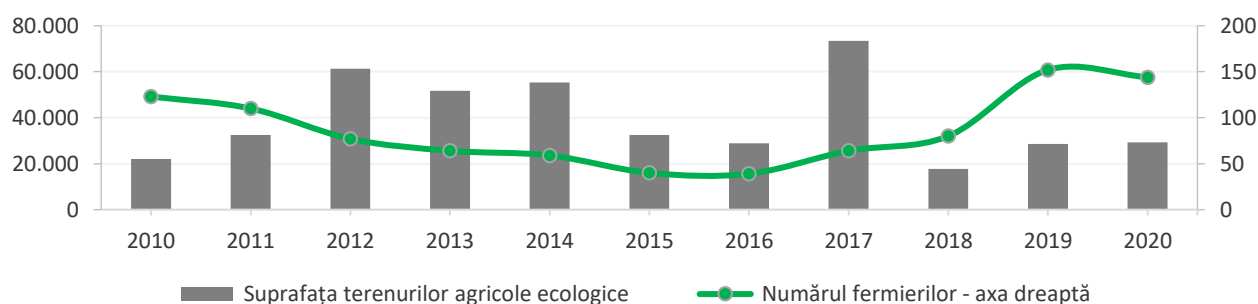
https://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/10%20Mediul%20inconjurator/10%20Mediul%20inconjurator_MED030/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

35. De asemenea, diferențele semnificative în serviciile prestate dintre zonele urbane și cele rurale acționează ca o barieră în calea oportunităților economice pentru locuitorii din mediul rural. Guvernele și partenerii de dezvoltare și-au intensificat eforturile pentru dezvoltarea de proiecte de infrastructură durabilă pentru îmbunătățirea eficienței energetice și integrarea surselor regenerabile în alimentarea cu energie. Cu toate acestea, în majoritatea cazurilor, proiectele actuale nu sunt suficient de transformative și continuă să perpetueze dependența regională de combustibilii fosili. În sectorul transporturilor, Moldova, la fel ca majoritatea țărilor din regiune Europei de Est, investește mai intens în proiecte rutiere decât în alte moduri de transport și subfinanțează întreținerea și modernizarea parcurilor de transport existente, inclusiv a sistemelor feroviare din aceste țări, care continuă să fie ineficiente.

36. **Agricultură.** Sectorul agricol este o prioritate de dezvoltare națională, având un rol vital în reducerea sărăciei, asigurarea securității alimentare și promovarea dezvoltării durabile în țară. Astăzi, rolul producției agricole primare s-a extins pentru a fi multifuncțional și interdependent. Agricultura modernă se dezvoltă în relație cu mediul înconjurător și are, de asemenea, un rol important ecologic și social. Sectorul agricol se află întotdeauna în fruntea agendei guvernului Republicii Moldova, care dezvoltă, creează și implementează politici, programe și strategii pentru prosperarea acestui sector important strategic pentru dezvoltarea durabilă a țării.

37. Pentru a asigura securitatea alimentară și reducerea poluării mediului (apă, sol, fond funciar), există o nevoie urgentă de a introduce practici agricole durabile, de a crește eficiența, de a stimula productivitatea agricolă, de a dezvolta lanțurile valorice agricole și de a reduce risipa. Un alt aspect important este că în Moldova, proprietatea asupra terenurilor este predominant privată, persoanele fizice și întreprinderile agricole deținând majoritatea terenurilor. Practicile agricole durabile și de gestionare durabilă a terenurilor sunt vitale pentru restaurarea și protejarea biodiversității agricole. Promovarea și aplicarea practicilor agrosilvopastorale, a agriculturii ecologice, și susținerea activităților în materie de agromediu și climă (agroecologia) va contribui la optimizarea utilizării apei, solului, energiei și capitalului. De asemenea, sprijinirea agricultorilor în adoptarea practicilor de conservare a solului, cum ar fi rotația culturilor și utilizarea îngrășămintelor organice, poate îmbunătăți fertilitatea solului și reduce impactul negativ asupra calității acestuia. Promovarea diversificării culturilor și a sistemelor agroforestiere poate avea, de asemenea, beneficii semnificative în ceea ce privește securitatea alimentară și conservarea mediului.

Figura 13. Suprafața terenurilor (ha) și numărul fermierilor încadrați în agricultura ecologică

Sursa: Atlasul agriculturii ecologice din Republica Moldova - EcoVisio - A sustainable vision for Moldova

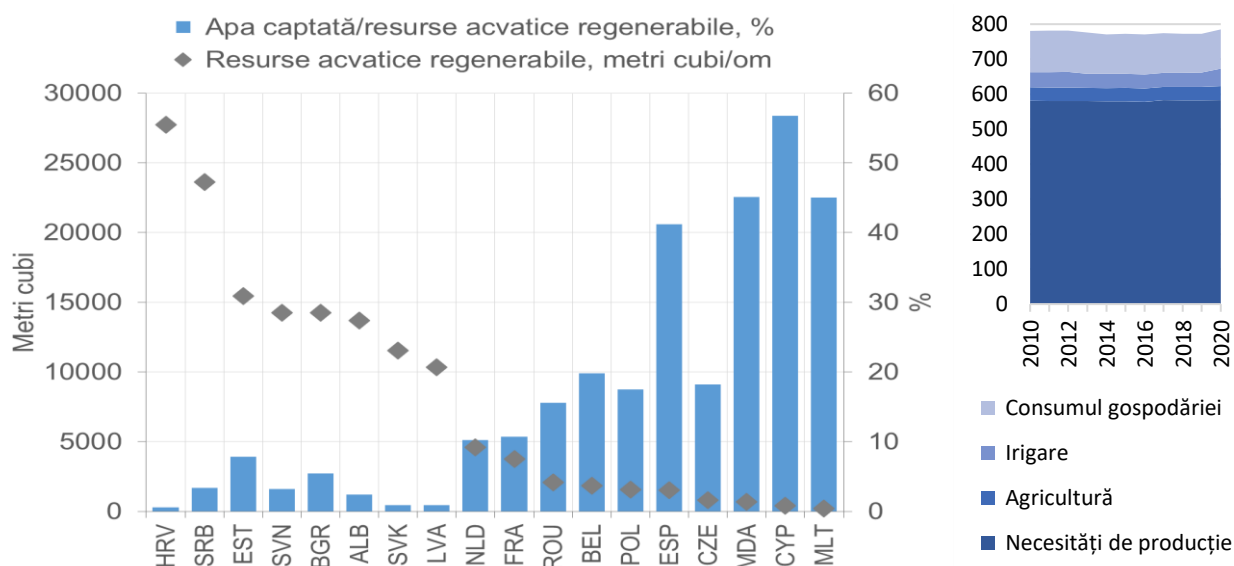
38. Practicile agricole durabile au potențialul de a crea noi locuri de muncă, de a stimula procesarea agroindustrială și de a conecta agricultorii mici la lanțurile de valoare ale pieței internaționale prin promovarea accesului la piață și crearea de noi nișe de piață. Înverzirea sectorului agricol necesită eforturi și investiții consistente publice și private. Concomitent, investițiile în reîmpădurire, împădurire, reabilitare a solului și inițiative de restaurare a ecosistemelor, vor conduce la reabilitarea terenurilor degradate, la îmbunătățirea fertilității solului și la îmbunătățirea calității apei. Dezvoltarea infrastructurii verzi, cum ar fi coridoarele verzi, parcurile urbane și zonele de agrement, vor oferi nu doar beneficii socio-economice, ci vor contribui la atenuarea schimbărilor climatice, la păstrarea biodiversității urbane și la îmbunătățirea calității generale a mediului.

39. **Gestionarea poluării.** Conform prevederilor Strategiei de **gestionare a deșeurilor** în Republica Moldova pentru perioada 2016-2020, aveau următoarele valori pentru localitățile rurale: 0,5-0,7 kg/loc/zi, respectiv 0,9 kg/loc/zi pentru localitățile urbane mici și centrele raionale, și între 1,3-1,5 kg/loc/zi pentru municipiile Bălți și Chișinău. Din totalul deșeurilor municipale colectate, 61-63% reprezintă deșeuri municipale generate de populație, 30-32 % sunt deșeurile (generate de instituții publice, agenți economici) și 3-6 % constituie deșeurile stradale. Deșeurile colectate din instituții, agenți economici, reprezintă, în cea mai mare parte, deșeuri reciclabile (hârtie/carton, plastic, sticlă) și într-o măsură mai mică metal, iar cele din piețe cuprind în proporție de circa 70% deșeuri biodegradabile.

40. În contextul creșterii volumului de deșeuri și a necesității gestionării diferitor tipuri de deșeuri, inclusiv ambalaje, baterii, electronice etc. este de menționat că Moldova se confruntă cu o problemă tot mai mare în gestionarea acestora, ceea ce provoacă daune mediului înconjurător și sănătății umane, ceea ce necesită adoptarea unei strategii și a unor măsuri durabile pentru gestionarea deșeurilor solide, care să se concentreze pe evitarea, reducerea, reutilizarea și reciclarea deșeurilor. Politica în domeniul gestionării integrate a deșeurilor va contribui la dezvoltarea infrastructurii și serviciilor necesare, având ca obiectiv principal prevenirea poluării mediului și reducerea consumului de resurse naturale care stau la baza producției de bunuri și proprietăți la nivel global, național și local și planificarea investițiilor în dezvoltarea unei infrastructuri eficiente de gestionare a deșeurilor, promovând transformarea deșeurilor în resurse. Adoptarea unui sistem integrat și durabil de gestionare a deșeurilor solide poate crea noi oportunități de afaceri, locuri de muncă și poate îmbunătăți mediul și sănătatea.

41. **Poluarea apelor de suprafață** are un impact semnificativ asupra securității aprovizionării cu apă, biodiversității, și sectoarelor economice. Disponibilitatea resurselor de apă joacă un rol fundamental în asigurarea dezvoltării socio-economice durabile, fiind esențială pentru stimularea creșterii sectorului agricol și menținerea sănătății populației la un nivel adecvat. Având resurse limitate de apă, cantitatea captată este semnificativă, reprezentând aproximativ jumătate din resursele regenerabile de apă (970 de milioane de metri cubi anual sau 370 de metri cubi per capita din totalul de 13 milioane de metri cubi anual al resurselor totale regenerabile de apă).

Figura 13. Resursele regenerabile de apă și volumul apei captate, 2018

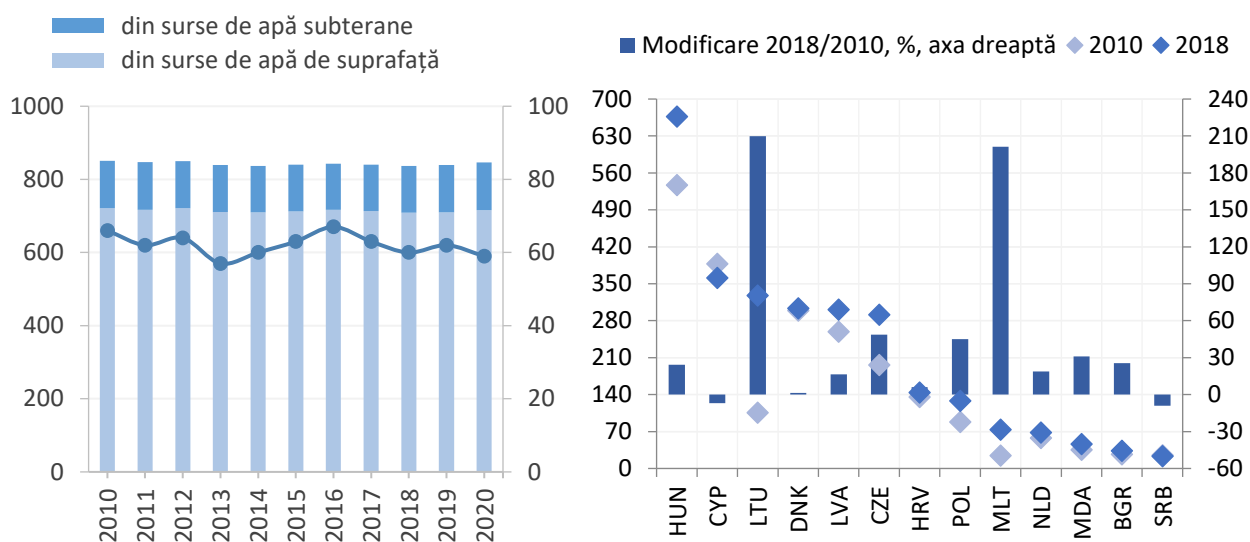

Sursa: EUROSTAT, BNS, calculele autorului

42. În perioada 2001-2019, pierderile de apă din cauza transportului au rămas relativ constante, situându-se între 60-70 de milioane de metri cubi. Volumul apelor epurate a crescut între 2015 și 2021, însă nivelul de epurare rămâne scăzut. Calitatea apei continuă să fie o problemă semnificativă,

iar deversările de poluanți continuă să crească. În acest context, este esențial ca eforturile să se concentreze pe o utilizare mai eficientă a apei în agricultură, industrie și uz casnic. De asemenea, sunt necesare măsuri urgente pentru conservarea ecosistemelor acvatice și reducerea poluării.

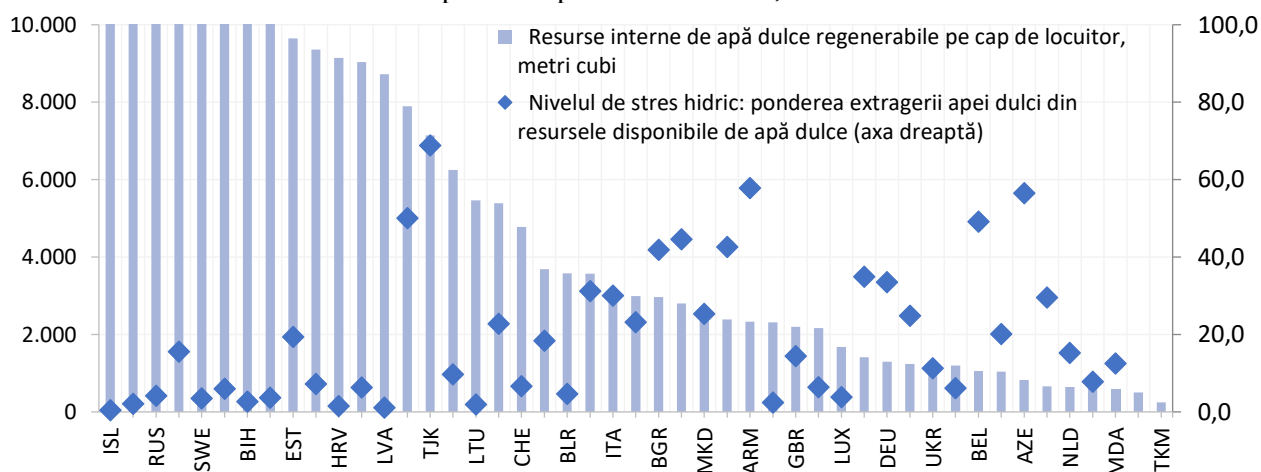
Figura 13. Captarea apei (milioane m³), Productivitatea apei (USD PPC (2017=1)/m³)

Sursa: EUROSTAT, Banca Mondială, Biroul Național de Statistică, Atlasul agriculturii ecologice din Republica Moldova

43. Utilizarea mai eficientă a resurselor limitate de apă este un indicator important al progresului în direcția creșterii economice durabile. Creșterea productivității apei indică faptul că producerea unui Leu de PIB necesită mai puțină apă. În Moldova, după 2010, consumul de apă a rămas constant, în timp ce PIB-ul a crescut. Aceasta a dus la o creștere a productivității apei, dar în comparație cu alte state europene acest indicator este încă unul foarte scăzut. În anul 2020 de exemplu, consumul total a fost de aproximativ 787 de milioane de metri cubi, dintre care 580 de milioane în sectorul de producție, adică aproximativ trei sferturi din consumul total. În agricultură, s-au folosit între 38 și 50 de milioane de metri cubi de apă pentru irigare. Consumul de apă în gospodării a înregistrat o ușoară scădere, de la 118 milioane de metri cubi în 2010 la 112 milioane de metri cubi în 2020. În același timp, PIB-ul a crescut cu aproximativ 32%, ceea ce a dus la o creștere a productivității apei și la o decuplare a creșterii economice de consumul de apă. În termeni de paritate a puterii de cumpărare, nivelul productivității apei a crescut de la 35,2 la 45,5 USD/metru cub, o sporire de 31%. Cu toate aceste progrese, nivelul productivității apei în Moldova rămâne unul dintre cele mai scăzute în comparație cu alte state europene.

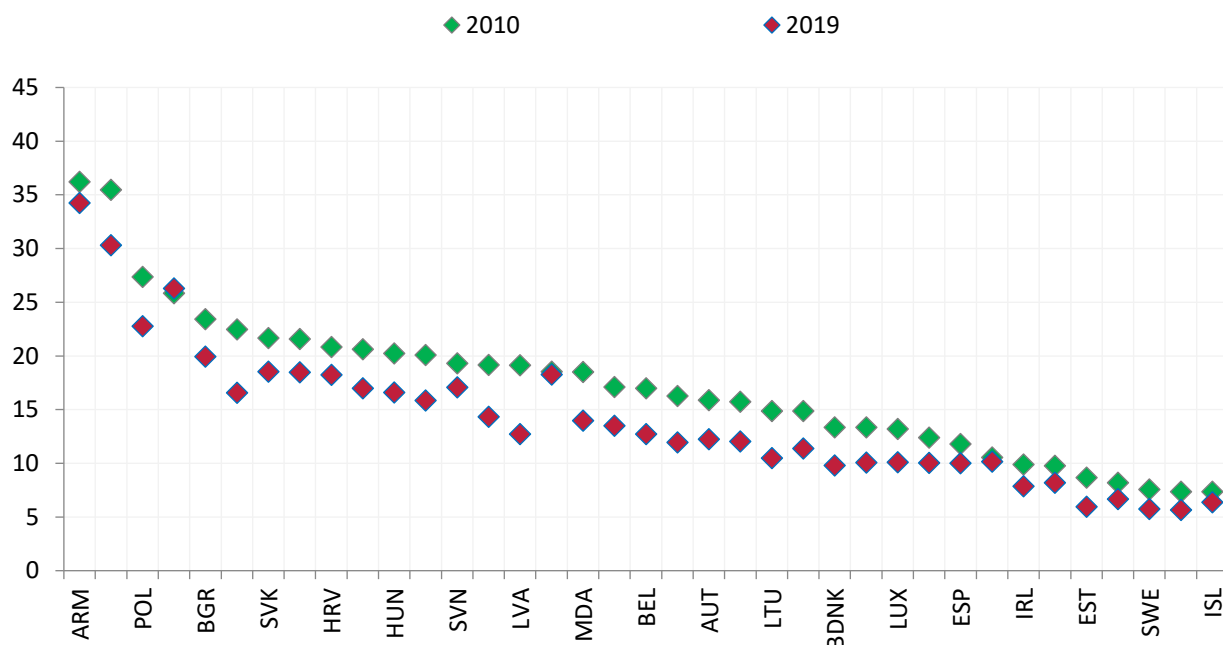
Figura 6-7. Resursele interne de apă regenerabile per capita, m³ și nivelul de stres hidric, % și Utilizarea apei în Republica Moldova, mil. metri cubi

Sursa: <https://statistica.gov.md/category.php?l=ro&idc=99&>, Banca Mondială

44. **Aerul** curat este vital pentru sănătatea și funcționarea ecosistemelor. Particulele fine (PM_{2,5}), particulele solide și lichide cu diametrul sub 2,5 micrometri suspendate în aer, reprezintă un indicator al impactului poluării asupra sănătății. În Moldova, expunerea populației la particule fine scade, situându-se la nivel mediu comparativ cu alte state europene. Datele OCDE arată că expunerea a scăzut de la 18,5 micrograme/m³ în 2010 la 14 micrograme/m³ în 2019. Această tendință corespunde reducerii la nivelul UE, unde valoarea era 13,5 micrograme/m³ în 2019.

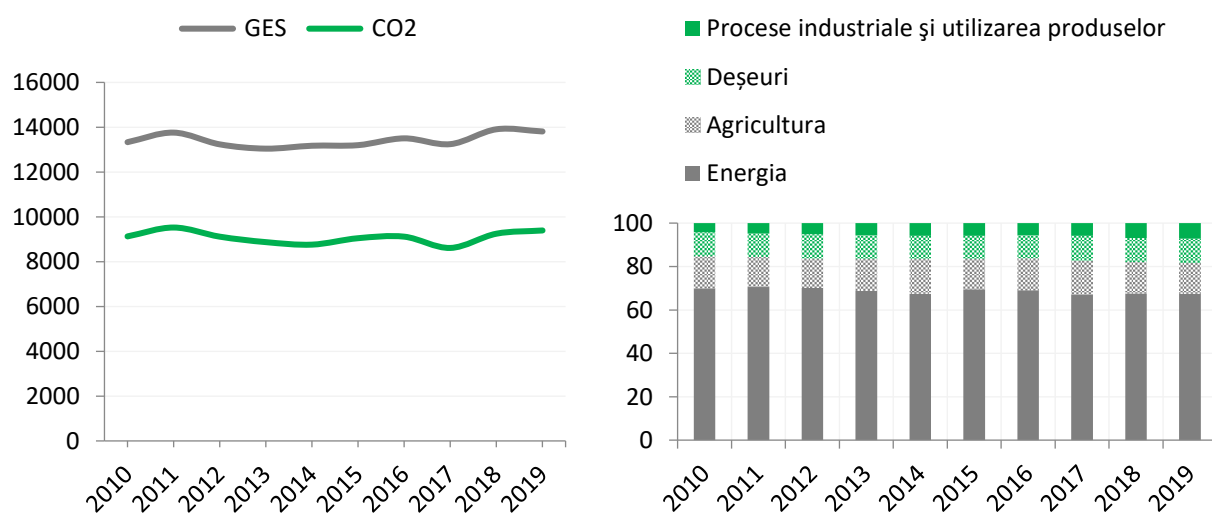
Figura 6-7. Expunerea populației la particule fine (PM_{2,5}), micrograme/m³

Sursa: OCDE

45. Poluarea atmosferică și emisiile de gaze cu efect de seră (GES) din industrii, vehicule și alte activități afectează sănătatea populației și contribuie la schimbările climatice. Moldova s-a angajat, în conformitate cu Acordul de la Paris, să reducă emisiile GES cu cel puțin 2/3 până în 2030 față de nivelurile din 1990. Între 2010 și 2019, emisiile GES au fost stabile în jurul valorii de 13,4 milioane tone echivalent CO₂ anual, din care 2/3 sunt CO₂. Structura emisiilor pe sectoare a rămas relativ constantă, cu o ușoară scădere în sectorul energetic și o creștere în cel industrial. Cu toate acestea, datele privind poluarea în Moldova sunt incomplete din cauza estimărilor pentru regiunea din stânga Nistrului.

Figura 6-7. Emisiile gazelor cu efect de seră pe sectoare (%), mii tone echivalent CO₂

Sursa: <http://clima.md/libview.php?l=ro&idc=264&id=5024>, calculele autorilor

46. Concomitent cu adoptarea principiilor economiei verzi și circulare în sectoarele prioritare de dezvoltare ale țării, este necesar ca instituțiile și întreprinderile să crească performanța de management luând în considerare și aspectele ce țin de:

- a. **Guvernanță**, care includ coordonarea și cooperarea între diferite niveluri de autorități, sectorul privat și societatea civilă, precum și integrarea principiilor economiei verzi și circulare în politicile și strategiile naționale;
- b. **Economie**, care includ crearea de noi modele de afaceri, stimularea inovării și competitivității, asigurarea finanțării și investițiilor adecvate, precum și promovarea piețelor interne și internaționale pentru produse și servicii verzi și circulare;
- c. **Societate**, care includ creșterea gradului de conștientizare și implicare a consumatorilor, asigurarea tranziției juste și echitabile pentru lucrătorii afectați de schimbările structurale, precum și reconversia sau dezvoltarea competențelor și educației necesare pentru economia verde și circulară;
- d. **Mediu**, care includ reducerea impactului asupra resurselor naturale, biodiversității și schimbărilor climatice, prevenirea și gestionarea deșeurilor, eliminarea substanțelor nocive și poluanților din ciclurile materiale, precum și îmbunătățirea calității aerului, apei și solului.

47. Totodată, se vor lua în calcul și încuraja aplicarea tehnologiilor digitale în procesul de aplicare a principiilor de economie verde și circulară, cum ar fi cele ce permit urmărirea traseului produselor, al componentelor și al materialelor și pot asigura accesul în condiții de securitate la datele rezultate. De asemenea, vor fi coordonate și susținute inițiativele de inovare în materie de economie verde și circulară în colaborare cu actori cheie, precum universitățile, organizațiile de cercetare, partenerii de dezvoltare, industria și IMM-urile. În același timp se vor încuraja inițiativele de preluare de bune practici, transfer și adaptare de tehnologii noi, inclusiv prin elaborarea unor modele de afaceri care să respecte principiile economiei verzi și circulare. Toate acestea cuplate cu sprijinirea dezvoltării de competențe, formare și reconversie a resurselor umane.

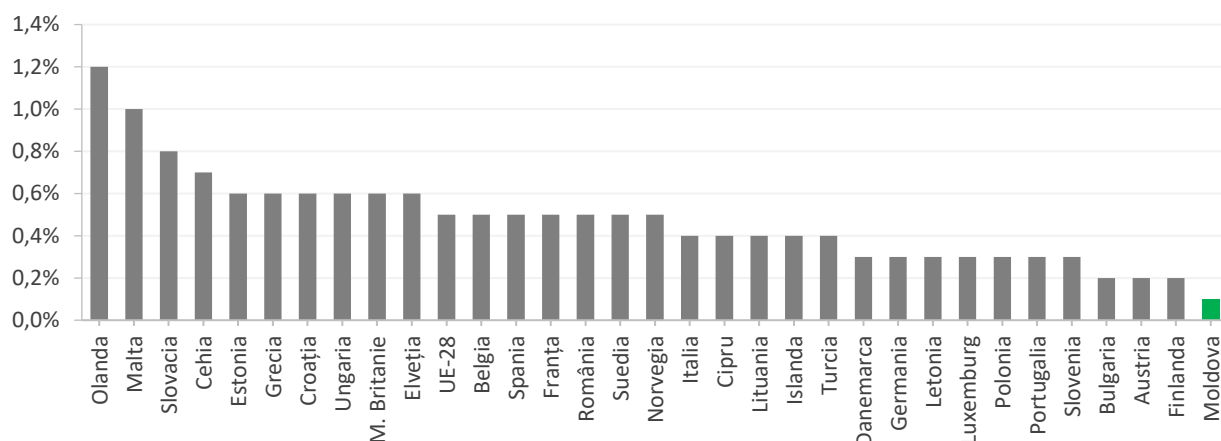
48. Pentru respectarea principiul LNOB (nimeni nu este lăsat în urmă), Programul va contribui la dezvoltarea unui sistem de protecție socială durabil și social responsabil, care să susțină în mod adecvat și nediscriminatoriu (pe categorii de mediu de trai, sex, vârstă, venituri, dizabilitate și etnie etc.) populația în depășirea situațiilor de risc, să o ajute să devină rezilientă și să se adapteze la diverse șocuri și riscuri la nivel de persoană, gospodărie și comunitate, iar obiectivul de lungă durată rămâne acela de atenuare a sărăciei și de asigurare a oportunităților egale pentru grupurile vulnerabile ale societății.

49. Pentru a promova dezvoltarea unei economii verzi, Programul va promova o tranziție justă, care să asigure o distribuie echitabilă a beneficiilor și costurilor, să protejeze drepturile lucrătorilor, să gestioneze cu atenție schimbările în industrii și comunități, să implice activ cetățenii și să faciliteze o educație adaptată pentru pregătirea forței de muncă în direcția unei economii verzi și durabile. Prin această tranziție, nu doar că se urmăresc obiectivele de mediu, ci și cele sociale, asigurând că niciun segment al societății nu este ignorat sau afectat negativ în cursul acestui proces de transformare.

Secțiunea 5. Concluzii și recomandări pentru accelerarea tranziției verzi

50. Comparativ cu țările europene, Republica Moldova înregistrează cele mai mici investiții în domeniul protecției mediului. Atât Guvernul, cât și întreprinderile cheltuie prea puțin în scopul protecției mediului în comparație cu majoritatea țărilor europene. În ultimii ani, Moldova a alocat doar 0,5% din PIB pentru protecția mediului, în timp ce media UE este de 1,9%. Există multiple cauze ale investițiilor scăzute, legate în general de constrângerile financiare și de starea economiei moldovenești. Instrumentele economice de mediu (de exemplu, taxele și autorizațiile de mediu) nu sunt capabile să îmbunătățească situația. Protecția mediului este adesea sacrificată în favoarea altor priorități politice sau economice.

Figura Cheltuielile guvernamentale destinate protecției mediului la nivel european, % din PIB în 2019

Sursa: EUROSTAT, Rapoartele de executare a bugetului de stat

51. Subvențiile pentru energie apar în mare parte urmare a reducerii de taxe pentru consumatorii casnici de gaz și electricitate. Aceasta se datorează dependenței absolute de energie de import și nivelului de trai scăzut al unei mari majorități a populației. Astfel, tarifele la resursele energetice sunt un subiect de discuții permanente în societate, de multe ori chiar cu tentă politică. Atât timp cât țara nu cunoaște un avans economic semnificativ, orice eliminare de taxe sau majorare de tarife este imediat taxată de populație, mediul de afaceri sau oponenți politici.

52. Promovarea inovațiilor ecologice în cadrul activității economice reprezintă o soluție reală pentru adaptarea companiilor la noile provocări și pentru dezvoltarea unei economii durabile și sustenabile, capabilă să facă față competiției de pe piață. Mai mult, susținerea eco-inovațiilor constituie o prioritate pentru Guvern, având un impact semnificativ atât asupra antreprenorilor, cât și asupra întregii țări. Aceasta contribuie la optimizarea utilizării resurselor în cadrul economiei și la reducerea impactului negativ al activității umane asupra mediului.

53. Inovațiile și tehnologiile legate de mediu reprezintă un factor semnificativ în stimularea creșterii economice durabile. Ele favorizează utilizarea eficientă a resurselor naturale, reduc influența negativă a proceselor de producție și a serviciilor asupra mediului, având potențialul de a genera noi produse, locuri de muncă și, în final, de a spori competitivitatea economiei.

54. Activitatea de cercetare și dezvoltare joacă un rol important nu numai în creșterea economică, ci și în procesul de ecologizare a economiei, deoarece, pe lângă impulsivitatea inovării și a competitivității economiei, aceasta poate încuraja, printre altele, activitățile care vizează îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor în economie sau reducerea unui impact negativ al activității umane asupra mediului. Prin investiții semnificative în R&D, se pot identifica și implementa tehnologii noi și soluții inovatoare care să sprijine tranziția către o economie verde și circulară. Aceste eforturi pot include dezvoltarea de procese de producție mai eficiente, utilizarea

materialelor reciclabile sau biodegradabile, și dezvoltarea surselor de energie regenerabilă. Cercetarea și dezvoltarea pot, de asemenea, să contribuie la dezvoltarea unor modele de afaceri sustenabile, care să pună accent pe utilizarea responsabilă a resurselor și pe reducerea amprenteii ecologice. Prin colaborarea între sectorul de cercetare, guvern, și industrie, se pot realiza avansuri semnificative în identificarea și implementarea unor practici mai prietenoase cu mediul.

55. Achizițiile publice verzi reprezintă un instrument important pentru stimularea antreprenorilor în direcția fabricării produselor cu impact redus asupra mediului, și furnizarea de servicii care integrează aspectele de mediu. Acest demers ar trebui să conducă la achiziționarea de produse, servicii sau lucrări verzi, caracterizate prin o mai mare sustenabilitate și eficiență energetică, având în vedere cerințele de eficacitate costurilor, viabilitate economică, fezabilitate tehnică, precum și menținerea unui nivel adecvat de concurență. Obiectivul este de a minimiza impactul asupra mediului, comparativ cu produsele/serviciile convenționale similare care îndeplinesc aceleași funcții. Pe lângă beneficiile ecologice, achizițiile publice ecologice pot contribui la economiile financiare ale entităților publice care le implementează, mai ales atunci când se ia în considerare costul total al produselor sau serviciilor pe întreg parcursul ciclului lor de viață. Prin stabilirea unor astfel de standarde, achizițiile publice pot influența modelele de producție și consum, contribuind la promovarea unei abordări mai responsabile din punct de vedere ecologic. O atenție sporită acordată criteriilor de mediu în cadrul achizițiilor publice poate servi ca suport pentru implementarea politicii de mediu la nivel de stat. O cerere crescută din partea autorităților publice pentru produse și servicii mai ecologice poate genera dezvoltarea și extinderea pieței de produse și servicii ecologice, contribuind la creșterea impactului pozitiv asupra mediului și la promovarea unei economii durabile.

Capitolul III. OBIECTIVE GENERALE ȘI SPECIFICE

Tranziția către o economie verde și circulară necesită o transformare sistemică, în special în procesele industriale și activitățile economice, în scopul de a reduce utilizarea resurselor și de a permite materialelor deja prezente în economie să păstreze cea mai mare valoare posibilă pe cât posibil. Această tranziție poate ajuta sectorul de afaceri să transforme provocările de mediu în oportunități de dezvoltare. Pentru a realiza această transformare, sunt necesare schimbări urgente în domenii transversale de politică, în special în domeniile educației și formării profesionale, cercetare, dezvoltare și inovare, digitalizare, antreprenoriat, infrastructură și achiziții publice.

Un element important în tranziția către o economie verde și circulară sunt inovațiile pe tot ciclul de producție și reciclare, precum și asigurarea implementării practice a prevederilor legislative și documentelor de politici. Aplicarea principiilor economiei verzi și circulare necesită introducerea de noi tehnologii și produse, eficiente din punct de vedere energetic și a resurselor, reducând astfel utilizarea resurselor naturale, emisiile de carbon, și menținerea fluxului de materiale, prevenind formarea deșeurilor și poluarea mediului. Utilizarea reziduurilor de producție ca materie primă secundară ajută la recuperarea materialelor din deșeuri și la utilizarea acestor materiale ca materii prime secundare.

56. Astfel, luând în considerare contextul național și regional de mediu, economie, geopolitică, și cadrul de politici în domeniul mediului, dezvoltării antreprenoriale, de infrastructură și dezvoltare regională, inclusiv prin utilizarea durabilă și eficientă a resurselor naturale, materiei prime, vizând schimbările climatice și necesitățile social - economice pe termen mediu, programul își propune să atingă următoarele obiective generale și specifice însoțite de acțiuni și ținte corespunzătoare:

Obiectiv general 1. Îmbunătățirea proceselor de guvernare verde, care se va realiza prin atingerea următoarelor obiective specifice:

Obiectiv specific 1.1. Încorporarea principiilor Pactului Verde European în legislația existentă și în documentele de politică sectorială elaborate în intervalul 2024-2028;

Acest obiectiv vizează în primul rând elaborarea unei strategii cuprinzătoare ce va ghida tranziția către neutralitate climatică până în 2050. Această foaie de parcurs va oferi o viziune clară asupra măsurilor ce trebuie luate în diferite sectoare pentru a atinge obiectivele climatice stabilite.

În ceea ce privește agricultura, se va promova o schimbare către o bioeconomie circulară, susținând practici agricole ecologice, de precizie și impunând standarde mai riguroase privind bunăstarea animalelor. În economie, se vor crea instrumente economice de favorizare și susținere a întreprinderilor verzi, împreună cu inițiative de dezvoltare a bioeconomiei circulare și a economiei albastre. Politica de protecție a consumatorului va include și conceptul "Dreptul la reparare", iar în sectorul industrial, se vor prelua principiile Strategiei Industriale pentru Europa, promovându-se colaborarea circulară în rândul IMM-urilor.

În construcții, un program amplu de renovare va viza atingerea performanței energetice a clădirilor, iar regulamentele privind produsele pentru construcții vor impune standarde conforme cu principiile economiei circulare. Prin intermediul unei platforme deschise privind renovarea, se va încuraja colaborarea între diverse părți interesate pentru a depăși obstacolele în materie de renovare. În energia și transport, se vor impune măsuri privind impozitarea energiei, promovarea surselor regenerabile, modernizarea vehiculelor și stimularea transportului multimodal și durabil.

În final, ajustările fiscale și vamale vor completa peisajul, asigurându-se că sistemul fiscal este aliniat cu obiectivele climatice, iar mecanismele de ajustare la frontieră și utilizarea cotelor de TVA vor sprijini sectoarele ecologice. Pentru o implementare eficientă, este esențial să se creeze o structură interministerială care să evalueze impactul schimbărilor climatice în clasificția bugetară și să monitorizeze cheltuielile bugetare verzi. Revizuirea legislației privind gestionarea deșeurilor

și integrarea obiectivelor economiei circulare în Regulamentul privind taxonomia vor completa această abordare holistică și integrată pentru atingerea obiectivului propus.

Obiectivul va contribui la atingerea obiectivelor SND aplicând direcțiile de politici și intervențiile prioritare din SND precum următoarele:

Politici și management în domeniul macroeconomic și de dezvoltare a economiei (5.9) prin revizuirea politicii statului cu privire la întreprinderile de stat în vederea stabilirii condițiilor pentru participarea statului în întreprinderi, precum și în vederea sporirii impactului social și de mediu, a eficienței și transparenței economice, financiare și fiscale a întreprinderilor de stat (O1.1, O1.2, O7.1, O8.3), și prin ecologizarea întreprinderilor mici și mijlocii, crearea locurilor de muncă verzi, promovarea ecoinovațiilor și ecoetichetării pentru produsele și serviciile oferite de întreprinderile mici și mijlocii (O1.1–O1.3, O10.4)

Elaborarea politicilor și managementului în domeniul protecției mediului (5.23):

- Crearea sistemului de management integrat al calității aerului, reducerea emisiilor de poluanți în atmosferă și a gazelor cu efect de seră comparativ cu anul de referință 1990 (O2.3, O4.2, O4.3, O5.1, O10.1, O10.3).
- Integrarea principiilor de dezvoltare durabilă și de adaptare la schimbările climatice în toate sectoarele economiei naționale, inclusiv în politicile comerciale, de achiziții publice, de subvenționare și privind ajutorul de stat (O2.1, O5.1, O10.1–O10.4).
- Implementarea standardelor de mediu în sectoarele economice (energetică, agricultură, transport, industrie, construcții, comerț, turism etc.) și alinierea la obiectivele Pactului Verde European (O2.1, O5.1, O10.1–O10.4).

Obiectiv specific 1.2. Dezvoltarea abilităților instituțiilor de stat pentru implementarea principiilor economiei verzi și circulare.

Acest obiectiv vizează revizuirea și actualizarea domeniilor de activitate ale instituțiilor publice, integrând responsabilitățile specifice economiei verzi și circulare. Totodată, pentru a dezvolta competențele personalului din instituțiile guvernamentale și ale agențiilor/instituțiilor subordonate vor fi realizate instruirii axate pe aspecte practice legate de elaborarea, implementarea și monitorizarea politicilor și programelor ce conțin principii ale economiei verzi și circulare, inclusiv pentru efectuarea achizițiilor publice durabile. Organizarea vizitelor de studiu în diverse sectoare economice va facilita transferul de cunoștințe și schimbul de bune practici, consolidând astfel abilitățile personalului și promovând o înțelegere mai profundă a implementării practicilor sustenabile. Preluarea și actualizarea regulată a indicatorilor de creștere verde vor oferi o modalitate eficientă de evaluare a progresului și vor stimula instituțiile să adopte continuu măsuri pentru consolidarea economiei verzi și circulare în Republica Moldova.

Obiectivul va contribui la atingerea obiectivului SND aplicând direcția strategică de **promovare a oportunităților investiționale (5.12)** prin consolidarea capacităților autorităților publice de a promova oportunitățile investiționale și de a dezvolta o diplomatie economică eficientă și sustenabilă (O1.2, O7.1). Totodată va contribui și la **Asigurarea unei guvernări eficiente bazate pe evidențe și știință (5.5)**, susținând cooperarea și interconectarea regională a datelor și a serviciilor publice și ajustarea cadrului legal la normele Uniunii Europene și la politicile și mecanismele altor organizații internaționale, precum Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică și Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (O7.1).

Reforma administrației publice (5.2) prin preluarea bunelor practici ale agențiilor de dezvoltare internațională în derularea achizițiilor publice (O1.1, O7.1, O8.3).

Obiectiv specific 1.3. Optimizarea coordonării și intensificarea colaborării în domeniul economiei verzi și circulare.

Acest obiectiv vizează consolidarea eforturilor și stimularea schimbul de cunoștințe în domeniul economiei verzi și circulare. Prin consolidarea activităților grupului de lucru interministerial, se va asigura o coordonare eficientă între diversele instituții guvernamentale implicate în promovarea economiei verzi și circulare. Crearea unui mecanism de monitorizare a implementării acțiunilor din programele sectoriale va oferi o viziune cuprinzătoare asupra progresului și va permite ajustarea strategiilor în timp util. Îmbunătățirea dialogului continuu între actorii cheie se va realiza inclusiv prin intermediul platformei Consiliului Economic pe lângă Prim-ministrul Republicii Moldova, care reprezintă un forum central pentru discuții și colaborare, facilitând implementarea de programe și acțiuni care să ofere sprijin financiar și stimulente pentru adoptarea de noi modele de afaceri și creșterea investițiilor în domeniul economic verde. Totodată, prin consolidarea colaborării între instituțiile de gestionare a mediului, instituțiile de învățământ superior, organizațiile de cercetare și întreprinderi în domenii precum schimbările climatice, energia durabilă, alimentele viitorului și transportul urban inteligent vor fi create sinergii puternice. Această colaborare multifactorială va permite schimbul de experiență și abordarea integrată a provocărilor, contribuind la dezvoltarea durabilă și inovatoare a Republicii Moldova.

Obiectivul va contribui la atingerea obiectivelor SND aplicând direcțiile de politici și intervențiile prioritare din SND precum următoarele:

Reforma administrației publice (5.2) prin asigurarea unui proces decizional transparent, receptiv, incluziv, participativ, reprezentativ și eficient la toate nivelurile (O7.1), asigurarea unui mecanism clar de punere în aplicare a deciziilor conform principiilor subsidiarității și de monitorizare a implementării acestora (O7.1) și îmbunătățirea mecanismelor de cooperare a statului cu societatea civilă, inclusiv prin dezvoltarea platformelor de comunicare și coordonare, finanțarea directă a organizațiilor societății civile și contractarea socială (O7.1, O7.4).

Obiectiv general 2. Promovarea economiei verzi, eficientizarea utilizării resurselor și dezvoltarea economiei circulare prin intermediul instrumentelor economice, care se va realiza prin atingerea următoarelor obiective specifice:

Obiectiv specific 2.1. Impulsionarea tranziției spre o economie verde

Acest obiectiv vizează reducerea impactului economiei asupra climei și mediului. Prin elaborarea și implementarea unor politici precum achizițiile publice durabile și promovarea afacerilor verzi, se va urmări reducerea amprente de carbon și a poluării. Încurajarea practicilor de achiziții publice verzi și a afacerilor sustenabile, inclusiv prin suport financiar, va contribui la diminuarea emisiilor de gaze cu efect de seră și la adoptarea de noi modele de afaceri prietenoase cu mediul în sectoare precum construcții, deșeuri, energie, turism, silvicultură și agricultură.

În paralel, se vor introduce instrumente economice noi precum mecanismul de Emisii de Tranzacționare, sau se vor îmbunătăți cele existente precum sistemul de taxe de mediu, descurajând poluatorii și oferind stimulente pentru inovare și investiții în soluții sustenabile. Prin modificările propuse în reglementările privind proiectarea ecologică și etichetarea, se va promova utilizarea materialelor reciclate și se vor impune standarde mai ridicate pentru a minimiza riscurile asupra sănătății și mediului. Aceste inițiative colective vor contribui la construirea unei economii mai puțin dăunătoare mediului, abordând provocările climatice și promovând sustenabilitatea la nivel național.

Obiectivul va contribui la atingerea obiectivelor SND aplicând direcțiile de politici și intervențiile prioritare din SND precum următoarele:

Susținerea dezvoltării antreprenoriatului (5.10) prin îmbunătățirea accesului antreprenorilor la finanțare (O1.1–O1.3, O7.1).

Protecția concurenței și ajutoarele de stat (5.11) prin tranziția graduală de la subvențiile acordate sectoarelor economice/de activitate la subvențiile acordate pe baza principiilor de inovare, de durabilitate a afacerilor și de incluziune socială (O1.1–O1.3, O7.1).

Promovarea oportunităților investiționale (5.12) prin identificarea sectoarelor prioritare pentru investițiile străine și autohtone, stimularea proiectelor investiționale inovative și prietenoase cu mediul (O1.1, O2.4, O9.2, O9.3, O10.1, O10.3).

Dezvoltarea durabilă a agriculturii (5.13) prin promovarea unor practici agricole sustenabile prin reducerea consumului de produse de uz fitosanitar și fertilizanți grație implementării asolamentelor raționale cu o diversitate mai mare de culturi, prin implementarea unor sisteme inovaționale de agricultură, prin majorarea sechestrării carbonului în sol și prin reducerea consumului de resurse energetice neregenerabile și a derivatelor lor (O1.2, O10.1–O10.4), promovarea agriculturii ecologice prin implementarea principiilor agriculturii organice și agriculturii durabile (O1.2, O10.1–O10.4), gestionarea durabilă a terenurilor și solului, implementarea protocoalelor obligatorii de management durabil al solului (O1.1, O1.2, O7.3, O10.1–O10.4), și prin finanțarea prioritară a elaborării soluțiilor tehnologice adaptate sistemului agricol național pentru reducerea eroziunii și a degradării solului (O1.1, O1.2, O7.3, O10.1–O10.4).

Securitatea și eficiența energetică, energia din surse regenerabile (5.15) promovând întreprinderile durabile și crearea locurilor de muncă decente pentru toți prin promovarea antreprenoriatului ecologic, prin înființarea de afaceri ecologice, întreprinderi ecologice și prin intervenții sectoriale în construcții, deșeuri, energie, turism, silvicultură și agricultură (O1.2, O10.1–O10.4). Asigurarea condițiilor necesare pentru derularea investițiilor de stocare a energiei provenite din surse regenerabile în concordanță cu apariția noilor capacități de generare (O1.1, O1.2, O2.4, O9.2, O10.1, O10.3).

Securitate și eficiență energetică, energie din surse regenerabile (5.15) prin facilitarea creării centrelor regionale **eco**energetice în scopul ridicării gradului de autonomie energetică la nivel local prin utilizarea resurselor energetice regenerabile (O1.1, O2.4, O9.2, O9.3, O10.1, O10.3), și prin asigurarea condițiilor necesare pentru instalarea a circa 410 MW capacități noi de generare a energiei electrice din surse regenerabile și accelerarea ritmului de instalare a acestora, și prin folosirea masei verzi a culturilor leguminoase perene pe terenuri arabile în scopul fixării azotului biologic (pentru înlocuirea azotului tehnic din îngrășămintele minerale) pentru producerea biogazului prin „metanizare” (O1.2, O10.1–O10.4).

Dezvoltarea sectorului industrial (5.16) prin Crearea unor mecanisme/instrumente de suport/linii de credit preferențiale pentru întreprinderile industriale destinate proiectelor de eficientizare a utilizării resurselor și producției industriale competitive (O1.1, O1.2, O10.1–O10.4).

Politici și management în domeniul transporturilor și infrastructurii drumurilor (5.18) prin elaborarea documentelor de politici privind siguranța rutieră, promovarea politicilor privind dezvoltarea infrastructurii rutiere adaptată circulației bicicliștilor și a altor mijloace de mobilitate individuală (O1.1, O2.1, O4.3, O10.1), prin modernizarea vehiculelor care efectuează transporturi rutiere prin servicii regulate în trafic local/municipal și migrarea spre vehiculele nonpoluante și transportul alternativ (O2.1, O10.1), și prin promovarea eliminării treptate/eșalonate a mijloacelor de transport poluante, introducerea unor restricții eşalonate la importul acestor mijloace de transport, precum și introducerea treptată a mecanismelor de taxare în funcție de nivelul de poluare al vehiculelor (O2.1, O10.1).

Politici și management în domeniul protecției mediului (5.23) prin promovarea modernizării parcului auto prin introducerea taxei de mediu diferențiate în funcție de nivelul de poluare (O2.1, O5.1, O10.1–O10.3), și prin încurajarea întreprinderilor și a tehnologiilor ecologice (care ținesc în mod direct îmbunătățirea condițiilor de mediu) prin oferirea de diverse facilități, inclusiv accesul la finanțare, atragerea de investiții verzi și promovarea obligațiunilor verzi (green bonds) (O1.1, O1.2, O2.1, O5.1, O10.1–O10.4).

Obiectiv specific 2.2. Eficientizarea utilizării resurselor și promovarea economiei circulare

Acest obiectiv vizează integrarea criteriilor de finanțare care promovează circularitatea în Programul de ecologizare, care va încuraja colaborarea industrială, inclusiv modelele de afaceri "produs ca serviciu" și alternativele bazate pe închirierea și utilizarea comună a bunurilor.

În al doilea rând, introducerea unor abordări inovatoare privind taxele pentru gestionarea deșeurilor municipale, precum modelul "plătești în funcție de cantitate," și stimulentele pentru municipalități va sprijini tranziția către practici mai sustenabile de gestionare a deșeurilor. Totodată, modificările legislative privind comerțul interior vor reglementa și reduce utilizarea materialelor și ambalajelor din plastic, încurajând alternativele biodegradabile și compostabile.

Aceste inițiative vor crea un cadru legal și financiar propice pentru tranziția către economia circulară, inclusiv adoptarea de practici eco-inovatoare și implementarea directivei UE privind reducerea impactului produselor din plastic. În plus, susținerea activităților economice orientate către creșterea calității materiilor prime secundare și implementarea sistemelor de rambursare a depozitului pentru produsele REP vor consolida eforturile către o economie mai circulară și mai sustenabilă. Toate acestea vor contribui la reducerea consumului de materiale și la minimizarea impactului asupra mediului.

Obiectivul va contribui la atingerea obiectivelor SND aplicând direcțiile de politici și intervențiile prioritare din SND precum următoarele:

Susținerea dezvoltării antreprenoriatului (5.10) prin îmbunătățirea competitivității și a accesului la piețe de desfacere (O1.2, O7.1, O8.3, O9.1, O9.2).

Dezvoltarea sectorului industrial (5.16) prin elaborarea politicilor de dezvoltare a sectorului industrial rezilient, competitiv și sustenabil (clean industry) (O1.1, O1.2, O3.2, O7.3, O10.1–O10.4) și aplicarea universală a principiului responsabilității extinse a producătorului (O10.1–O10.4).

Politici și management în domeniul dezvoltării regionale, locale și construcțiilor (5.17) prin armonizarea reglementărilor tehnice și a standardelor naționale în domeniul construcțiilor cu legislația și standardele europene (O1.1, O1.2, O7.1, O7.2, O8.3).

Politici și management în domeniul protecției mediului (5.23) prin crearea unor sisteme integrate de gestionare a deșeurilor prin dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor necesare, având drept obiective principale prevenirea poluării mediului, reducerea cantităților de deșeuri depozitate, creșterea ratei de reciclare și reducerea consumului de resurse naturale (O5.1, O10.1–O10.4).

Obiectiv specific 2.3. Stimularea ecoinovării și digitalizării pentru dezvoltarea și implementarea tehnologiilor verzi în economie.

Acest obiectiv vizează crearea și consolidarea unei infrastructuri de suport pentru inovație și cercetare, care va susține aplicarea acestora în modele de afaceri verzi și circulare. Promovarea utilizării circulare a apei, implementarea practicilor eficiente din punct de vedere al resurselor și adoptarea tehnologiilor digitale pentru reducerea emisiilor de carbon și producție mai curată sunt priorități. De asemenea, introducerea tehnologiilor inovatoare, precum rețelele inteligente și captarea dioxidului de carbon, va facilita integrarea sectorială și aplicarea comercială a acestora, cu accent pe sectoarele cheie precum hidrogenul curat, stocarea energiei și tehnologiile digitale care pot maximiza impactul politicilor de protecție a mediului și combatere a schimbărilor climatice. Digitalizarea oferă oportunități noi pentru monitorizarea și optimizarea utilizării resurselor, iar spațiul european de date va susține implementarea aplicațiilor inteligente care respectă principiile economiei circulare, precum pașapoartele produselor și cartografierea resurselor.

Obiectivul va contribui la atingerea obiectivelor SND aplicând direcțiile de politici și intervențiile prioritare din SND precum următoarele:

Susținerea dezvoltării antreprenoriatului (5.10), prin facilitarea transferului de tehnologii și inovații (O1.1, O1.2, O7.3).

Dezvoltarea sectorului industrial (5.16) prin lansarea unor programe de parteneriat între industrie și mediul academic sau cel universitar (O1.1–O1.3).

Politici și management în domeniul protecției mediului (5.23) prin stabilirea unei platforme de sprijin pentru economia circulară, care va include sistemul de cercetare și suport pentru transferul tehnologic și inovare, extensiune, informare și facilitare, dar și măsuri de sprijin financiar (O1.1, O1.2, O2.1, O5.1, O10.1–O10.4).

Politici de educație, cercetare, tineret și sport (5.26) prin crearea condițiilor pentru dezvoltarea și consolidarea legăturilor dintre mediul de cercetare și cel de afaceri. Elaborarea și implementarea unui cadru normativ și financiar pentru dezvoltarea antreprenoriatului tehnologic și a transferului de tehnologii, inclusiv prin stimularea creării de start-upuri (O1.1–O1.3, O7.3).

Obiectiv specific 2.4. Susținerea organizațiilor și a gospodăriilor casnice ce îmbunătățesc în mod direct mediul, biodiversitatea și serviciile ecosistemice

Acest obiectiv vizează elaborarea unor instrumente economice de suport și investiții pentru afacerile dedicate îmbunătățirii mediului, cum ar fi gestionarea deșeurilor, reciclarea, epurarea apelor uzate, proiectarea peisajului etc., De asemenea, se propune sprijinirea practicanților de agroecologie și permacultură, promovând măsuri concrete pentru agromediu și climă, inclusiv facilitarea schimbării destinației terenurilor pentru implementarea acestor practici. Prin realizarea unui studiu amplu pentru evaluarea infrastructurii ecologice și elaborarea unui program de subvenționare, se urmărește extinderea și îmbunătățirea rețelei de infrastructură verde la nivel local. Totodată, se propune dezvoltarea unei hărți digitale a infrastructurii ecologice și simplificarea procedurilor legale pentru modificarea destinației terenurilor, sprijinind astfel aplicarea principiilor de agroecologie. În final, programul are în vedere stimularea activităților economice prietenoase cu mediul, cum ar fi ecoturismul, în zonele cu potențial peisagistic, contribuind la menținerea serviciilor ecosistemice în zone vulnerabile economic.

Obiectivul va contribui la atingerea obiectivelor SND aplicând direcțiile de politici și intervențiile prioritare din SND precum următoarele:

Dezvoltarea durabilă a agriculturii (5.13) prin restabilirea rețelei ecologice naționale de arii naturale, restaurarea zonelor de protecție ale râurilor, stimularea plantării pădurilor private pe terenurile agricole private, prin promovarea unor practici agricole sustenabile prin reducerea consumului de produse de uz fitosanitar și fertilizanți grație implementării asolamentelor raționale cu o diversitate mai mare de culturi, prin implementarea unor sisteme inovaționale de agricultură, prin majorarea sechestrării carbonului în sol și prin reducerea consumului de resurse energetice neregenerabile și a derivatelor lor (O1.2, O10.1–O10.4), gestionarea durabilă a terenurilor și solului, implementarea protocoalelor obligatorii de management durabil al solului (O1.1, O1.2, O7.3, O10.1–O10.4), și prin finanțarea prioritară a elaborării soluțiilor tehnologice adaptate sistemului agricol național pentru reducerea eroziunii și a degradării solului (O1.1, O1.2, O7.3, O10.1–O10.4).

Politici și management în sectorul forestier (5.14), prin reducerea barierelor administrative și crearea mecanismelor de subvenționare pentru înființarea de plantații forestiere pe terenuri private și pentru implicarea populației, societății civile și a sectorului privat în extinderea suprafețelor forestiere și în gestiunea adecvată a acestora (O1.1, O1.2, O4.3, O5.1, O9.2, O10.1–O10.4), și crearea unui mecanism nou de finanțare a managementului forestier durabil, elaborarea unui

mecanism de compensare a pierderilor în silvicultură și de plată pentru serviciile ecosistemice (O10.1–O10.4).

Cultură și politici culturale (5.8) prin consolidarea investițiilor în dezvoltarea infrastructurii turistice durabile, prin dezvoltarea și diversificarea produsului turistic durabil național (agroturismul, ecoturismul, turismul rural, vitivinicol, gastronomic și cultural), consolidarea rolului comunităților locale și implicarea diasporei, și prin formarea și consolidarea destinațiilor ecoturistice (O1.2, O4.1–O4.3, O7.1, O7.3, O9.1).

Obiectiv general 3: Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a societății în tranziția spre o economie verde și circulară, care se va realiza prin atingerea următoarelor obiective specifice:

Obiectiv specific 3.1. Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a mediului privat și asociativ în practici de economie verde și circulară

Acest obiectiv vizează transpunerea Regulamentului (CE) nr. 1221/2009, prin care organizațiile vor fi încurajate să participe voluntar la un sistem comunitar de management de mediu și audit (EMAS), promovând astfel transparența și responsabilitatea în privința impactului lor asupra mediului. În plus, se propune integrarea competențelor verzi în standardele ocupaționale și programele de dezvoltare tehnologică și antreprenorială, inclusiv prin cursuri acreditate, cum ar fi cele pentru responsabilul de gestionare a deșeurilor și inspectorul conformității ecologice.

De asemenea, pentru a sprijini această tranziție, se va crea și menține o bază de date cuprinzătoare cu experți, consultanți și prestatori de servicii în domeniul economiei verzi și circulare, evidențiind resursele și expertiza disponibilă. Campanii de conștientizare, expoziții și evenimente vor fi organizate la nivel național pentru a informa și implica mediul de afaceri în privința producerii mai pure și eficienței resurselor. Aceasta se va completa prin promovarea conceptului de parcuri ecoindustriale și a standardelor de mediu în sectoarele economice cheie, consolidând astfel angajamentul general pentru o economie verde și circulară. În plus, se vor iniția practici de management durabil a terenurilor pentru îmbunătățirea și valorificarea serviciilor ecosistemice, evidențiind importanța integrării sustenabilității în strategiile întreprinderilor și îmbunătățirea cadrului de guvernare corporativă prin elaborarea unor principii de contabilitate de mediu.

Obiectivul va contribui la atingerea obiectivelor SND aplicând direcțiile de politici și intervențiile prioritare din SND precum următoarele:

În domeniul politicilor și managementului în domeniul protecției mediului (5.23) acțiunile vor fi orientate la: Promovarea implementării Sistemelor de Management și Audit de Mediu (EMAS) în cadrul instituțiilor publice și al organizațiilor (O10.1–O10.4).

Obiectiv specific 3.2. Îmbunătățirea nivelului de conștientizare și implicare a consumatorilor în procesul de economie verde și circulară

Acest obiectiv vizează organizarea de campanii de conștientizare și materiale informative care vor furniza informații esențiale privind beneficiile economiei verzi și circulare, educând consumatorii cu privire la alegerile lor și impactul acestora. În plus, promovarea serviciilor care contribuie la utilizarea produselor de mâna a doua, reciclate, reparate, și crearea unei platforme informaționale privind produsele/serviciile verzi și durabile va facilita accesul consumatorilor la opțiuni sustenabile.

În paralel, prin stimularea utilizării transportului public durabil și mobilității urbane, împreună cu implementarea unor măsuri de sprijin pentru gestionarea deșeurilor municipale bazată pe modelul "plătești în funcție de cantitate" (PAYT), se va promova un comportament responsabil și o reducere a deșeurilor. De asemenea, oferind consumatorilor posibilitatea de a alege produse reparable,

reutilizabile și durabile, împreună cu promovarea dreptului la reparare și a pașaportului electronic al produsului, se creează un cadru favorabil pentru o schimbare semnificativă către consumul conștient și durabil. Implementarea cerințelor Directivei privind apa potabilă în locuri publice va contribui, de asemenea, la reducerea dependenței de apă îmbuteliată și la prevenirea generării de deșeuri de ambalaje, având un impact pozitiv asupra mediului.

Obiectiv specific 3.3. Creșterea numărului de programe educaționale în domeniul economiei verzi și circulare

Acest obiectiv vizează integrarea principiilor de economie verde și circulară în programele de învățământ, inclusiv în învățământul superior și vocațional, care va oferi studenților o bază solidă în domeniul sustenabilității, pregătindu-i pentru a deveni consumatori informați și responsabili. Asigurarea continuității și diseminarea cursurilor de economie verde și evaluare strategică de mediu în instituțiile de învățământ superior va contribui la menținerea unui accent pe aceste teme importante.

De asemenea, elaborarea și implementarea de programe și activități de cercetare și inovare în economia verde și circulară, prin cooperarea între diverse părți interesate, inclusiv academia, instituțiile de cercetare și sectorul privat, va stimula dezvoltarea și adoptarea de practici sustenabile. Promovarea conceptului de universități verzi și școli ecologice va crea un mediu educațional în care valorile și practicile sustenabile devin parte integrantă a formării individuale, contribuind astfel la creșterea nivelului de conștientizare și implicare a consumatorilor într-o economie verde și circulară.

Obiectivul va contribui la atingerea obiectivelor SND aplicând direcțiile de politici și intervențiile prioritare din SND precum următoarele:

Cultură și politici culturale (5.8) prin dezvoltarea calitativă a forței de muncă și a programelor educaționale (O1.2, O4.1–O4.3, O7.1, O7.3, O9.1).

Politici de educație, cercetare, tineret și sport (5.26) prin elaborarea unei viziuni integrate de dezvoltare a educației pe termen lung, care să includă: (i) conceptul de calitate a serviciilor educaționale; (ii) rolul și conexiunea educației cu alte domenii, precum piața muncii, ocrotirea sănătății, protecția mediului, participarea la procesul decizional etc.; (iii) competențele și abilitățile ce trebuie dezvoltate de sistemul educațional; (iv) pregătirea copiilor potrivit abilităților individuale (O3.1–O3.3), prin revizuirea formării inițiale și continue a cadrelor didactice în scopul asigurării pieței muncii cu resurse umane calificate, susceptibile la transformările și cerințele societale (O1.1–O1.3, O3.1–O3.3), prin diversificarea ofertei educaționale publice și private prin integrarea prognozei nevoilor de competențe, elaborarea programelor de formare pe tot parcursul vieții și de incluziune digitală, inclusiv pentru grupurile vulnerabile și persoanele cu nevoi speciale, precum și pentru recalificarea personalului (O1.1–O1.3, O3.2, O3.3, O7.1), prin legiferarea revizuirii și actualizării periodice a curriculumului și a ofertei educaționale în cadrul unor exerciții participative de evaluare și previziune (foresight) economică și tehnologică, cu implicarea unui spectru larg de subiecți interesați, inclusiv elevi, părinți, studenți, cadre didactice, angajatori, sindicate, comitete sectoriale (O1.1–O1.3, O3.2, O3.3, O7.1), prin modernizarea curriculumului pentru promovarea educației centrate pe elev, ținând cont de provocările dezvoltării durabile (automatizarea locurilor de muncă, utilizarea eficientă a resurselor, protecția mediului, atenuarea efectelor schimbărilor climatice, schimbările demografice, drepturile omului și egalitatea de gen, nediscriminarea, cetățenia activă etc.), dezvoltând aptitudini, abilități și competențe soft („soft skills”), precum gândirea critică și creativă, colaborarea, flexibilitatea, utilizarea tehnologiilor informaționale, antreprenoriatul, care îl vor ajuta să ia decizii, să soluționeze probleme, să comunice eficient, să își cunoască și să își exercite drepturile, să construiască relații sănătoase, să gestioneze timpul, să facă față stresului și să-și trăiască viața într-o manieră sănătoasă și productivă, de asemenea formând abilități de viață („life skills”) care vor contribui la prevenirea comportamentelor de risc legate de starea de sănătate fizică și mintală a tinerilor și vor influența direct capacitatea acestora de învățare

și autorealizare (O2.1, O2.2), prin integrarea educației pentru dezvoltare durabilă în programele de studii ale învățământului primar, secundar general, profesional tehnic și superior (O3.1–O3.3, O4.1–O4.3, O5.1, O10.1–O10.4), prin dezvoltarea competențelor cadrelor didactice și a celor manageriale în domeniul dezvoltării durabile, în particular abordarea bazată pe drepturile omului și egalitatea de gen, protecția mediului, promovarea modului sănătos de viață, predarea cu ajutorul tehnologiilor digitale în scop informativ, aplicativ și creativ (O3.1), și prin evaluarea domeniului cercetărilor aplicate și asigurarea orientării acestuia spre teme relevante pentru dezvoltarea socioeconomică, cum ar fi valorificarea deșeurilor, eficientizarea consumului de apă, prezervarea fondului silvicol, specii și rase rezistente la schimbările climatice etc. (O1.1, O10.4).

Capitolul IV. IMPACTUL

57. Implementarea programului poate avea un impact semnificativ pentru promovarea economiei verzi și protecția mediului înconjurător pe termen mediu. Promovarea utilizării materialelor secundare și a economiei circulare vor duce la o reducere semnificativă a consumului de materiale și a impactului asociat asupra mediului. Introducerea unor standarde de calitate pentru materialele de construcție reciclate poate încuraja utilizarea acestora și poate spori încrederea în aceste produse. Implementarea sistemelor de depozitare și returnare poate încuraja colectarea eficientă a produselor și materialelor utilizate, reducând astfel cantitatea de deșeuri care ajung în mediul înconjurător.

58. Promovarea utilizării materialelor secundare în proiectele de renovare poate contribui la crearea unor locuri de muncă verzi și la dezvoltarea unei economii verzi durabile. De asemenea, creșterea utilizării de materiale reciclate poate reduce dependența de materiale noi și poate spori securitatea aprovizionării cu materii prime.

59. Încurajarea consumatorilor de a preveni generarea deșeurilor prin aplicarea de taxe asupra produselor dăunătoare mediului poate reduce cantitatea de deșeuri generate și poate încuraja consumul responsabil și sustenabil. Dezvoltarea de instrumente de comunicare eficiente poate spori gradul de conștientizare a consumatorilor cu privire la problemele de mediu și poate duce la o schimbare eficientă a comportamentului acestora.

Secțiunea 1. Contribuția la atingerea obiectivelor și Țintelor strategice

60. Implementarea programului va contribui la atingerea următoarelor **obiective și ținte strategice**:

- a. promovarea locurilor de muncă verzi ca o modalitate eficientă de a combina dezvoltarea socială și de mediu, precum și de a îmbunătăți competențele și practicile de afaceri pentru o creștere durabilă și favorabilă incluziunii (ODD 8.4);
- b. stimularea creșterii productivității prin diversificare, modernizare tehnologică și inovație (ODD 8.2);
- c. Până în 2030, modernizarea infrastructurii și reabilitarea industriilor pentru a deveni durabile, cu eficiență sporită în utilizarea resurselor și adoptarea sporită a tehnologiilor și proceselor industriale curate și ecologice, fiind luate măsuri în conformitate cu capacitățile respective (ODD 9.4.);
- d. Integrarea producției și a consumului durabil în politicile naționale și implementarea acestora (ODD 12.1.);
- e. Până în 2030, realizarea gestionării durabile și utilizării eficiente a resurselor naturale (ODD 12.2.);

- f. Încurajarea companiilor, în special companiilor mari și transnaționale, să adopte practici durabile și să integreze informațiile privind durabilitatea în ciclul de raportare (ODD 12.6.)
- g. Promovarea practicilor durabile de achiziții publice în conformitate cu politicile și prioritățile naționale (ODD 12.7.).

61. Datorită eforturilor comune depuse de către instituțiile statului, mediul economic și societatea civilă, odată cu atingerea obiectivelor propuse în cadrul Programului se va contribui și la atingerea obiectivelor naționale și regionale de mediu, precum:

- a. reducerea cantității de deșeuri: prin implementarea strategiilor de economie circulară și creșterea utilizării materialelor secundare, programul ar putea duce la reducerea cantității de deșeuri generate și ar putea îmbunătăți managementul deșeurilor în ansamblu;
- b. reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră: prin reducerea cantității de materii prime folosite, programul ar putea contribui la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră din producția și transportul materialelor, precum și din procesele de producție;
- c. creșterea utilizării de materiale secundare și regenerabile: prin promovarea utilizării de materiale secundare și regenerabile, programul ar putea contribui la creșterea eficienței materialelor și a resurselor, precum și la reducerea dependenței de materiale finite;
- d. reducerea consumului de energie: prin promovarea economiei circulare și creșterea utilizării materialelor secundare, programul ar putea contribui la reducerea consumului de energie din procesele de producție și transport;
- e. creșterea inovației: prin stimularea dezvoltării de produse și servicii durabile și circulare, programul ar putea stimula inovația în industria producătoare și ar putea contribui la creșterea competitivității economice a țării.
- f. menținerea creșterii temperaturii globale sub pragul de 2°C în raport cu nivelurile preindustriale, continuând acțiunile desfășurate pentru a limita creșterea temperaturii cu 1,5°C, fapt care ar reduce considerabil riscurile și efectele schimbărilor climatice;
- g. reducerea rapidă a emisiilor nete de gaze cu efect de seră cu cel puțin 55% până în 2030 comparativ cu nivelurile din 1990 și obținerea neutralității climatice până în 2050;
- h. creșterea capacității de adaptare, inclusiv pe baza abordărilor eco-sistemice, consolidarea rezilienței și o mai bună adaptare și reducerea vulnerabilității mediului, a societății și a tuturor sectoarelor economiei la schimbările climatice, inclusiv prevenirea dezastrelor meteorologice și climatice și pregătirea pentru acestea;
- i. accelerarea tranziției către o economie circulară netoxică, în care creșterea este regenerativă, resursele sunt folosite eficient și sustenabil și se aplică ierarhia deșeurilor;
- j. urmărirea obiectivului de reducere la zero a poluării, inclusiv în privința produselor chimice periculoase, pentru a obține un mediu fără substanțe toxice, inclusiv pentru aer, apă și sol, precum și în privința poluării fonice și protecția sănătății și prosperității oamenilor, animalelor și ecosistemelor de riscurile legate de mediu și de impactul negativ;
- k. protecția, conservarea și refacerea biodiversității, prin oprirea și inversarea declinului biodiversității și prin ameliorarea stării ecosistemelor și a funcțiilor și serviciilor pe care le oferă, prin ameliorarea stării mediului, în special a aerului, a apei și a solului, precum și prin combaterea deșertificării și degradării solului;

- l. reducerea presiunilor asupra climei și mediului legate de producție și consum, în special în domeniile energiei, industriei, clădirilor și infrastructurii, mobilității, turismului, comerțului internațional și sistemului alimentar.

Secțiunea 2. Prognoze de evoluție în cazul lipsei acțiunilor

62. Lipsa continuității acțiunilor de promovare a economiei verzi, sau nerealizarea acțiunilor propuse în cadrul Programului, ar putea duce la:

- a. menținerea unui nivel scăzut de cunoaștere și adoptare a principiilor de economie verde și circulară de către consumatori, inclusiv a celor legate de utilizarea eficientă a resurselor de lumină, apă, plastic, de colectare separată a deșeurilor, de reutilizare a produselor și a ambalajelor;
- b. necunoașterea sau cunoașterea și adaptarea la un nivel insuficient a măsurilor legate de colectarea, sortarea, reciclarea și recuperarea altor materialele din deșeuri de către autorități, antreprenori și consumatori;
- c. menținerea unei cereri pe piață stagnantă sau moderată de materiale secundare, și, prin urmare suprasolicitarea resurselor naturale;
- d. nivel scăzut de adoptare a principiilor de economie verde și circulară, a inovațiilor și a mecanismelor corespunzătoare implementării acestora în toate sferele de dezvoltare social – economice a țării;
- e. grad redus de conștientizare a impactului negativ asupra dezvoltării socio-economice și a calității vieții datorită atitudinii ignorante și a insuficienței de cunoștințe;
- f. aplicare redusă a inovării și tehnologiilor în economie și în procesele legate de gestionarea resurselor atât de administrațiile publice naționale și internaționale, de către mediul de afaceri și consumatori;
- g. capacități scăzute de integrare a companiilor locale în cadrul lanțurilor valorice internaționale și de competitivitate a companiilor locale pe piețele internaționale;
- h. necorespunderea activității economice desfășurate de către companiile locale, comparativ cu cele promovate de companiile internaționale, aliniate cadrului de reglementare al pieței unice europene, dar și acordurilor internaționale ce vizează impactul acestora asupra mediului și comunităților;
- i. neatingerea obiectivelor propuse privind tranziția la economia verde și circulară în Moldova, conform Strategiei Naționale de Dezvoltare și Acordului de Asociere cu UE și a altor documente strategice;
- j. adaptarea la un grad mai redus a stilurilor de viață sustenabile și mai prietenoase cu mediul ambiant și societatea.

Secțiunea 3. Indicatori de progres și performanță

63. Implementarea unui program de economie verde și circulară poate avea un impact pozitiv asupra mediului pe termen mediu prin reducerea impactului negativ al producției și consumului asupra resurselor naturale și a mediului înconjurător. Efectele pozitive pot include:

- a. **reducerea deșeurilor:** Programul încurajează reducerea, reutilizarea și reciclarea produselor, ceea ce poate reduce cantitatea de deșeuri generate;

- b. **conservarea resurselor naturale:** Economia circulară se concentrează pe a utiliza resursele de manieră eficientă, conservând astfel resursele naturale și limitând extragerea excesivă a acestora.
- c. **reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră:** Implementarea programului poate ajuta la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră prin reducerea utilizării energiei neregenerabile și prin utilizarea mai eficientă a energiei;
- d. **creșterea competitivității:** Programul va crește competitivitatea prin eficientizarea proceselor și prin crearea de noi oportunități de afaceri în domeniul produselor reciclate sau a serviciilor de gestionare a deșeurilor.

64. Cu toate acestea, implementarea programului de economie verde și circulară poate fi costisitoare și poate necesita schimbări semnificative în abordările curente ale producției și consumului. Este important să se evalueze cu atenție impactul potențial și să se adopte soluții viabile și sustenabile în cazul implementării.

65. Indicatorii de creștere verde vor reflecta impactul Programului și realizările privind implementarea principiilor economiei verzi și a Pactului Verde European și vor include:

- a. reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră: aceasta poate fi măsurată prin indicatori precum intensitatea emisiilor de gaze cu efect de seră la nivelul sectorului energetic, industrial sau de transport;
- b. creșterea ponderii energiei din surse regenerabile în consumul final brut de energie: această performanță poate fi evaluată prin indicatori precum ponderea energiei din surse regenerabile în complexul energetic și capacitatea instalată de producție a energiei din surse regenerabile;
- c. creșterea eficienței energetice: această performanță poate fi măsurată prin indicatori precum consumul de energie final pe unitatea de producție sau per capital;
- d. creșterea ratei de reciclare a deșeurilor: această performanță poate fi evaluată prin indicatori precum ponderea deșeurilor reciclate în totalul deșeurilor generate sau cantitatea de materii prime secundare obținute prin reciclare;

66. Totodată, se preconizează că implementarea integrală a Programului va contribui la atingerea următoarelor rezultate strategice de mediu la nivel de țară:

Obiectiv	Indicator	Valoarea de referință 2022	Ținta
Obiectivul Programului: Promovarea economiei verzi și circulare 2024	Productivitatea CO2 (Emisiile totale de CO2 raportate pe o unitate de PIB)	4	5 în anul 2026, 6 în anul 2028
	Productivitatea materială a economiei		în creștere cu 20% în anul 2026, și 35% în anul 2028;
	Numărul de locuri de muncă verzi (numărul de persoane angajate în domeniul mediului și economiei verzi)	1000	1500 în anul 2026, 2000 în anul 2028

Obiectiv	Indicator	Valoarea de referință 2022	Ținta
	Creșterea conștientizării/sensibilizării, educării și informării privitor la necesitatea dezvoltării durabile și a unui stil de viață în armonie cu natura		în creștere cu 20% în anul 2026, și cu 35% în anul 2028.
Obiectiv general 1: Îmbunătățirea proceselor de guvernare verde			
Obiectiv specific 1.1. <i>Încorporarea principiilor Pactului Verde European în legislația existentă și în documentele de politică sectorială elaborate în intervalul 2024-2028</i>	Numărul de politici sectoriale/naționale care integrează aspectele economiei „verzi” și circulare, producției și consumului durabil	5	10 în anul 2026, 15 în anul 2028
Obiectiv specific 1.2. <i>Dezvoltarea abilităților instituțiilor de stat pentru implementarea principiilor economiei verzi și circulare.</i>	Numărul total de instituții și subdiviziuni care au inclus responsabilități privind economia verde și circulară	3	7 în anul 2026, 10 în anul 2028
	Numărul de indicatori ai economiei verzi și circulare monitorizați și raportați anual	30	50 în anul 2026, 60 în anul 2028
	Rata achizițiilor publice durabile/verzi cu aplicarea criteriilor eco (din totalul achizițiilor publice)	0	în creștere cu 15%, în anul 2026, și 25% în anul 2028
Obiectiv specific 1.3. <i>Optimizarea coordonării și intensificarea colaborării în domeniul economiei verzi și circulare.</i>	Numărul de ședințe a Grupului de lucru interministerial pentru promovarea economiei verzi și circulare	2 ședințe anual	4 ședințe anual
	Numărul de proiecte de asistență tehnică în domeniul economiei verzi și circulare	2	4 în derulare în anul 2026, 5 în derulare în anul 2028
Obiectiv general 2: Dezvoltarea și îmbunătățirea instrumentelor economice în vederea impulsivării tranziției spre o economie verde și circulară			

Obiectiv	Indicator	Valoarea de referință 2022	Ținta
Obiectiv specific 2.1. <i>Dezvoltarea și îmbunătățirea instrumentelor economice în vederea reducerii poluării și a emisiilor gazelor cu efect de seră</i>	Numărul de IMM verzi (inclusiv care au primit granturi de la ODA)	84	150 în anul 2026, 200 în anul 2028
	Numărul de produse și servicii care dețin eticheta ecologică	0	50 în anul 2026, 100 în anul 2028
	Numărul stimulentei, instrumentelor și mecanismelor de finanțare pentru promovarea economiei verzi și circulare aplicate	5	10 în anul 2026, 12 în anul 2028
	Volumul stimulentei fiscale și mecanismelor de finanțare pentru promovarea economiei verzi și circulare aplicate		în creștere cu 100%, în anul 2026, și cu 150 % în anul 2028
	Volumul de investiții verzi		în creștere cu 50% în anul 2026, și cu 100% în anul 2028
	Ponderea apelor normativ epurate în volumul total al apelor uzate, evacuate în corpurile de apă, %	14,11 (2016)	30,0 în anul 2026, și 40 în anul 2028
Obiectiv specific 2.2. <i>Elaborarea și îmbunătățirea instrumentelor economice în vederea reducerii și reintegrării deșeurilor în circuitul economic și a eficientizării utilizării resurselor naturale de către întreprinderi</i>	Rata de deșeuri reciclate din totalul deșeurilor formate (cu posibila dezagregare pe categorii de deșeuri (plastic, sticlă, hârtie/carton, metal, DEEE etc)	44	50 în anul 2026, și 55 în anul 2028
	Productivitatea apei, USD PPC (2017=1), m3	45,5 (2020)	55,0 în anul 2026, și 60 în anul 2028
	Generarea deșeurilor de ambalaje pe cap de locuitor		reducerea cu 20% în anul 2026, și cu 30% în anul 2028
	Generarea deșeurilor de plastic		reducerea cu 10% în anul 2026, și cu 20% în anul 2028
	Generarea deșeurilor alimentare		reducerea cu 10% în anul 2026, și cu 20% în anul 2028

Obiectiv	Indicator	Valoarea de referință 2022	Ținta
Obiectiv specific 2.3. <i>Stimularea ecoinovării și digitalizării pentru dezvoltarea și implementarea tehnologiilor verzi în economie.</i>	Rata inovațiilor/tehnologiilor de mediu aplicate în practică de agenții economici, în %	3	5 în anul 2026, 7 în anul 2028
Obiectiv specific 2.4: <i>Susținerea organizațiilor și a gospodăriilor casnice ce îmbunătățesc în mod direct mediul, biodiversitatea și serviciile ecosistemice</i>	Suprafața infrastructurii verzi		
	Numărul și suprafața pădurilor private		
	Suprafața terenurilor pe care se aplică permacultura și/sau alte practici de agromediu și climă în baza principiilor de agroecologie		
	Numărul întreprinderilor a căror activitatea constă în îmbunătățirea componentelor de mediu		
	Numărul cifrei de afaceri a organizațiilor a căror activitate economică constă în valorificarea și întreținerea peisajelor verzi		
	Numărul organizațiilor ce oferă servicii de ecoturism în Republica Moldova		
Obiectiv general 3: Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a societății în tranziția spre o economie verde și circulară			
Obiectiv specific 3.1: <i>Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a mediului privat și asociativ în vederea implementării practicilor de economie verde și circulară</i>	Numărul de companii și organizații, care implementează standardele de management de mediu (ISO 14 001 și sistemele EMAS)	10	30 în anul 2026, 60 în anul 2028
Obiectiv specific 3.2. <i>Îmbunătățirea nivelului de conștientizare și implicare a consumatorilor în procesul de economie verde și circulară</i>	Numărul de campanii tematice de informare	3 anual	6 anual
	Numărul de persoane informate în cadrul campaniilor de informare	50 mii	200 mii în anul 2026, 300 mii în anul 2028
Obiectiv specific 3.3. <i>Creșterea numărului de programe educaționale în</i>	Numărul de persoane instruite privind Economia Verde și Evaluarea Strategică de Mediu	50	200 în anul 2026, 300 în anul 2028

Obiectiv	Indicator	Valoarea de referință 2022	Ținta
<i>domeniul economiei verzi și circulare</i>	Numărul de programe elaborate și desfășurate privind Economia Verde și Evaluarea Strategică de Mediu	2	5 în anul 2026, și 7 în anul 2028

67. De asemenea, acțiunile propuse vor include completarea setului de indicatori ai creșterii verzi și de monitorizare al economiei circulare, inclusiv: numărul operatorilor economici „verzi”, IMM-uri verzi, numărul de locuri de muncă verzi, productivitatea materială a economiei, investiții verzi, eco-inovații implementate, numărul de companii (produse și servicii) care dispun de eco-etichetare, și indicatori ai economiei circulare (inclusiv generarea deșeurilor de ambalaje pe cap de locuitor, generarea deșeurilor de plastic, deșeuri alimentare etc).

Capitolul V. COSTURI

68. Resursele financiare, tehnice și umane necesare implementării Programului sunt estimate și detaliate pentru fiecare element al procesului de implementare a Programului. În plus față de costurile directe legate de implementarea programului de economie verde, există și alte costuri indirecte, precum costuri administrative și costuri acoperite nemijlocit de către autoritățile administrației publice centrale și locale. De asemenea, sunt necesare investiții în infrastructură și tehnologie pentru a face posibilă trecerea la o economie verde. Pentru a implementa obiectivele generale și specifice ale Programului pentru perioada 2024-2028, sunt necesare următoarele resurse financiare și nefinanciare:

- finanțare publică pentru dezvoltarea și implementarea politicilor și măsurilor aferente economiei verzi;
- investiții din partea sectorului privat în sectoarele economiei verzi, cum ar fi energiile regenerabile și eficiența energetică, gestionarea durabilă a resurselor naturale și economia circulară;
- resurse umane cu competențe și expertiză în domeniul economiei verzi, precum și capacități instituționale pentru implementarea politicilor și măsurilor aferente economiei verzi;
- tehnologii și inovații care să susțină dezvoltarea economiei verzi în Republica Moldova.

69. Cheltuielile planificate pentru perioada următoare în conformitate cu prevederile Cadrului bugetar pe termen mediu și a cheltuielilor estimate pentru perioada care excedează Cadrul bugetar pe termen mediu la momentul aprobării programului vor fi determinate de bugetul disponibil și de prioritățile stabilite în cadrul Programului.

70. În plus, în scopul atingerii obiectivelor propuse se va coopera cu partenerii de dezvoltare care pot furniza resurse suplimentare pentru implementarea Programului, cum ar fi asistență tehnică, transfer de tehnologie și finanțare suplimentară.

Obiectivele	Suma estimată
Obiectiv general 1: Îmbunătățirea proceselor de guvernare verde	> 26,3 mln
Obiectiv specific 1.1. <i>Încorporarea principiilor Pactului Verde European în legislația existentă și în documentele de politică sectorială elaborate în intervalul 2024-2028</i>	> 19,8 mln

Obiectiv specific 1.2. Dezvoltarea abilităților instituțiilor de stat pentru implementarea principiilor economiei verzi și circulare.	> 3,5 mln
Obiectiv specific 1.3. Optimizarea coordonării și intensificarea colaborării în domeniul economiei verzi și circulare.	> 3 mln
Obiectiv general 2: Dezvoltarea și îmbunătățirea instrumentelor economice în vederea impulsivării tranziției spre o economie verde și circulară	> 134,9 mln
Obiectiv specific 2.1. Dezvoltarea și îmbunătățirea instrumentelor economice în vederea reducerii poluării și a emisiilor gazelor cu efect de seră	> 13 mln
Obiectiv specific 2.2. Elaborarea și îmbunătățirea instrumentelor economice în vederea reducerii și reintegrării deșeurilor în circuitul economic și a eficientizării utilizării resurselor naturale de către întreprinderi	> 60,9 mln
Obiectiv specific 2.3. Stimularea ecoinovării și digitalizării pentru dezvoltarea și implementarea tehnologiilor verzi în economie.	> 34 mln
Obiectiv specific 2.4: Susținerea organizațiilor și a gospodăriilor casnice ce îmbunătățesc în mod direct mediul, biodiversitatea și serviciile ecosistemice	> 27 mln
Obiectiv general 3: Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a societății în tranziția spre o economie verde și circulară	> 6,6 mln
Obiectiv specific 3.1: Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a mediului privat și asociativ în vederea implementării practicilor de economie verde și circulară	> 4,6 mln
Obiectiv specific 3.2. Îmbunătățirea nivelului de conștientizare și implicare a consumatorilor în procesul de economie verde și circulară	> 2 mln
Obiectiv specific 3.3. Creșterea numărului de programe educaționale în domeniul economiei verzi și circulare	În limita bugetului aprobat
Total	> 167,8 mln

Surse/ani	2024	2025	2026	2027	2028
Bugetul de stat (mln)	> 5,28	> 6,68	> 35,18	> 25,98	> 24,98
Parteneri de Dezvoltare (mln)	> 6,16	> 14,86	> 6,6	> 27,8	> 6,5
Total (mln)	> 11,44	> 21,54	> 41,873	> 53,473	> 31,473

71. În ceea ce privește alinierea cu strategiile sectoriale de cheltuieli în contextul Cadrului Bugetar pe Termen Mediu (CBTM) 2024-2026, Programul propune o serie de măsuri și acțiuni care vizează creșterea eficienței energetice, dezvoltarea surselor de energie regenerabilă, protejarea resurselor naturale și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, integrarea principiilor de economie verde și circulară. Aceste obiective sunt aliniate cu prioritățile Guvernului Republicii Moldova și cu obiectivele strategiilor sectoriale de cheltuieli în contextul CBTM, în special:

- **Obiectivele sectorului „Cercetările științifice fundamentale” (16)**
Subprogramul 1602 ”Cercetări științifice fundamentale în direcție strategică „Materiale, tehnologii și produse inovative””
Subprogramul 1603 ”Cercetări științifice fundamentale în direcție strategică „Eficiență, energetică și valorificarea surselor regenerabile de energie””
- **Obiectivele sectorului „Servicii economice generale” (50)**
Subprogramul 5004 „Susținerea întreprinderilor mici și mijlocii”
Subprogramul 5017 ”Cercetări științifice aplicate în domeniul politicilor macroeconomice și programelor de dezvoltare economică, în direcția strategică „Materiale, tehnologii și produse inovative””
Subprogramul 5010 „Schimbări climatice- predicții, prognoze și avertizări”
Subprogramul 5016 „Promovarea investițiilor”
- **Obiectivele sectorului „Dezvoltarea agriculturii” (51)**
Subprogramul 5102 „Dezvoltarea durabilă a sectorului vegetal”
Subprogramul 5103 „Dezvoltarea durabilă a sectorului zootehnic”
Subprogramul 5108 „Îmbunătățiri funciare și irigarea terenurilor agricole”
- **Obiectivele sectorului „Gestiunea durabilă a sectorului forestier național” (54)**
Subprogramul 5403 „Dezvoltarea ecoturismului, pisciculturii și gospodăriei de vânătoare”
- **Obiectivele sectorului „Dezvoltare regională și construcții” (61)**
Subprogramul 6105 „Implementarea politicii de dezvoltare regională”
Subprogramul 6107 „Cercetări științifice aplicate în domeniul construcțiilor”
- **Obiectivele sectorului „Dezvoltarea sectorului energetic” (58)**
Subprogramul 5807 „Cercetări științifice aplicate în sectorul energetic, în direcția strategică „Eficiența, energetică și valorificarea surselor regenerabile de energie””
Subprogramul 5809 „Surse regenerabile”
Subprogramul 5810 „Eficiență energetică”
- **Obiectivele sectorului „Geodezia, cartografia și cadastrul” (69)**
Subprogramul 6903 „Conservarea și sporirea fertilității solului”
- **Obiectivele sectorului „Protecția mediului” (70)**
Subprogramul 7001 ”Politici și management în domeniul protecției mediului”
Subprogramul 7002 ”Managementul integrat al deșeurilor și a substanțelor chimice”
Subprogramul 7003 ”Controlul și supravegherea respectării legislației de mediu”
Subprogramul 7004 ”Protecția și gestionarea resurselor de apă, a inundațiilor și secetelor”
Subprogramul 7007 ”Cercetări științifice aplicate în domeniul protecției mediului”
Subprogramul 7009 ”Asigurarea de către stat a securității ecologice la nivel local”
Subprogramul 7011 ”Atenuarea și adaptarea la schimbările climatice”

Subprogramul/anul		2024	2025	2026
Obiectivele sectorului „Managementul finanțelor publice”				
0508 „Administrarea achizițiilor publice (ANSC)”				
Obiectivele sectorului „Domenii generale de stat”				
0804 „Reforma administrației publice”				
Obiectivele sectorului „Cercetările științifice fundamentale” (16)				
1602 ”Cercetări științifice fundamentale în direcție strategică „Materiale, tehnologii și produse inovative””				
1603 ”Cercetări științifice fundamentale în direcție strategică „Eficiență, energetică și valorificarea surselor regenerabile de energie””				
Obiectivele sectorului Managementul științei și inovării (19)				
1907 „Servicii de suport pentru sfera științei și inovării”				
Obiectivele sectorului „Servicii economice generale” (50)				
5004 „Susținerea întreprinderilor mici și mijlocii”				
5007 ”Cercetări științifice aplicate în domeniul politicilor macroeconomice și programelor de dezvoltare economică, în direcția strategică „Materiale, tehnologii și produse inovative””				
5008 „Protecția drepturilor consumatorului”				
5016 „Promovarea investițiilor”				
Obiectivele sectorului „Dezvoltarea agriculturii” (51)				
5101 „Politici și management în domeniul agriculturii și industriei alimentare,,				

Subprogramul/anul		2024	2025	2026
5102 „Dezvoltarea durabilă a sectorului vegetal”				
5103 „Dezvoltarea durabilă a sectorului zootehnic”				
5105 „Subvenționarea producătorilor agricoli”				
5107 „Cercetări științifice aplicate în domeniul agriculturii, în direcția strategică „Biotehnologie”				
5108 „Îmbunătățiri funciare și irigarea terenurilor agricole”				
Obiectivele sectorului „Gestiunea durabilă a sectorului forestier național” (54)				
5403 „Dezvoltarea ecoturismului, pisciculturii și gospodăriei de vânătoare”				
Obiectivele sectorului „Dezvoltarea sectorului energetic” (58)				
5807 „Cercetări științifice aplicate în sectorul energetic, în direcția strategică „Eficiența, energetică și valorificarea surselor regenerabile de energie””				
5809 „Surse regenerabile”		5.000,0		
5810 „Eficiență energetică”				
Obiectivele sectorului „Dezvoltare regională și construcții” (61)				
6101 „Politici și management în domeniul infrastructurii și dezvoltării regionale”				
6104 Dezvoltarea bazei normative în construcții				
6105 „Implementarea politicii de dezvoltare regională”				
6107 „Cercetări științifice aplicate în domeniul construcțiilor”				
Obiectivele sectorului „Turism” (66)				

Subprogramul/anul		2024	2025	2026
6602 „Dezvoltarea turismului”				
Obiectivele sectorului „Dezvoltarea reglementărilor tehnice naționale” (68)				
6802 „Dezvoltarea sistemului național de standardizare”				
6805 „Dezvoltarea sistemului național de acreditare”				
Obiectivele sectorului „Geodezia, cartografia și cadastrul” (69)				
6902 „Dezvoltarea relațiilor funciare și a cadastrului”				
6903 „Conservarea și sporirea fertilității solului”				
Obiectivele sectorului „Protecția mediului” (70)				
7001 ”Politici și management în domeniul protecției mediului”				
7002 ”Managementul integrat al deșeurilor și a substanțelor chimice”				
7003 ”Controlul și supravegherea respectării legislației de mediu”				
7004 ”Protecția și gestionarea resurselor de apă, a inundațiilor și secetelor”				
7005 „Protecția și conservarea biodiversității”				
7007 ”Cercetări științifice aplicate în domeniul protecției mediului”				
7009 ”Asigurarea de către stat a securității ecologice la nivel local”				
7011 ”Atenuarea și adaptarea la schimbările climatice”				
Obiectivele sectorului „Învățământ” (88)				

Subprogramul/anul		2024	2025	2026
8801 „Politici și management în domeniul educației, culturii și cercetării”				
8812 „Perfecționarea cadrelor”				
8815 „Curriculum”				

Capitolul VI. RISCURI DE IMPLEMENTARE

72. Există o serie de riscuri, care pot afecta activitățile și rezultatele Programului, dacă nu vor fi evaluate și luate în considerare în mod corespunzător. Monitorizarea atentă a tuturor riscurilor și evaluarea acestora la intervale determinate de timp va asigura prevenirea oricăror probleme și eșecuri. O analiză a riscurilor cu identificarea acțiunilor de reducere a acestora este prezentată mai jos:

Riscuri anticipate	Probabilitatea	Impact	Măsuri de atenuare a riscului
Risc geopolitic – potențiala apariție a diferitor șocuri exogene negative care subminează capacitatea autorităților relevante de a implementa angajamentele din Program (ex: criză de securitate, pandemie, etc.).	Înaltă	Înaltă	Având în vedere creșterea frecvenței șocurilor din ultimii ani, o atenție sporită va fi atribuită activităților care sunt legate de aceste șocuri și reziliență, în special aprovizionarea cu inputuri și dezvoltarea alternativelor, inclusiv capacităților locale de a face față acestor șocuri. Asigurarea că Programul va fi un document aflat în continuă monitorizare și, la necesitate va fi revizuit.
Riscul politic - un posibil schimb de guvern sau modificări legislative care ar putea afecta programul.	Medie – joasă	Medie - joasă	Pentru a reduce acest risc, se vor căuta parteneriate cu mai mulți actori relevanți, cum ar fi organizațiile neguvernamentale, sectorul privat, academia și comunitățile locale.
Riscul de finanțare - există riscul ca finanțarea să fie insuficientă sau să se întrerupă, ceea ce ar putea încetini sau chiar opri programul.	Înaltă	Înaltă	Pentru a reduce acest risc, se vor căuta parteneriate cu mai mulți actori relevanți, cum ar fi organizațiile neguvernamentale, sectorul privat, academia și comunitățile locale.

Riscul tehnologic/Acces limitat la tehnologie: Tehnologiile necesare pentru implementarea programului pot fi costisitoare sau indisponibile în Republica Moldova, ceea ce poate împiedica realizarea programului.	Înaltă	Înaltă	Pentru a reduce acest risc, se va face o evaluare și o actualizare constantă a echipamentelor și a sistemelor informatice, precum și o pregătire adecvată a personalului pentru a le folosi.
Riscul de resurse umane - Programul implică o echipă de oameni care trebuie să coordoneze și să implementeze activitățile. Există riscul ca acești oameni să nu aibă suficiente competențe sau experiență.	Medie – înaltă	Medie – înaltă	Pentru a reduce acest risc, se va asigura o pregătire adecvată a personalului și o planificare corespunzătoare a resurselor umane.
Riscul de complianță - programul trebuie să respecte normele și regulamentele relevante, precum și standardele internaționale. Există riscul de a nu se respecta aceste norme, ceea ce ar putea afecta încrederea partenerilor și finanțatorilor.	Medie – înaltă	Medie – înaltă	Pentru a reduce acest risc, se va asigura o monitorizare și o evaluare constantă a programului, precum și o conformare strictă la normele și reglementările relevante. De asemenea, se va asigura o comunicare și coordonare permanentă cu Delegația UE pentru realizarea promovării la nivel național a standardelor și tehnologiilor UE în materie de energie, agricultură, transport, industrie și alinierea la Pactul Verde European în conformitate cu prevederile SND 2030.
Riscul de comunicare - există riscul de a nu comunica eficient cu toți actorii relevanți, ceea ce ar putea duce la confuzie sau la neînțelegerea obiectivelor și activităților programului.	Medie – înaltă	Medie – înaltă	Pentru a reduce acest risc, se vor organiza sesiuni de conștientizare și instruire, se vor implica liderii comunităților și se va oferi ODA sprijin pentru a facilita adaptarea la schimbare.
Rezistență la schimbare: Schimbările necesare pentru implementarea programului de economie verde pot întâmpina rezistență din partea industriilor și a comunităților tradiționale, care pot fi conștiente de costurile și	Înaltă	Înaltă	Pentru a reduce acest risc, se vor organiza sesiuni de conștientizare și instruire, se vor implica agenții economici și reprezentanții mediului de afaceri și se va oferi sprijin pentru a facilita adaptarea la schimbare.

schimbările asociate cu implementarea acestuia.			
Lipsa de coerență și integrare - Programul de economie verde poate fi afectat de lipsa de coerență și integrare între diferite sectoare și agenții guvernamentale implicate, ceea ce poate face dificilă implementarea eficientă a acestuia.	Medie – înaltă	Medie – înaltă	Pentru a reduce acest risc, se va asigura o coordonare adecvată între diferite sectoare și agenții guvernamentale implicate, se va facilita colaborarea și se vor încuraja parteneriatele.

Capitolul VII. AUTORITĂȚI ȘI INSTITUȚII RESPONSABILE

73. Dezvoltarea cadrului de strategii și politici naționale a fost, în multe cazuri, însoțită și de crearea mai multor mecanisme de coordonare interministerială. Scopul lor este de a facilita dialogul dintre ministere și instituțiile subordonate cu privire la integrarea considerațiilor de mediu și ecologice în procesele de politică de dezvoltare.

74. Competențele și atribuțiile autorităților publice centrale specializate și ale administrației publice locale în economia verde sunt determinate de mai multe acte normative, în special Legea nr. 209/2016 privind deșeurile. În general, s-a înregistrat o evoluție pozitivă în care ministerele și agențiile de mediu au fost consolidate, chiar dacă au suferit schimbări frecvente. De exemplu, în cadrul noii structuri guvernamentale adoptate de Parlamentul Republicii Moldova în 2021, Ministerul Mediului a fost restabilit ca instituție separată. Acesta a devenit organismul central responsabil de dezvoltarea și promovarea politicilor naționale în domeniul protecției mediului și utilizării raționale a resurselor naturale în țară.

75. Ministerul Mediului și Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării sunt responsabile de coordonarea implementării acestui Program și Planului de Acțiuni. Alte ministere și autorități administrative centrale, precum și un număr de alte autorități publice, sunt responsabile de implementarea acțiunilor în cadrul acestui Program.

76. În procesul de elaborare, examinare, aprobare și consultare a Programului pentru promovarea economiei verzi și circulare, participarea actorilor cheie la nivel național și regional, din mediul asociativ, academic și privat, a avut un rol important în elaborarea și ulterioara implementare a acțiunilor planificate. De asemenea, prevederile Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional și HG nr. 967/2016 legat de mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional, au fost aplicate în mod corespunzător în consultări.

77. În procesul de implementare a Programului, vor fi implicați următorii actori cheie:

- Ministerul Mediului (MM), cu subdiviziunile sale interne și instituțiile subordonate, după caz (Agenția de Mediu, Agenția "Apele Moldovei", Agenția "Moldsilva", Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale, Inspectoratul pentru Protecția Mediului, Agenția Națională pentru Reglementarea Activităților Nucleare și Radiologice, Serviciul Hidrometeorologic de Stat, Instituția Publică Oficiul Național de Implementare a Proiectelor în Domeniul Mediului);
- Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării (MDED), Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (ODA);
- Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, cu instituțiile subordonate;

- d. Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, cu instituțiile subordonate;
- e. Ministerul Energiei, Agenția pentru Eficiență Energetică;
- f. Ministerul Sănătății și Agenția Națională de Sănătate Publică;
- g. Ministerul Educației și Cercetării și Instituția Publică Universitatea de Stat din Moldova (persoană juridică absorbantă a Institutului de Zoologie, Institutului de Ecologie și Geografie, Institutul de Administrare Publică și Grădina Botanică Națională (Institut), conform HG nr.485 din 13.07.2022);
- h. Reprezentanții mediului de afaceri (EBA, AmCham, Consiliul Economic pe lângă Prim-ministru etc);
- i. Reprezentanții societății civile în domeniul mediului (cum ar fi Centrul Național de Mediu, Asociația Experților Pro Mediu, EcoContact, Ecovisio, E-Circular etc.)
- j. Reprezentanții partenerilor de dezvoltare.

78. Un rol aparte în coordonarea implementării Programului îi revine **Grupului de lucru interministerial pentru promovarea economiei verzi și circulare**. Grupul de lucru este creat prin ordinul comun al MDED și MM în iulie 2023 pentru coordonarea implementării prevederilor privind promovarea activă a economiei verzi și circulare din Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, Pactul Verde European și Acordul de Asociere RM-UE cu Agenda de Asociere 2021-2027.

79. În procesul implementării acestui Program, autoritățile responsabile vor colabora cu organisme ale administrației publice centrale și locale, reprezentanții mediului de afaceri (producători și importatori/distribuitori de produse; asociații de afaceri), instituții de cercetare, organizații neguvernamentale, mass-media, precum și cu partenerii internaționali de dezvoltare.

Capitolul VIII. PROCEDURI DE RAPORTARE

80. Responsabil pentru monitorizarea implementării prezentului Program este Ministerul Mediului, care va colecta, analiza și sistematiza datele cu privire la indicatorii de monitorizare și rezultatele la sfârșitul fiecărui semestru.

81. Ministerele și alte autorități administrative centrale, precum și instituțiile publice și asociațiile de profil, în conformitate cu competențele atribuite, vor fi responsabile de implementarea eficientă a prezentului Program și a Planului de acțiuni aferent, raportând Ministerului Mediului anual, până la data de 1 martie, privind progresele înregistrate și acțiunile desfășurate.

82. Ministerul Mediului, în baza rapoartelor autorităților responsabile, va generaliza și va prezenta Grupului de lucru interministerial pentru promovarea economiei verzi și Guvernului anual, până la data de 1 aprilie, raportul integral privind realizarea Planului de acțiuni.

83. Ministerul Mediului va asigura publicarea rapoartelor anuale de progres și a rapoartelor de evaluare intermediară și finală a Programului de promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova pentru perioada 2024–2028, pe pagina web oficială a autorității.

84. Sistemul de evaluare a Programului va fi integrat în ciclul de politici/programe și va cuprinde două exerciții de evaluare, unul la finalul primei faze a Programului (2024-2026) – până la data de 1 aprilie 2027, și unul la finalizarea Programului (2026-2028) – 1 aprilie 2029. Ministerul Mediului va fi responsabil de coordonarea atât a evaluărilor intermediare, cât și a evaluării finale.

85. Primul exercițiu de evaluare va analiza gradul de realizare a obiectivelor și schimbările produse ca urmare a intervențiilor de politici. Prin comparare cu datele de referință, se vor evidenția

schimbările în contextul general și se va evalua dacă obiectivele specifice rămân relevante înainte de lansarea celei de-a doua etape a Programului (2026-2028).

86. Evaluarea finală, care va fi realizată în 2029, va reflecta performanța întregului Program. Aceasta va raporta asupra eficacității și eficienței intervențiilor și măsura în care rezultatele așteptate au fost atinse. Întrebările de evaluare și de cercetare primare se vor axa pe:

- a. relevanță: măsura în care obiectivele politicii de promovare a economiei verzi și circulare au răspuns nevoilor și priorităților naționale;
- b. eficacitate: măsura în care obiectivele au fost atinse, dacă intervențiile și mijloacele utilizate au atins rezultatele așteptate și dacă utilizând diferite mijloace s-ar fi putut obține mai mult;
- c. eficiență: dacă obiectivele au fost atinse la cel mai mic cost posibil;
- d. sustenabilitate: măsura în care rezultatele, inclusiv schimbările instituționale, sunt durabile în timp.

PLAN DE ACȚIUNI

privind implementarea **Programului de promovare a economiei verzi și circulare pentru perioada 2024-2028**

Număr · crt.	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Termene de realizare	Responsabili de executare	Parteneri	Costuri estimate, lei		Indicatori de monitorizare
					total	Inclusiv din bugetul de stat	
1	2	3	4	5	6	7	8
Obiectivul Programului: Promovarea economiei verzi și circulare în Republica Moldova							
Indicatori de impact: Productivitatea CO2 (Emisiile totale de CO2 raportate pe o unitate de PIB) în creștere cu 20%, în anul 2026, și 40% în anul 2028; Productivitatea materială a economiei în creștere cu 20% în anul 2026, și 35% în anul 2028; Numărul de locuri de muncă verzi în sectoarele prioritare de dezvoltare social-economică (numărul de persoane angajate în domeniul mediului și economiei verzi) în creștere cu 50%, în anul 2026, și cu peste 100% în anul 2028; Creșterea conștientizării/sensibilizării, educării și informării în domeniul dezvoltării durabile și a unui stil de viață în armonie cu natura în creștere cu 20% în anul 2026, și cu 35% în anul 2028.							
Obiectiv general 1: Îmbunătățirea proceselor de guvernare verde							
Obiectiv specific 1.1. Încorporarea principiilor Pactului Verde European în legislația existentă și în documentele de politică sectorială elaborate în intervalul 2024-2028							
Indicatori de rezultat: Numărul de documente de politici sectoriale/naționale care integrează aspectele economiei „verzi” și circulare, producției și consumului durabil în creștere cu 100%, în anul 2026, 150% în anul 2028.							
1.1.1	Elaborarea Foii de parcurs privind neutralitatea climatică 2050 a Republicii Moldova	tr. IV 2025	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Mediului	Instituțiile și organizațiile membre a grupului de lucru interministerial pentru promovarea economiei verzi și circulare	8 mln	În limita bugetului aprobat	Foaia de parcurs elaborată și aprobată
1.1.2	Integrarea obiectivelor Pactului Verde European în documentele de politici sectoriale, care includ dar nu se limitează la:						
1.1.2.1	Elaborarea unui plan de restaurare a naturii, în vederea refacerii ecosistemelor deteriorate, inclusiv a ecosistemelor bogate în carbon, pentru a le aduce la o stare ecologică bună.	2026	Ministerul Mediului		În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Plan de restaurare a ecosistemelor elaborat și aprobat.

1.1.2.2	Includerea în Programul de conservare a biodiversității a măsurilor privind sporirea biodiversității în spațiile urbane, cu scopul dezvoltării orașelor verzi.	2024	Ministerul Mediului	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale APL	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Măsuri privind sporirea biodiversității în spațiile urbane incluse în Programul de conservare a biodiversității.
1.1.2.3	Transpunerea Directivei (UE) 2019/904 privind reducerea impactului anumitor produse din plastic asupra mediului care stabilește cerințe și ținte minime de reciclare pentru anumite produsele din plastic.	2026	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Agenția de Mediu Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale	200 mii	În limita bugetului aprobat	HG aprobată
1.1.2.4	Integrarea principiilor strategiei „De la fermă la consumator” precum promovarea bioeconomiei circulare, a agriculturii ecologice, a agriculturii de precizie, reducerea utilizării produselor de uz fitosanitar și îngrășămintelor de sinteză chimică, standarde mai stricte în materie de bunăstare a animalelor ș.a.	2024-2028	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Sănătății	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Principiile strategiei „De la fermă la consumator” integrate în legislație și documentele de politici.
1.1.2.5	Integrarea în legea comerțului interior (și a altor acte tangențiale) reglementări privind limitarea ambalării excesive, utilizării anumitor materiale de ambalare (în special al celor din plastic), în special în cazul în care sunt posibile produse sau sisteme alternative (reutilizabile sau materiale biodegradabile și compostabile) sau în care bunurile de consum pot fi manipulate în condiții de siguranță fără a fi ambalate. Facilitarea implementării conceptului de „produs ca serviciu”. Elaborare a unor principii de contabilitate de mediu care să completeze datele financiare cu date privind performanța economiei circulare. Promovarea și dezvoltarea unei bioeconomii circulare și a economiei albastre. Includerea în politica de protecție a consumatorului: „Dreptul la reparare”, pentru a oferi posibilitatea ca consumatorii să aleagă produse reparabile, reutilizabile,	2024-2028	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Mediului	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Agenții și instituții subordonate APL	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Numărul de documente de politici noi aprobate, dezagregate pe tematicile Pactului Verde European, ce integrează acțiuni de implementare a principiilor economiei verzi și circulare. Programe elaborate și aprobate; Stimulente elaborate și implementate; Număr campanii de informare elaborate și implementate; Principiile Strategiei Industriale pentru Europa ” integrate în legislație și documentele de politici.

	durabile. Promovarea pașaportului electronic pentru produse în vederea furnizării informațiilor cu privire la originea, compoziția, posibilitățile de reparare și demontare a acestuia, precum și cu privire la cum va fi eliminat în momentul scoaterii sale din uz. Preluarea principiilor privind industria verde și circulară din Strategia Industrială pentru Europa, și promovarea circularității în domeniul colaborării industriale în rândul IMM-urilor, utilizând formarea, consilierea oferită în cadrul rețelei întreprinderilor europene privind colaborarea clusterelor și transferul de cunoștințe privind eficiența resurselor.						
1.1.2.6	Plan de investiții publice verzi în domeniul proiectelor de infrastructură regională în vederea creșterii eficienței, gestionării și îmbunătățirii mediului, precum și susținerea acțiunilor pentru sprijinirea înverzirii economiei la nivel regional și local; Regulament privind produsele pentru construcții, care să garanteze că proiectarea clădirilor noi și a celor renovate în toate etapele este conformă cu necesitățile economiei circulare și că permite sporirea digitalizării și a rezilienței la efectele schimbărilor climatice a parcului imobiliar, inclusiv prin posibila introducere a unor cerințe privind conținutul de materiale reciclate din anumite produse pentru construcții, ținând seama de siguranța și funcționalitatea acestora; Furnizarea unui cadru de politici în vederea promovării unor soluții alternative de utilizare a deșeurilor de construcție și demolare, pentru a crește recuperarea componentelor și fracțiunilor de materiale de	2024-2028	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale	Ministerul Energiei Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	10 mln	În limita bugetului aprobat	Numărul de documente de politici noi aprobate, dezagregate pe tematicile Pactului Verde European, ce integrează acțiuni de implementare a principiilor economiei verzi și circulare.

înalță calitate și pentru a promova reciclarea calitativă. Introducerea demolării selective obligatorii, inclusiv a unui sistem de inspecție/audit înainte, a componentelor de înaltă calitate și fracțiunilor de materiale din deșeurile de construcție și demolare și pentru a promova reciclarea de înaltă calitate. Promovarea inițiativelor de reducere a impermeabilizării solului, de reabilitare a siturilor abandonate sau a siturilor dezafectate contaminate și de creștere a nivelului de utilizare sigură, sustenabilă și circulară a solurilor excavate. Stimularea transportului multimodal și feroviar, promovarea politicilor privind dezvoltarea infrastructurii rutiere adaptată circulației bicicliștilor și a altor mijloace de mobilitate individuală, modernizarea vehiculelor care efectuează transporturi rutiere prin servicii regulate în trafic local/municipal și migrarea spre vehiculele nonpoluante și transportul alternativ, promovarea eliminării treptate/eșalonate a mijloacelor de transport poluante, introducerea treptată a mecanismelor de taxare în funcție de nivelul de poluare al vehiculelor. Creșterea numărului stațiilor publice de reîncărcare a vehiculelor electrice, și alte măsuri care să abordeze problema emisiilor, a congestionării urbane și să asigure îmbunătățirea transportului public. Revizuirea legislației referitoare la standardele de performanță privind emisiile de CO2 pentru autoturisme și camionete, pentru a asigura o traiectorie clară, începând cu anul 2025, către mobilitatea cu emisii zero.						
---	--	--	--	--	--	--

1.1.2.7	Elaborarea cerințelor și stabilirea țințelor minime pentru recuperare și de reciclare în cadrul legal pentru anumite produse cum ar fi cele de textile, materialele și deșeurile de construcție, demolări și fracțiunile acestora de materiale specifice etc.	2024-2028	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Mediului	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Regulamente elaborate; Numărul de modificări/amendamente aprobate ce includ cerințe și ținte minime de reciclare, în conformitate cu cele mai bune practici ale UE;
1.1.2.8	Îmbunătățirea guvernantei corporative și creșterea competitivității companiilor de stat din sectorul energetic pentru a spori inclusiv decarbonizarea. Promovarea implementării unor tehnologii și a unor infrastructuri inovatoare, cum ar fi rețelele inteligente, rețelele de hidrogen (curat), pilele de combustie și alți combustibili, sau captarea stocarea și utilizarea dioxidului de carbon, stocarea energiei, permițând, totodată, integrarea sectorială.	2024-2028	Ministerul Energiei	Agenția pentru Eficiență Energetică	1 mln	În limita bugetului aprobat	Numărul de documente de politici noi aprobate, dezagregate pe tematicile Pactului Verde European, ce integrează acțiuni de implementare a principiilor economiei verzi și circulare.
1.1.2.9	Modificarea Hotărârii de Guvern nr.750/2016 pentru aprobarea regulamentelor privind cerințele în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic	2024	Ministerul Energiei	Agenția pentru Eficiență Energetică	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	7 noi Regulamente aprobate Noi cerințe în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic aprobate
1.1.2.10	Modificarea Hotărârii de Guvern nr. 685/2018 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la etichetarea pneurilor	2024	Ministerul Energiei		În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Regulament aprobat Noi cerințe aprobate
1.1.2.11	Îmbunătățirea sistemului fiscal vizând alinierea lui la obiectivele în materie de climă, inclusiv dezvoltarea unui mecanism de ajustare la frontieră a tarifului pentru emisiile de dioxid de carbon pentru anumite sectoare, cu scopul de a reduce riscul de relocare a emisiilor de dioxid de carbon. Utilizarea mai eficientă a cotelor de TVA pentru a reflecta ambițiile sporite în materie de mediu, de exemplu pentru a sprijini sectorul fructelor și legumelor ecologice.		Ministerul Finanțelor	Banca Națională Ministerul Mediului	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Numărul de documente de politici noi aprobate, dezagregate pe tematicile Pactului Verde European, ce integrează acțiuni de implementare a principiilor economiei verzi și circulare.

	Evaluarea impactului schimbărilor climatice prin încadrarea lor în clasificția bugetară, urmărind și monitorizând cheltuielile bugetare verzi. Analizarea influenței politicii fiscale asupra mediului, cu accent pe consolidarea capacităților autorităților locale în privința marcării climatice a bugetului și revizuirea cadrului legislativ pentru elaborarea bugetului de stat. Integrarea obiectivului privind economia circulară în Regulamentul privind taxonomia verde.						
1.1.3	Transpunerea Regulamentului (UE) nr. 691/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 6 iulie 2011 privind conturile economice de mediu europene	2025	Ministerul Mediului	Ministerul Finanțelor Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	300 mii	300 mii	Hotărâre de guvern aprobată.
1.1.4	Elaborarea și aprobarea Hotărârii de Guvern privind achizițiile publice durabile.	trim. IV 2024	Ministerul Finanțelor	Agenția Achiziții Publice	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat.	Regulament cu privire la achizițiile publice durabile, aprobat prin Hotărâre de Guvern.
1.1.5	Transpunerea Regulamentul (UE) 2019/2088 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 noiembrie 2019 privind informațiile privind durabilitatea în sectorul serviciilor financiare.	2025	Comisia Națională a Pieței Financiare	Ministerul Finanțelor Ministerul Mediului	300 mii	300 mii	Hotărâre de guvern aprobată.
Obiectiv specific 1.2. Dezvoltarea abilităților instituțiilor de stat pentru implementarea principiilor economiei verzi și circulare.							
Indicatori de rezultat: Numărul total de instituții și subdiviziuni care au inclus responsabilități privind economia verde și circulară în creștere cu 7 instituții în anul 2028 față de 3 în anul 2023; Numărul de indicatori ai economiei verzi și circulare monitorizați și raportați 2024-2028 în creștere cu 80%, în anul 2026, și 100% în anul 2028; Rata achizițiilor publice durabile/verzi cu aplicarea criteriilor eco (din totalul achizițiilor publice) în creștere cu 15%, în anul 2026, și 25% în anul 2028;							
1.2.1	Includerea în domeniile de activitate și funcțiile de bază ale instituțiilor din cadrul Administrației Publice Centrale, a responsabilităților care reies din principiile economiei verzi și circulare și obiectivele Pactului Verde European.	2024-2028	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Energiei Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	Ministerul Muncii și Protecției Sociale	1 mln	În limita bugetului aprobat	Numărul instituțiilor care au preluat responsabilități care reies din principiile economiei verzi și circulare și obiectivele Pactului Verde European, în Regulamentele de organizare și funcționare și fișele de post.

			Ministerul Finanțelor Ministerul Educației și Cercetării				
1.2.2	Instruiri de dezvoltare a competențelor personalului instituțiilor guvernamentale și a agențiilor/instituțiilor subordonate în elaborarea, implementarea și monitorizarea politicilor și programelor ce conțin principii ale economiei verzi și circulare, inclusiv privind achizițiile publice verzi și durabile.	2024-2028	Ministerul Educației și Cercetării Institutul de Administrație Publică	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării ONG-uri	1 mln	500 mii	Număr de participanți și de sesiuni de instruire. Numărul de programe de instruire, care au integrat competențe din domeniul economiei verzi, circulare, achizițiilor publice durabile, evaluării strategice de mediu.
1.2.3	Organizarea vizitelor de studiu pentru transfer de cunoștințe și preluare de bune practici în domeniul economiei verzi și circulare în toate sectoarele economiei.	2024-2028	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Energiei Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Ministerul Finanțelor Ministerul Educației și Cercetării		800 mii	În limita bugetului aprobat	Numărul de vizite efectuate; Numărul de persoane participante în cadrul vizitelor de studiu.
1.2.4	Preluarea noilor indicatorii ai creșterii verzi, cu actualizarea raportului privind tranziția verde a Republicii Moldova.	2024-2028	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Birou Național de Statistică, Agenția de mediu	700 mii	În limita bugetului aprobat	Noi indicatori selectați, preluați și incluși în lista de raportare; Raportul privind tranziția verde în baza indicatorilor creșterii verzi actualizat anual în perioada 2024-2028; Un mecanism funcțional de monitorizare privind aplicarea principiilor de economie verde și circulară în documentele de politici noi.
1.2.5	Încurajarea practicilor de achiziții publice durabile/ verzi, în conformitate cu cele mai bune practici internaționale, care să includă	trim. IV 2025	Ministerul Finanțelor Agenția Achiziții Publice	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Mediului	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Materiale de instruire privind achiziții publice verzi și circulare, precum și liniile directoare elaborate; Criterii de durabilitate pentru produsele selectate elaborate;

	criterii sociale și de mediu, circularitate și eco-inovare						Număr de modificări sau/și acte normative aprobate; Un mecanism de monitorizare pentru evaluarea progresului în aplicarea achizițiilor publice durabile/verzi și de identificare a furnizorilor pe tot lanțul valoric pentru a asigura că produsele și serviciile achiziționate respectă criteriile de veridicitate, durabilitate și circularitate elaborat și aplicat.
Obiectiv specific 1.3. Optimizarea coordonării și intensificarea colaborării în domeniul economiei verzi și circulare.							
Indicatori de rezultat:							
Numărul de ședințe a Grupului de lucru interministerial pentru promovarea economiei verzi și circulare în creștere cu 100%, în anul 2026;							
Numărul de proiecte de asistență tehnică în domeniul economiei verzi și circulare în creștere cu 100%, în anul 2026, și 120% în anul 2028.							
1.3.1	Dezvoltarea activităților grupului de lucru interministerial pentru promovarea economiei verzi și circulare, și crearea unui mecanism de monitorizare a implementării acțiunilor de promovare a economiei verzi și circulare din programele sectoriale.	2024-2028	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Instituțiile și organizațiile membre a grupului de lucru interministerial pentru promovarea economiei verzi și circulare	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat.	Numărul de ședințe de lucru desfășurate și documentate; Numărul de proiecte coordonate; Mecanism de monitorizare creat.
1.3.2	Îmbunătățirea dialogului continuu între actori cheie în domeniul tranziției verzi prin intermediul platformei Consiliului Economic pe lângă Prim-ministrul Republicii Moldova, cu facilitarea implementării de programe/acțiuni care oferă sprijin financiar și stimulente pentru adoptarea de noi modele de afaceri și creșterea investițiilor în afaceri și acțiunile verzi.	2024-2028	Consiliul Economic pe lângă Prim-ministrul RM Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Membrii consiliului economic pe lângă Prim-ministrul RM Ministerul Mediului Ministerul Finanțelor ODA Asociații de profil Parteneri de dezvoltare	3 mln.	În limita bugetului aprobat.	Numărul de ședințe de lucru ce includ tematici legate de economia verde și circulară. Crearea și menținerea unei platforme online privind proiectele și programele în domeniul economiei verzi.
1.3.3	Îmbunătățirea colaborării între instituțiile de gestionare a mediului, instituțiile de învățământ superior, organizațiile de cercetare și întreprinderi cu privire la schimbările climatice, energia durabilă, alimentele viitorului și transportul urban inteligent, ecologic și integrat, prin organizarea ședințelor tematice, mese rotunde etc.	2024-2028	Ministerul Mediului Ministerul Educației și Cercetării	Universitatea de Stat Institutul de ecologie și geografie Institutul de Administrație Publică Asociațiile de profil	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Numărul de mese rotunde, ședințe tematice, conferințe etc. organizate.

Obiectiv general 2: Dezvoltarea și îmbunătățirea instrumentelor economice în vederea impulsiei tranziției spre o economie verde și circulară							
Obiectiv specific 2.1. Dezvoltarea și îmbunătățirea instrumentelor economice în vederea reducerii poluării și a emisiilor gazelor cu efect de seră							
Indicatori de rezultat: Numărul de IMM verzi (inclusiv care au primit granturi de la ODA) în creștere cu 100%, în anul 2026, și 120% în anul 2028; Numărul de produse și servicii care dețin eticheta ecologică: 50 în anul 2026, 100 în anul 2028; Numărul stimulentei, instrumentelor și mecanismelor de finanțare pentru promovarea economiei verzi aplicate în creștere cu 100%, în anul 2026; și 130% în anul 2028. Volumul stimulentei, și mecanismelor de finanțare pentru promovarea economiei verzi aplicate în creștere cu 100%, în anul 2026, și cu 150 % în anul 2028. Volumul de investiții verzi în creștere cu 50% în anul 2026, și cu 100% în anul 2028; Ponderea (%) apelor normativ epurate în volumul total al apelor uzate, evacuate în corpurile de apă, în creștere cu 100% în anul 2026, și 150% în anul 2028.							
2.1.1	Transpunerea Regulamentului (UE) 2020/852 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 iunie 2020 privind instituirea unui cadru care să faciliteze investițiile durabile și de modificare a Regulamentului (UE) 2019/2088, consolidat prin Regulamentul Delegat (UE) 2021/2139 al comisiei din 4 iunie 2021 de completare a Regulamentului (UE) 2020/852 al Parlamentului European și al Consiliului prin stabilirea criteriilor tehnice de examinare pentru a determina condițiile în care o activitate economică se califică drept activitate care contribuie în mod substanțial la atenuarea schimbărilor climatice sau la adaptarea la schimbările climatice și pentru a stabili dacă activitatea economică respectivă aduce prejudicii semnificative vreunui dintre celelalte obiective de mediu, și prin Regulamentul Delegat (UE) 2021/2178 al comisiei din 6 iulie 2021 De completare a Regulamentului (UE) 2020/852 al Parlamentului European și al Consiliului prin precizarea conținutului și a modului de prezentare a informațiilor care trebuie furnizate de întreprinderile care fac obiectul articolului 19a sau 29a din Directiva 2013/34/UE în ceea ce privește activitățile economice durabile din punctul de vedere al	2025	Ministerul Mediului	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Finanțelor	400 mii	400 mii	Hotărâre de guvern aprobată.

	mediului și prin precizarea metodologiei pentru respectarea acestei obligații de furnizare de informații.						
2.1.2	Transpunerea Regulamentului (UE) 2021/523 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 martie 2021 de instituire a Programului InvestEU și de modificare a Regulamentului (UE) 2015/1017.	2025	Ministerul Mediului	Ministerul Finanțelor Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	300 mii	300 mii	Hotărâre de Guvern aprobată
2.1.3	Acordarea suportului financiar destinat tranziției afacerilor (atât a IMM-urilor, cât și a întreprinderilor mari) care adoptă principiile economiei verzi și circulare, și susținerea creării afacerilor verzi în sectoarele: construcții, deșeuri, energie, turism, silvicultură și agricultură, prin intermediul instrumentelor de susținere antreprenorială.	2024-2028	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare ODA ANCD AIPA	Ministerul Educației și Cercetării Ministerul Mediului Ministerul Finanțelor Asociații de profil Parteneri de dezvoltare	10 mln	În limita bugetului aprobat	Numărul și valoarea granturilor oferite întreprinderilor să adopte modele de afaceri inovatoare și circulare sau să-și reorganizeze/ reorienteze afacerile; Numărul de afaceri noi verzi create inclusiv susținute prin programele de stat; Numărul de locuri de muncă verzi create; Numărul de evenimente de informare și promovare care promovează modele de afaceri inovatoare și circulare; Numărul de măsuri puse în aplicare pentru restabilirea și menținerea modelelor de afaceri ecologice și durabile, inclusiv în agricultură.
2.1.4	Elaborarea unor măsuri de recompense pentru fermieri, axat pe performanță și nu pe conformitate, pentru îmbunătățirea practicilor agricole în domeniul mediului și climei. Acest program încurajează fermierii să adopte măsuri eficiente în gestionarea carbonului în sol, precum și o utilizare mai responsabilă a nutrienților, având ca obiectiv ameliorarea calității apei și reducerea emisiilor.	2027	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare AIPA	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării IFAD	2 mln	În limita bugetului aprobat	Modificări și completări în regulamentele privind măsurile de acordare a subvențiilor aprobate. Numărul beneficiarilor. Volumul resurselor financiare alocate prin intermediul instrumentelor date.
2.1.5	Dezvoltarea obligațiunilor verzi și a instrumentelor de stimulare și impulsivitate a investițiilor în acțiuni și modele de afaceri verzi.	2026	Ministerul Finanțelor	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Mediului ANCD ODA, CCI	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Regulament aprobat Numărul de mecanisme / stimulente elaborate / aplicate; Numărul de companii care au beneficiat de facilități în urma investițiilor în tehnologii verzi, sau/și care adoptă practici prietenoase mediului înconjurător;

2.1.6	Promovarea proceselor tehnologice de utilizare circulară a apei, de epurare și preepurare.	2024-2028	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Mediului	MIDR ODA	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Volumul apelor uzate reutilizate; Numărul agenților economici care utilizează tehnologii de preepurare, epurare și/sau reutilizare a apelor uzate;
2.1.7	Elaborarea Regulamentului privind însemnele etichetei ecologice și condițiile de utilizare a acesteia	tr. II 2024	Ministerul Mediului	Organismele de acreditare Agenția de Mediu	300 mii	300 mii	Regulament aprobat, Criteriile de acordare a etichetei ecologice pe grupuri de produse și servicii stabilite.
2.1.8	Îmbunătățirea sistemului taxelor de mediu	Trim. II 2024	Ministerul Mediului	Ministerul Finanțelor Ministerul Dezvoltării economice și Digitalizării	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	O nouă lege privind taxele de mediu adoptată

Obiectiv specific 2.2. Elaborarea și îmbunătățirea instrumentelor economice în vederea reducerii și reintegrării deșeurilor în circuitul economic și a eficientizării utilizării resurselor naturale de către întreprinderi

Indicatori de rezultat:

Rata de deșeuri reciclate din totalul deșeurilor formate (cu posibila dezagregare pe categorii de deșeuri (plastic, sticlă, hârtie/carton, metal, DEEE etc) în creștere până la 10% în anul 2026, și până la 20% în anul 2028;

Productivitatea apei, USD PPC (2017=1), m3, în creștere cu 20% în anul 2026, și cu 30% în anul 2028;

Generarea deșeurilor de ambalaje pe cap de locuitor, în scădere cu 20% în anul 2026, și cu 30% în anul 2028;

Generarea deșeurilor de plastic în scădere cu 10% în anul 2026, și cu 20% în anul 2028;

Generarea deșeurilor alimentare în scădere cu 10% în anul 2026, și cu 20% în anul 2028.

2.2.1	Elaborarea unui studiu de cartografiere a activităților economice circulare sau cu potențial de circularitate, inclusiv potențiale sinergii industriale.	2025	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării ODA	Ministerul Mediului Asociații de profil	300 mii	În limita bugetului aprobat	Studiu de cartografiere elaborat
2.2.2	Elaborarea unui studiu pentru stabilirea categoriilor de deșeuri și produse ce pot fi re-introduse în circuitul economic, care să rezulte în idei de afaceri care să includă utilizarea de materiale secundare și recuperarea componentelor de înaltă calitate, în sectoarele prioritare, ca o alternativă de reducere a consumului de materiale și a impactului asupra mediului.	2025	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Agenția de Mediu Asociații de profil	400 mii	În limita bugetului aprobat	Analiză/studiu elaborat
2.2.3	Continuarea și extinderea Programului de Ecologizare a IMM-urilor, dezvoltând continuu criteriile de susținere pentru sprijinirea unei varietăți mai largi de tehnologii ecologice și de circularitate în toate sectoarele economiei, inclusiv	2026-2028	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării ODA	Ministerul Mediului	60 mln	60 mln	Programul de Ecologizare a IMM-urilor extins până în anul 2028 cu ajustările de promovare a economiei circulare Criterii integrate Numărul de companii beneficiare

	inclusiunea criteriilor de finanțare care să promoveze substituirea materialelor și ambalajelor din plastic cu materiale bio-compostabile, proiectarea ambalajelor pentru a fi reutilizate și reciclate, circularitatea produselor în domeniul colaborării industriale în rândul IMM-urilor, inclusiv pentru modelele de afaceri de tip „produs ca serviciu” sau a altor modele în care producătorii își păstrează dreptul de proprietate asupra produsului sau răspunderea pentru funcționarea acestuia de-a lungul întregului ciclu de viață al produsului, și pentru cele bazate pe închirierea și utilizarea în comun a bunurilor și a serviciilor.						
2.2.4	Susținerea în mod prioritar a activităților de producere și certificare (prin intermediul instrumentelor economice) a produselor pentru care există criterii de durabilitate, în vederea recompensării produselor în funcție de performanța lor în materie de sustenabilitate, și niveluri ridicate de performanță.	2025	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Agenția Achiziții Publice Ministerul Mediului Agenția de Mediu	Ministerul Finanțelor Organismele de acreditare Asociațiile de profil parteneri de dezvoltare	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Numărul de produse pentru care există criterii de durabilitate susținute (la producerea și certificarea ecologică).
2.2.5	Dezvoltarea și implementarea sistemelor de rambursare a depozitului (pentru toate produsele din cadrul REP) și a altor măsuri pentru a încuraja colectarea eficientă și reciclarea produselor REP	2025	Ministerul Mediului	Sistemele colective APL	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	HG aprobat; Anexe elaborate și aprobate
2.2.6	Acordarea unor subvenții producătorilor care înlocuiesc ambalajele de unică folosință cu cele reutilizabile/returnabile.	2027	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Mediului Ministerul Finanțelor	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Volumul subvențiilor acordate producătorilor care înlocuiesc ambalajele de unică folosință cu cele reutilizabile.
2.2.7	Dezvoltarea unor abordări noi în percepția taxelor pentru gestionarea deșeurilor municipale pe modelul „plătești în funcție de cantitate” (PAYT)	2026	Ministerul Mediului		În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Regulament / instrucțiuni elaborate și aprobate

2.2.8	Crearea de stimulente și măsuri de sprijin pentru municipalități în scopul promovării aplicării noilor abordări în percepția taxelor pentru gestionarea deșeurilor municipale pe modelul "plătești în funcție de cantitate" (PAYT), creând astfel de condiții încât ele să depășească schemele bazate pe abonamente.	2026	Ministerul Mediului	APL	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Stimulente/măsuri aprobate. Municipalități care aplică modelul PAYT.
2.2.9	Crearea unei baze de date / platformei digitale care să includă actori cheie pentru sinergii industriale, materii prime secundare, coproduse, date de contact, parteneri cheie, pentru a fi dezvoltată cererea și oferta de materii prime secundare.	2026	Ministerul Mediului	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	100 mii	100 mii	Bază de date/platformă digitală creată
2.2.10	Crearea unei bănci de date pe produse industriale care să faciliteze vinderea în locul distrugerii a bunurilor de folosință îndelungată care nu au fost vândute, sau care au fost confiscate.	2026	Ministerul Mediului	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	100 mii	100 mii	Bancă de date creată
2.2.11	Elaborarea unor măsuri care să stimuleze proiectarea ecologică a produse textile care să fie adaptate pentru circularitate, prin asigurarea utilizării de materii prime secundare, prin controlul prezenței substanțelor chimice periculoase și prin capacitatea întreprinderilor și a consumatorilor privați să aleagă textile sustenabile și să aibă acces facil la reutilizare și servicii de reparare.	2027	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Mediului	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Măsuri elaborate.

Obiectiv specific 2.3. Stimularea ecoinovării și digitalizării pentru dezvoltarea și implementarea tehnologiilor verzi în economie.

Indicatori de rezultat:

Rata inovațiilor/tehnologiilor de mediu aplicate în practică de agenții economici, va crește până la 5% în anul 2026, și până la 7% în anul 2028.

2.3.1	Crearea și consolidarea infrastructurii de suport a activităților de inovare și cercetare, precum și de susținere a aplicării acestora de către mediu antreprenorial în dezvoltarea modelor de afaceri verzi și circulare.	2026	Ministerul Educației și Cercetării ANCD	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării ODA	10 mln	10 mln	Cel puțin un Green-Hub creat și consolidat (Componenta 1 - teorie Componenta 2 - practică Componenta 3 - Centru de demonstrație / expoziție) Număr de Cluburi RECP active
-------	--	------	--	--	--------	--------	--

2.3.2	Elaborarea și implementarea de programe și activități care să sprijine cercetarea și inovarea în economia verde și circulară, prin cooperarea între parteneri și părți interesate (academie, instituții de cercetare, sectorul privat, etc.)	2024-2028	Ministerul Educației și Cercetării	ANCD Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării ODA	4 mln	4 mln	Programe aprobate și acțiuni implementate; Numărul de programe de formare și instruire susținute; Număr de organizații de sprijinire a afacerilor și de companii instruite;
2.3.3	Sprijinirea cercetării, dezvoltării și adoptării de soluții tehnologice pentru captarea și stocarea carbonului în scopul reducerii emisiilor din sectoarele agricole și de utilizare a terenurilor, inclusiv promovarea proiectului european HuMuS pentru crearea "laboratoarelor vii" dedicate îmbunătățirii calității solului.	2024-2028	Ministerul Educației și Cercetării	Ministerul Mediului Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării ODA, ANCD, Universități și instituții de cercetare	20 mln	20 mln	Cel puțin două laboratoare vii create. Laboratoare promovate.
2.3.4	Identificarea și aplicarea fezabilă a practicilor, inovațiilor și tehnologiilor de producere mai pură și eficientă din punctul de vedere al resurselor (RECP).	2024-2028	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Mediului	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Agenții și instituții subordonate APL ODA	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Elaborarea unui catalog al practicilor și tehnologiilor de producere mai pură; Elaborarea unui set de acțiuni directorii privind aplicarea fezabilă a practicilor, inovațiilor și tehnologiilor RECP; Program elaborat și aprobat. Pagina web al ODA privind RECP actualizată trimestrial
2.3.5	Promovarea digitalizării și a tehnologiilor digitale cum ar fi inteligența artificială, tehnologia 5G, tehnologia de tip cloud computing, calculul de vârf și internetul obiectelor ș.a., în vederea monitorizării la distanță a poluării aerului și a apei, pentru localizarea, urmărirea și cartografierea resurselor naturale, sau pentru monitorizarea și optimizării modului în care sunt utilizate energia și resursele naturale.	2024-2028	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Mediului	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	

Obiectiv specific 2.4: Susținerea organizațiilor și a gospodăriilor casnice ce îmbunătățesc în mod direct mediul, biodiversitatea și serviciile ecosistemice

Indicatori de rezultat:

Suprafața infrastructurii ecologice în creștere cu 30% în anul 2028;

Numărul și suprafața pădurilor private în creștere cu 100% în anul 2028;

Suprafața terenurilor pe care se aplică permacultura și/sau alte practici de agromediu și climă în baza principiilor de agroecologie, în creștere cu 100% în anul 2028;

Numărul întreprinderilor a căror activitatea constă în îmbunătățirea componentelor de mediu, în creștere cu 20% în anul 2028; Numărul cifrei de afaceri a organizațiilor a căror activitate economică constă în valorificarea și întreținerea peisajelor verzi, în creștere cu 100% în anul 2028. Numărul organizațiilor ce oferă servicii de ecoturism în Republica Moldova în creștere cu 100% în anul 2028.							
2.4.1	Elaborarea unui instrument economic de suport și investiții în afacerile ce oferă servicii axate pe îmbunătățirea componentelor de mediu, precum: operatorii de gestionare a deșeurilor și sistemelor de depozit (sistemele colective), reciclatorii, operatorii de epurare a apelor uzate, companiile de design și îmbunătățire a peisajului, de restabilire a terenurilor degradate, plantărilor/împăduriri etc.	2027	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Ministerul Finanțelor		5 mln	În limita bugetului aprobat	Instrument economic elaborat. Numărul întreprinderilor beneficiare Volumul resurselor financiare alocate prin intermediul instrumentului dat
2.4.2	Elaborarea unui Program/măsură de susținere a practicanților de agroecologie / permacultură și a activităților în materie de agromediu și climă pentru practicanții de agroecologie.	2027	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Ministerul Mediului	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării IFAD	2 mln	În limita bugetului aprobat	Program/măsură elaborate. Numărul beneficiarilor. Volumul resurselor financiare alocate prin intermediul instrumentelor date.
2.4.3	Realizarea unui studiu cu scopul de a dezvolta și evalua indicatori care să descrie calitatea și extinderea "Infrastructurii ecologice/verzi" într-o anumită regiune, având ca obiectiv elaborarea unui program de subvenționare pentru organizațiile și gospodăriile casnice care, prin aplicarea unui management eficient al resurselor naturale, de conservare și sporire a biodiversității în teritoriul ce le aparține, se încadrează și contribuie la extinderea rețelei de infrastructură verde a localității. Elaborarea hărții digitale a infrastructurii ecologice.	2027	Ministerul Mediului Institutul de Ecologie și Geografie	Ministerul Educației și Cercetării Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Ministerul Finanțelor	10 mln	1 mln	Studiu realizat; Indicatori elaborați și măsurați; Rețeaua de infrastructură ecologică/verde (inclusiv harta digitală a ei) stabilită și aprobată. Program aprobat; Numărul beneficiarilor. Volumul resurselor financiare alocate.
2.4.4	Facilitarea procedurii legale de modificare a destinației terenului în vederea implementării practicilor de agromediu și climă în baza principiilor de agroecologie.	2025	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Ministerul Mediului		În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Procedură simplificată elaborată și aprobată.
2.4.5	Elaborarea unui program/măsură pentru sprijinirea activităților economice prietenoase cu mediul, cum ar fi ecoturismul,	2027	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Culturii	Ministerul Mediului Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	10 mln	În limita bugetului aprobat	Program/măsură aprobate. Numărul beneficiarilor. Volumul resurselor financiare alocate.

	în zonele cu potențial peisagistic, care furnizează servicii ecosistemice dar sunt vulnerabile economic în ceea ce privește menținerea lor.						
Obiectiv general 3: Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a societății în tranziția spre o economie verde și circulară							
Obiectiv specific 3.1: Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a mediului privat și asociativ în vederea implementării practicilor de economie verde și circulară							
Indicatori de rezultat:							
Numărul de companii și organizații, care implementează standardele de management de mediu (ISO 14 001 și sistemele EMAS) în creștere cu până la 30 în anul 2026 și 60 în anul 2028.							
3.1.1	Transpunerea Regulamentului (CE) nr. 1221/2009 privind participarea voluntară a organizațiilor la un sistem comunitar de management de mediu și audit (EMAS)	tr. II 2025	Ministerul Mediului		În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Hotărâre de Guvern aprobată
3.1.2	Promovarea integrării competențelor verzi în standardele ocupaționale și în programele existente de dezvoltare tehnologică și antreprenorială, inclusiv a cursurilor acreditate în domeniu.	2024-2028	Ministerul Educației și Cercetării	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Centrul Național de acreditare MOLDAC ONG-uri parteneri de dezvoltare	200 mii	200 mii	Număr de standarde ocupaționale ajustate; Programe de dezvoltare tehnologică și antreprenorială ajustate; Număr de instruiți efectuate. Numărul de absolvenți a cursurilor acreditate: Responsabil pentru gestionarea deșeurilor și inspector conformare ecologica
3.1.3	Crearea și menținerea unei baze de date cu experți, consultanți și prestatori de servicii în domeniul economiei verzi și circulare, a producerii mai pure și eficienței resurselor, precum și a asistenței oferite de aceștia.	2025	ODA Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Mediului Ministerul Finanțelor Asociații de profil Parteneri de dezvoltare	400 mii	400 mii	Baza de date funcțională și accesibilă online; Numărul de experți instruiți; Numărul de experți abilitați care fac parte din baza de date a experților; Numărul de IMM-uri care beneficiază de capacitățile disponibile. Numărul de companii care au primit sprijin prin baza de date nou creată
3.1.4	Promovarea conceptului de parcuri ecoindustriale la nivel național	2024-2028	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Mediului Asociații de profil Partenerii de dezvoltare	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Număr de parcuri ecoindustriale

3.1.5	Organizarea de campanii de conștientizare, expoziții, evenimente privind economia verde și circulară, inclusiv producerea mai pură și eficiența resurselor pentru mediul de afaceri	2024-2028	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Mediului ODA CIE MoldExpo, ONG-uri	3 mln	200 mii	Cel puțin o campanie pe an desfășurată. Materiale și evenimente de promovare elaborate; Târguri și expoziții organizate.
3.1.6	Promovarea standardelor de mediu în sectoarele economice (energetică, agricultură, transport, industrie, construcții, comerț etc.)	2024-2028	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Mediului ODA MOLDAC	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Numărul de agenți economici care aplică standardele de mediu
3.1.7	Promovarea integrării criteriilor de sustenabilitate, inclusiv ESG, în strategiile întreprinderilor, premiind exemple de excelență în cadrul unor concursuri organizate.	2026-2028	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării ODA	Ministerul Mediului Ministerul Finanțelor Asociații de profil Parteneri de dezvoltare	1 mln	În limita bugetului aprobat	Concurs 2024-2028 organizat pentru susținerea principiilor RSC și ESG;

Obiectiv specific 3.2. Îmbunătățirea nivelului de conștientizare și implicare a consumatorilor în procesul de economie verde și circulară

Indicator de rezultat:

Numărul de campanii tematice de informare: 6 anual;

Numărul de persoane informate în cadrul campaniilor de informare, în creștere cu 200 mii în anul 2026, și 300 mii în anul 2028.

3.2.1	Organizarea și desfășurarea de campanii de conștientizare și materiale de informare pentru promovarea economiei verzi și circulare	2024-2028	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Agencia Națională de Securitate Alimentară, Agencia eficienței Energetice Agencia de Mediu ONG-uri Parteneri de dezvoltare	1 mln	În limita bugetului aprobat	Cel puțin o campanie organizată și desfășurată; Numărul de informații pe canalele și mijloacele de distribuire a informațiilor și materialelor de creștere a gradului de conștientizare (de exemplu, TV, radio, rețele sociale, influenți etc.) Numărul de sondaje de opinie desfășurate
3.2.2	Promovarea serviciilor care contribuie la utilizarea produselor de mâna a doua, reciclate, reparate, reutilizate, recondiționate, reproduse etc.	2024-2028	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Mediului	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Ministerul Educației și Cercetării ONG-uri parteneri de dezvoltare	1 mln	În limita bugetului aprobat	Număr de acțiuni de promovare implementate
3.2.3	Crearea unei platforme informaționale privind produsele / serviciile verzi și durabile.	2025	Ministerul Mediului	Agencia Achiziții Publice Agencia de Mediu	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Platformă funcțională (Registru electronic al produselor și al serviciilor etichetate ecologic)

				ONG-uri parteneri de dezvoltare			
3.2.4	Promovarea și facilitarea utilizării transportului public durabil și a mobilității urbane	2024-2028	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării APL ONG-uri	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Cel puțin o campanie organizată și desfășurată
3.2.5	Punerea în aplicare a cerințelor Directivei privind apa potabilă pentru ca apa potabilă de la robinet să fie accesibilă în locuri publice, ceea ce va reduce dependența de apa îmbuteliată și va preveni generarea de deșeuri de ambalaje	2026	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale	Ministerul Sănătății APL	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Cel puțin 5 robinete publice cu apă potabilă create în or. Chișinău și câte cel puțin unul în fiecare oraș din Moldova
3.2.6	Elaborarea unui program de premiere a consumatorilor/cetățenilor exemplari în privința gestionării corecte și a aplicării principiilor de durabilitate în gospodăria lor.	2027	Ministerul Mediului		În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	

Obiectiv specific 3.3. Creșterea numărului de programe educaționale în domeniul economiei verzi și circulare

Indicatori de rezultat:

Numărul de persoane instruite privind Economia Verde și Evaluarea Strategică de Mediu în creștere cu până la 200 persoane în anul 2026, și 300 în anul 2028;

Numărul de programe elaborate și desfășurate privind Economia Verde și Evaluarea Strategică de Mediu în creștere cu până la 5 în anul 2026, și 7 în anul 2028.

3.3.1	Integrarea principiilor de economie verde și circulară în programele de învățământ, inclusiv în învățământul superior și vocațional.	2024-2028	Ministerul Educației și Cercetării	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Universități, colegii, licee	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Curriculum revizuit; M2024-2028e adaptate; Numărul de cadre didactice instruite conform noilor cerințe.
3.3.2	Asigurarea continuității și diseminarea cursului de economie verde și cursului privind evaluarea strategică de mediu în instituțiile de învățământ superior.	2024-2028	Ministerul Educației și Cercetării Universitatea de Stat Institutul de Administrație Publică	Ministerul Mediului Asociațiile de profil	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Numărul persoane instruite; Număr de instituții de învățământ superior care au preluat cursul de economie verde
3.3.3	Promovarea conceptului universităților verzi și a școlilor ecologice.	2024-2028	Ministerul Educației și Cercetării	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării ODA	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Numărul universităților care implementează conceptul universităților verzi; Numărul școlilor care implementează conceptul școlilor ecologice.

3.3.4	Elaborarea unui program de organizare a vizitelor pentru studenți, elevi și persoane interesate la centrele de demonstrație ecologică, întreprinderi, instituții și organizații care aplică principii de durabilitate.	2024-2028	Ministerul Educației și Cercetării	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Program aprobat. Numărul persoanelor beneficiare.
3.3.5	Dezvoltarea capacităților de perfecționare profesională a cadrelor didactice pentru creșterea potențialului de predare a cursurilor în domeniul economiei verzi și circulare.	2024-2028	Ministerul Educației și Cercetării	Ministerul Mediului	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Număr de cadre didactice abilitate în predarea cursurilor de economie verde și circulară.

Nota informativă
la proiectul Programului de promovare a economiei verzi și circulare 2024-2028

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul Programului de promovare a economiei verzi și circulare pentru perioada 2024-2028 este elaborat de către Ministerul Mediului și Grupul de lucru interministerial pentru promovarea economiei verzi și circulare format prin Ordinul comun al Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării și Ministerul Mediului nr. 94/117 din 10 iulie 2023.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Scopul acestui Program este de a promova implementarea principiilor economiei verzi și adoptarea conceptelor economiei circulare în Republica Moldova, în armonie cu dezvoltarea economică și bunăstarea socială.

Documentul își propune să integreze capacitățile Republicii Moldova în adoptarea principiilor economiei verzi și circulare, pentru a facilita o tranziție economică spre durabilitate. Acest lucru implică protejarea mediului înconjurător, generarea de oportunități de ocupare a forței de muncă, sporirea securității energetice și reducerea costurilor de producție.

Viziunea Programului constă în alinierea la obiectivele ambițioase ale Pactului Verde European, la prioritățile stabilite de Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova Europeană 2030" pe termen mediu și lung (*Obiectivul specific 10.4 Tranziția activă spre economia verde și circulară*), precum și la proiectul Strategiei de Mediu pentru perioada 2023-2030 și alte documente strategice relevante. Aceasta implică orientarea strategică a Republicii Moldova spre o dezvoltare durabilă, caracterizată prin creștere economică sustenabilă, dezvoltare socială echitabilă, generare de noi locuri de muncă și responsabilitate față de mediul înconjurător.

Se preconizează ca Programul să contribuie la trecerea către noi modele de dezvoltare economică și la asigurarea unui mediu sănătos și sigur prin tranziția activă către o economie verde și circulară, așa cum este reflectat în documentul de bază al cadrului național de dezvoltare, în special în ceea ce privește politici și management în domeniul protecției mediului: promovarea politicilor de adaptare la condițiile schimbărilor climatice și minimizarea impactului asupra mediului al activităților umane și economice ilegale, inclusiv prin activități bazate pe cercetare și dezvoltare. În același timp, direcțiile și intervențiile prioritare incluse în SND vor contribui la atingerea obiectivelor stabilite și la prioritățile corespunzătoare angajamentelor Acordului de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană și altor acorduri încheiate cu Uniunea Europeană, inclusiv măsurile menite să pregătească țara pentru aderarea la Uniunea Europeană.

Condiții care au impus elaborarea programului:

1. Provocările majore generate de economie asupra mediului, inclusiv impactul negativ al activităților umane și creșterea emisiilor de gaze cu efect de seră.
2. Prioritățile și angajamentele Republicii Moldova ca țară-candidat pentru aderarea la Uniunea Europeană.
3. Agendă pentru Dezvoltare Durabilă 2030 și alte acorduri internaționale care promovează o economie de protecție a mediului și dezvoltare durabilă.
4. Schimbările climatice, reducerea biodiversității, inegalitățile sociale, tensiunile politice și instabilitatea financiară în context global și regional.
5. Dependența de sursele de energie fosilă și nevoia de a promova sursele de energie regenerabilă.
6. Necesitatea de a dezvolta modele de afaceri circulare pentru a reduce consumul de resurse și impactul asupra mediului.

7. Oportunitatea de a genera noi locuri de muncă în sectoarele energiei regenerabile și reciclării deșeurilor.
8. Contribuția la îmbunătățirea rezilienței economiei naționale și a securității energetice prin reducerea dependenței de resursele naturale limitate.
9. Aderarea la Acordul de la Paris și necesitatea de a limita creșterea temperaturii globale și de a reduce emisiile de gaze cu efect de seră.
10. Obținerea statutului de țară candidată pentru aderarea la Uniunea Europeană și deschiderea unor noi oportunități economice și de dezvoltare.

Finalități și obiective urmărite de Program:

1. Promovarea principiilor economiei verzi și adoptarea conceptelor economiei circulare în Republica Moldova.
2. Protejarea mediului înconjurător și reducerea impactului activităților economice asupra acestuia.
3. Generarea de oportunități de ocupare a forței de muncă în sectoare precum energia regenerabilă și reciclarea deșeurilor.
4. Sporirea securității energetice prin tranziția către surse regenerabile de energie.
5. Reducerea costurilor de producție prin utilizarea eficientă a resurselor și a materiilor.
6. Alinierea la obiectivele Pactului Verde European, Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova Europeană 2030" și Strategia de Mediu pentru perioada 2023-2030.
7. Contribuția la dezvoltarea economică sustenabilă, dezvoltare socială echitabilă și crearea de noi locuri de muncă.
8. Pregătirea Republicii Moldova pentru aderarea la Uniunea Europeană și alinierea la angajamentele UE în domeniul economiei verzi și al dezvoltării durabile.

Aceste condiții și finalități reflectă angajamentul Republicii Moldova de a face tranziția către o economie verde și circulară în concordanță cu obiectivele globale de dezvoltare durabilă și acordurile internaționale, precum și în vederea consolidării relațiilor cu Uniunea Europeană și asigurării unui viitor durabil pentru cetățeni și mediul înconjurător.

În procesul de elaborare a Programului s-a consultat publicația: "Spre o transformare verde a Republicii Moldova: Analiza situației din 2021. Monitorizarea progresului în baza indicatorilor creșterii verzi ai OCDE," elaborată în conformitate cu cadrul indicatorilor de creștere verde propus de OCDE și Ghidul pentru țările Parteneriatului Estic.

Programul este elaborat în conformitate cu prevederile Regulamentului cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020. Aprobarea Programului a fost preluată în Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2023, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 90/2023 și se regăsește în pct. 12.2 din Capitolul XII, Mediu.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Programul de Promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova pentru perioada 2024-2028 are ca unul dintre obiectivele sale principale alinierea la obiectivele și angajamentele Uniunii Europene și la Pactul Verde European. Această aliniere implică armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene în domeniul economiei verzi și circulare. Iată descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop această armonizare:

1. **Obiectivele comune:** Programul menționează în mod explicit că este aliniat cu prioritățile și angajamentele ce decurg din statutul de țară-candidat pentru aderarea la Uniunea Europeană. Acest

lucru indică un obiectiv comun între Republica Moldova și Uniunea Europeană de a promova dezvoltarea durabilă, economia verde și circulară, ceea ce face ca proiectele de armonizare legislativă să aibă un scop comun și clar definit.

2. Referințe la Pactul Verde European: Textul menționează Pactul Verde European și subliniază importanța acestuia în promovarea dezvoltării durabile. Acesta servește ca un cadru comun de referință pentru ambele părți și poate ajuta la ghidarea proiectelor de armonizare a legislației.

3. Măsuri concrete pentru aliniere: Programul face referință la mai multe inițiative și politici ale Uniunii Europene, precum Planul de acțiune pentru economia circulară, Strategia Industrială pentru Europa și altele. Aceste referințe indică faptul că Republica Moldova are în vedere măsuri concrete luate de Uniunea Europeană și încearcă să le adopte sau să le adapteze în legislația națională.

4. Aderarea la Uniunea Europeană: Textul menționează că Republica Moldova a obținut statutul de țară candidată pentru aderarea la Uniunea Europeană în iunie 2022. Acest fapt indică o aspirație clară de a se conforma standardelor și reglementărilor europene, ceea ce presupune armonizarea legislației în multiple domenii, inclusiv cel al economiei verzi și circulare.

5. Promovarea politicii de adaptare la schimbările climatice: Textul subliniază importanța promovării politicii de adaptare la schimbările climatice și minimizarea impactului asupra mediului înconjurător. Acest lucru este în concordanță cu obiectivele Uniunii Europene de a combate schimbările climatice și de a promova dezvoltarea durabilă.

În concluzie, textul indică un grad semnificativ de compatibilitate între obiectivele Republicii Moldova și ale Uniunii Europene în ceea ce privește economia verde și circulară. Proiectele care vizează armonizarea legislației naționale cu legislația UE în acest domeniu vor beneficia de un cadru comun de referință, obiective clare și sprijinul Republicii Moldova pentru implementarea acestor măsuri în vederea aderării la Uniunea Europeană și promovării dezvoltării durabile.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Programul de Promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova pentru perioada 2024 - 2028 a fost elaborat în baza cadrului de politici la nivel național, ținând cont de aspectele legale și strategice în domeniul mediului, dezvoltării antreprenoriale, infrastructurii și dezvoltării regionale. Aceasta include utilizarea sustenabilă și eficientă a resurselor naturale și materiilor prime, cu un accent special pe schimbările climatice și pe necesitățile socio-economice pe termen mediu. Programul se asigură că se aliniază la obiectivele și prioritățile stabilite în cadrul Strategiei Naționale de Dezvoltare "Moldova Europeană 2030" pentru termen mediu și lung, reflectând angajamentul Republicii Moldova față de o dezvoltare durabilă prin intermediul creșterii economice, dezvoltării sociale, generării de locuri de muncă și protecției mediului înconjurător.

Într-o perspectivă mai largă, prevederile acestui Program se înscriu în contextul cadrului legal existent, inclusiv:

- 1) Legea nr. 1515/1993 privind protecția mediului înconjurător;
- 2) Legea nr. 179/2016 cu privire la întreprinderile mici și mijlocii;
- 3) Legea nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile;
- 4) Legea nr. 209/2016 privind deșeurile;
- 5) Legea nr. 277/2018 privind substanțele chimice;
- 6) Legea nr. 227/2022 privind emisiile industriale;
- 7) Legea nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetică.
- 8) Legea Nr. 306 din 26.10.2023 privind etichetarea produselor cu impact energetic;

- 9) Legea Nr. 151 din 17.07.2014 privind cerințele în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic.

Programul asigură sinergia cu strategiile sectoriale existente sau în curs de elaborare, inclusiv:

- 1) Proiectul Strategiei de mediu 2023-2030;
- 2) Strategia de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027;
- 3) Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030;
- 4) Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală pentru anii 2023 – 2030;
- 5) Strategia de dezvoltare „Educația - 2030”;
- 6) Strategia Națională de Dezvoltare Regională a Republicii Moldova pentru anii 2022 – 2028;
- 7) Strategia Națională de Dezvoltare Economică 2030.

În același timp, Programul își propune să extindă și să înglobeze obiectivele stabilite în cadrul altor programe naționale, sprijinind tranziția către o economie verde și circulară. Acestea includ:

- 1) Programul de ecologizare a întreprinderilor mici și mijlocii;
- 2) Programul de re tehnologizare și eficiență energetică a întreprinderilor mici și mijlocii;
- 3) Programul de dezvoltare cu emisii reduse 2030;
- 4) Programul național de adaptare la schimbările climatice până în anul 2030;
- 5) Programul național de extindere și reabilitare a pădurilor pentru perioada 2023-2032;
- 6) Programul pentru gestionarea deșeurilor pentru anii 2023-2027;
- 7) Programul național pentru implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2025;
- 8) Programul Național pentru Promovarea Antreprenoriatului și Creșterea Competitivității pentru perioada 2023-2027;
- 9) Programul național de dezvoltare industrială pentru perioada 2024-2028.

Prin integrarea și armonizarea cu aceste programe, Programul de Promovare a economiei verzi și circulare urmărește să maximizeze sinergia dintre diferitele inițiative și să creeze un cadru coerent pentru dezvoltarea durabilă și transformarea într-o economie verde și circulară.

Luând în considerare contextul național și regional de mediu, economie, geopolitică, și cadrul de politici în domeniul mediului, dezvoltării antreprenoriale, de infrastructură și dezvoltare regională, inclusiv prin utilizarea durabilă și eficientă a resurselor naturale, materiei prime, vizând schimbările climatice și necesitățile social - economice pe termen mediu, programul își propune să atingă următoarele obiective generale și specifice însoțite de acțiuni și ținte corespunzătoare:

Obiectiv general 1. Îmbunătățirea proceselor de guvernare verde, care se va realiza prin atingerea următoarelor obiective specifice:

Obiectiv specific 1.1. Incorporarea principiilor Pactului Verde European în legislația existentă și în documentele de politică sectorială elaborate în intervalul 2024-2028;

Obiectiv specific 1.2. Dezvoltarea abilităților instituțiilor de stat pentru implementarea principiilor economiei verzi și circulare;

Obiectiv specific 1.3. Optimizarea coordonării și intensificarea colaborării în domeniul economiei verzi și circulare;

Obiectiv general 2. Promovarea economiei verzi, eficientizarea utilizării resurselor și dezvoltarea economiei circulare prin intermediul instrumentelor economice, care se va realiza prin atingerea următoarelor obiective specifice:

Obiectiv specific 2.1. Impulsionarea tranziției spre o economie verde;

Obiectiv specific 2.2. Eficientizarea utilizării resurselor și promovarea economiei circulare;

Obiectiv specific 2.3. Stimularea ecoinovării și digitalizării pentru dezvoltarea și implementarea tehnologiilor verzi în economie;

Obiectiv specific 2.4. Susținerea organizațiilor și a gospodăriilor casnice ce îmbunătățesc în mod direct mediul, biodiversitatea și serviciile ecosistemic;

Obiectiv general 3: Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a societății în tranziția spre o economie verde și circulară, care se va realiza prin atingerea următoarelor obiective specifice:

Obiectiv specific 3.1. Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a mediului privat și asociativ în practici de economie verde și circulară

Obiectiv specific 3.2. Îmbunătățirea nivelului de conștientizare și implicare a consumatorilor în procesul de economie verde și circulară.

Obiectiv specific 3.3. Creșterea numărului de programe educaționale în domeniul economiei verzi și circulare.

5. Fundamentarea economico-financiară

Costul total al programului constituie peste 167,8 mil. dintre care din bugetul de stat peste 98,1 mil.

Resursele financiare, tehnice și umane necesare implementării Programului sunt estimate și detaliate pentru fiecare element al procesului de implementare a Programului. În plus față de costurile directe legate de implementarea programului de economie verde, există și alte costuri indirecte, precum costuri administrative și costuri acoperite nemijlocit de către autoritățile administrației publice centrale și locale. De asemenea, sunt necesare investiții în infrastructură și tehnologie pentru a face posibilă trecerea la o economie verde. Pentru a implementa obiectivele generale și specifice ale Programului pentru perioada 2024-2028, sunt necesare următoarele resurse financiare și nefinanciare:

- a. finanțare publică pentru dezvoltarea și implementarea politicilor și măsurilor aferente economiei verzi;
- b. investiții din partea sectorului privat în sectoarele economiei verzi, cum ar fi energiile regenerabile și eficiența energetică, gestionarea durabilă a resurselor naturale și economia circulară;
- c. resurse umane cu competențe și expertiză în domeniul economiei verzi, precum și capacități instituționale pentru implementarea politicilor și măsurilor aferente economiei verzi;
- d. tehnologii și inovații care să susțină dezvoltarea economiei verzi în Republica Moldova.

Cheltuielile planificate pentru perioada următoare în conformitate cu prevederile Cadrului bugetar pe termen mediu și a cheltuielilor estimate pentru perioada care excedează Cadrul bugetar pe termen mediu la momentul aprobării programului vor fi determinate de bugetul disponibil și de prioritățile stabilite în cadrul Programului.

În plus, în scopul atingerii obiectivelor propuse se va coopera cu partenerii de dezvoltare care pot furniza resurse suplimentare pentru implementarea Programului, cum ar fi asistență tehnică, transfer de tehnologie și finanțare suplimentară.

În ceea ce privește alinierea cu strategiile sectoriale de cheltuieli în contextul Cadrului Bugetar pe Termen Mediu (CBTM) 2024-2026, Programul propune o serie de măsuri și acțiuni care vizează creșterea eficienței energetice, dezvoltarea surselor de energie regenerabilă, protejarea resurselor naturale și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, integrarea principiilor de economie verde și circulară. Aceste obiective sunt aliniate cu prioritățile Guvernului Republicii Moldova și cu obiectivele strategiilor sectoriale de cheltuieli în contextul CBTM, în special:

- **Obiectivele sectorului „Cercetările științifice fundamentale” (16)**
Subprogramul 1602 ”Cercetări științifice fundamentale în direcție strategică „Materiale, tehnologii și produse inovative”
Subprogramul 1603 ”Cercetări științifice fundamentale în direcție strategică „Eficiență energetică și valorificarea surselor regenerabile de energie”
- **Obiectivele sectorului „Servicii economice generale” (50)**
Subprogramul 5004 „Susținerea întreprinderilor mici și mijlocii”
Subprogramul 5017 ”Cercetări științifice aplicate în domeniul politicilor macroeconomice și programelor de dezvoltare economică, în direcția strategică „Materiale, tehnologii și produse inovative”
Subprogramul 5010 „Schimbări climatice- predicții, prognoze și avertizări”
Subprogramul 5016 „Promovarea investițiilor”
- **Obiectivele sectorului „Dezvoltarea agriculturii” (51)**
Subprogramul 5102 „Dezvoltarea durabilă a sectorului vegetal”
Subprogramul 5103 „Dezvoltarea durabilă a sectorului zootehnic”
Subprogramul 5108 „Îmbunătățiri funciare și irigarea terenurilor agricole”
- **Obiectivele sectorului „Gestiunea durabilă a sectorului forestier național” (54)**
Subprogramul 5403 „Dezvoltarea ecoturismului, pisciculturii și gospodăriei de vânătoare”
- **Obiectivele sectorului „Dezvoltare regională și construcții” (61)**
Subprogramul 6105 „Implementarea politicii de dezvoltare regională”
Subprogramul 6107 „Cercetări științifice aplicate în domeniul construcțiilor”
- **Obiectivele sectorului „Dezvoltarea sectorului energetic” (58)**
Subprogramul 5807 „Cercetări științifice aplicate în sectorul energetic, în direcția strategică „Eficiența, energetică și valorificarea surselor regenerabile de energie”
Subprogramul 5809 „Surse regenerabile”
Subprogramul 5810 „Eficiență energetică”
- **Obiectivele sectorului „Geodezia, cartografia și cadastrul” (69)**
Subprogramul 6903 „Conservarea și sporirea fertilității solului”

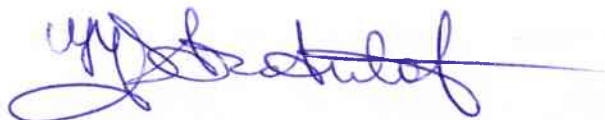
• Obiectivele sectorului „Protecția mediului” (70) <i>Subprogramul 7001 ”Politici și management în domeniul protecției mediului”</i> <i>Subprogramul 7002 ”Managementul integrat al deșeurilor și a substanțelor chimice”</i> <i>Subprogramul 7003 ”Controlul și supravegherea respectării legislației de mediu”</i> <i>Subprogramul 7004 ”Protecția și gestionarea resurselor de apă, a inundațiilor și secetelor”</i> <i>Subprogramul 7007 ”Cercetări științifice aplicate în domeniul protecției mediului”</i> <i>Subprogramul 7009 ”Asigurarea de către stat a securității ecologice la nivel local”</i> <i>Subprogramul 7011 ”Atenuarea și adaptarea la schimbările climatice”</i>
6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare
Aprobarea Programului nu implică modificarea, abrogarea sau elaborarea unor acte normative noi.
7. Avizarea și consultarea publică a proiectului
În conformitate cu prevederile Regulamentului cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizare și evaluare a documentelor de politici publice aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020, Conceptul programului a fost coordonat de către Cancelaria de Stat prin scrisoarea nr. 21-113-1376 din 23.01.2023 și repetat prin scrisoarea nr. 21-113-4003. Recomandările pe marginea conceptului programului au fost luate în considerare la definitivarea acestuia, urmare a examinării și evaluării calității și conformității. Anunțul privind consultarea publică a Conceptului proiectului documentului de politici publice: „Programul de promovare a economiei verzi și circulare 2024 – 2028” a fost plasat pe pagina web a Ministerului Mediului la rubrica <i>Proiecte de documente</i> și pe pagina <i>particip.gov.md</i> la data de 25.04.2023. La elaborarea Programului au fost consultate mai multe părți interesate, inclusiv 10 ministere membre a Grupului de lucru interministerial pentru promovarea economiei verzi, peste 10 agenții și instituții din subordinea guvernului/ministerelor, circa 30 de ONG-uri (Asociații de mediu, afaceri ș.a.) și alți parteneri de dezvoltare (UNEP, UNIDO). Cu părțile interesate s-a lucrat prin intermediul Grupului de lucru interministerial pentru promovarea economiei verzi, care s-a întrunit inclusiv la data de 17.02.2023 și 23.05.2023 în ședințe de lucru și de consultare publică privind elaborarea Programului, și în perioada 20-24 Noiembrie 2023. A fost antrenată Camera Americană de Comerț, Asociația Businessului European, Secretariatul Consiliului Economic pe lângă Prim Ministru etc. Au fost recepționate propuneri din partea a circa 15 instituții, propunerile cărora au fost luate în considerare în proporție de 100%, fiind ajustate și incluse în proiectul programului.
8. Constatările expertizei anticorupție
Proiectul definitivat în baza obiecțiilor și propunerilor înaintate de instituțiile implicate în procesul de avizare/expertizare, va fi expediat Centrul Național Anticorupție în modul stabilit.
9. Constatările expertizei de compatibilitate
Nu sunt necesare.
10. Constatările expertizei juridice

Proiectul definitivă în baza obiecțiilor și propunerilor înaintate de instituțiile implicate în procesul de avizare va fi supus expertizei juridice.

11. Constatările altor expertize

Nu sunt necesare.

Secretar de stat

Grigore STRATULAT

MINISTERUL MEDIULUI
AL REPUBLICII MOLDOVA

Direcția coordonarea politicilor publice și integrare europeană

Tel: 022 204 568 / e-mail: ghenadie.sirbu@mediu.gov.md

Nr. 02-03/01 din 09.01.2024

**Secția politici în domeniul economiei
circulare și instrumente economice**

Urmare a examinării repetate și evaluării proiectului Programului de promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova pentru anii 2024-2028, elaborat de către Secția politici în domeniul economiei circulare și instrumente economice, Direcția coordonarea politicilor publice și integrare europeană a constatat faptul că, programul enunțat a fost ajustat conform recomandărilor Cancelariei de Stat expuse în demersul nr. 21-113-9726 din 13.09.2023.

Prin urmare, Direcția coordonarea politicilor publice și integrare europeană susține înaintarea Programului spre promovare.

Șef DCPPIE

Raisa LEON

Ex. Ghenadie SÎRBU

MD 2004, mun. Chișinău, bd Ștefan cel Mare și Sfânt, 162, tel. 022 20 45 87, e-mail: cancelaria@mediu.gov.md

12.01.2024 Nr. 10-05/ 85

La nr. _____ din _____

Cancelaria de Stat

În conformitate cu pct. 179 din Regulamentul Guvernului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 610/2018, Ministerul Mediului prezintă spre înregistrare și examinare în cadrul ședinței secretarilor generali proiectul hotărârii Guvernului pentru aprobarea Programului de promovare a economiei verzi și circulare pentru perioada anilor 2024-2028, și Planul de Acțiuni privind implementarea acestuia.

CERERE

privind înregistrarea de către Cancelaria de Stat a proiectelor de acte care urmează a fi anunțate în cadrul ședinței secretarilor generali de stat

Nr. crt.	Criterii de înregistrare	Nota autorului
1.	Categoria și denumirea proiectului	Proiectul hotărârii Guvernului pentru aprobarea Programului de promovare a economiei verzi și circulare pentru perioada anilor 2024-2028, și a Planului de Acțiuni privind implementarea acestuia.
2.	Autoritatea care a elaborat proiectul	Ministerul Mediului
3.	Justificarea depunerii cererii	Elaborarea proiectului hotărârii de Guvern derivă din necesitatea unei planificări la nivel național pe termen mediu în domeniul economiei verzi și circulare. Planificarea elaborării Programului s-a făcut atât în PAG 2024, cât și PNAA 2024-2027.
4.	Lista autorităților și instituțiilor a căror avizare este necesară	Centrul Național Anticorupție; Ministerul Justiției; Ministerul Finanțelor; Ministerul Dezvoltării Economiei și Digitalizării;

		Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale; Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Ministerul Sănătății Ministerul Energiei Ministerul Educației și Cercetării Comisia Națională a Pieței Financiare
5.	Termenul-limită pentru depunerea avizelor/expertizelor	10 zile lucrătoare Conform prevederilor art. 33 al Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative
6.	Persoana responsabilă de promovarea proiectului	Tentiuc Daniel, consultant principal Secția Politici în domeniul economiei circulare și instrumente economice Date de contact: tel.: 022 204 585, 060321127 e-mail: daniel.tentiuc@mediu.gov.md ;
7.	Anexe	•Programul de promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova pentru perioada 2024-2028 - 24 file; •Planul de Acțiuni privind implementarea Programului de Promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova pentru perioada 2024-2028 - 12 file; •Nota informativă la Programul de promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova pentru perioada 2024-2028 - 4 file; •Avizul direcției Analiză, Monitorizare și Evaluare a Politicilor -1 filă.
8.	Data și ora depunerii cererii	
9.	Semnătura	

Secretar de stat

Grigore STRATULAT